ETUDES ET DOCUMENTS BALKANIQUES

2

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro
https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

STUDII ȘI DOCUMENTE BALCANICE

2

FRANÇOISE SAULNIER

A N O Y A , UN SAT DE MUNTE CRETAN

PARIS, 1980

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Această colecție, rezultat al muncii voluntare, este publicată de Paul Henri Stahl. Volumele nu sunt de vânzare*, acestea sunt oferite gratuit, de preferință instituțiilor de cercetare și învățământ . Orice reproducere trebuie să aibă permisiunea autorului. Adresați corespondența la următoarea adresă:

PH Stahl - Laboratorul de Antropologie Socială 11, Place Marce Lin Berthelot, 75005 Paris; Franța

Acest studiu face parte din teza de doctorat a lui Françoise Saulnier, realizată în cadrul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

seminarului de etnologie despre Europa de Sud-Est (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales). Este rezultatul unei cercetări persistente și al unei observații atente și precise. Capitolele care alcătuiesc textul oferă o imagine monografică a unuia dintre cele mai faimoase sate din Creta, Anoya.

Poate că secțiunea care stârnește prima dată interesul cititorului, atât prin noutatea sa, cât și prin modul în care este tratată, este cea dedicată studiului vieții sociale. Comunitățile sătești și familiale din Grecia sunt relativ puțin cunoscute, mai puțin cunoscute decât cele din majoritatea țărilor europene. Aceste comunități oferă o varietate neașteptată; structura socială a insulei Anoya amintește uneori de cea a regiunilor balcanice continentale și diferă profund de cea a altor insule grecești din Marea Mediterană.

Un element caracteristic care reiese în mod emfatic pe tot parcursul studiului este importanța liniilor genealogice, fiecare cu legenda sa omonimă, districtul său, pământurile sale, ariile sale, stâna și turma sa, vendetele sale. În acest sens, asemănările cu alte societăți mediteraneene devin evidente.

Sunt multe aspecte care ar trebui remarcate pentru interesul lor; nu voi face acest lucru aici; autorul însuși o face cu talent.

Paul Henri Stahl

CUPRINS

PREFAȚĂ ..... 1 - 7

INTRODUCERE Mediul cretan ..... 8 - 9

Muntele și câmpia ..... 9 - 13

Situația ANOY A ..... 14 - 15

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Date demografice ..... 15 - 17
Mediu 17-18
Legende ..... și istorie 18-30
.....
Relațiile cu alte sate ..... 31 - 40

VIAȚĂ ECONOMICĂ Creșterea animalelor ..... 51 - 77

Agricultură 77-88
Meșteșuguri 88-100

VIAȚĂ SOCIALĂ ' • ■ ■•■r': '

Organizarea spațiului 103-114
Linii descendențe (unitatea liniei, diviziunea muncii ' transmiterea proprietății)
..... 114-133 .....
Alianțe (sponsorizări, căsătorii, fraternizări , adopții, fraternități ale laptelui)
..... 133 -145
(furtul oilor, răzbunarea) 145-163
Clase ..... sociale 163-173
Administrația ..... municipală 173-179

Nr . 179-186 .....

BIBLIOGRAFIE 187-194

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

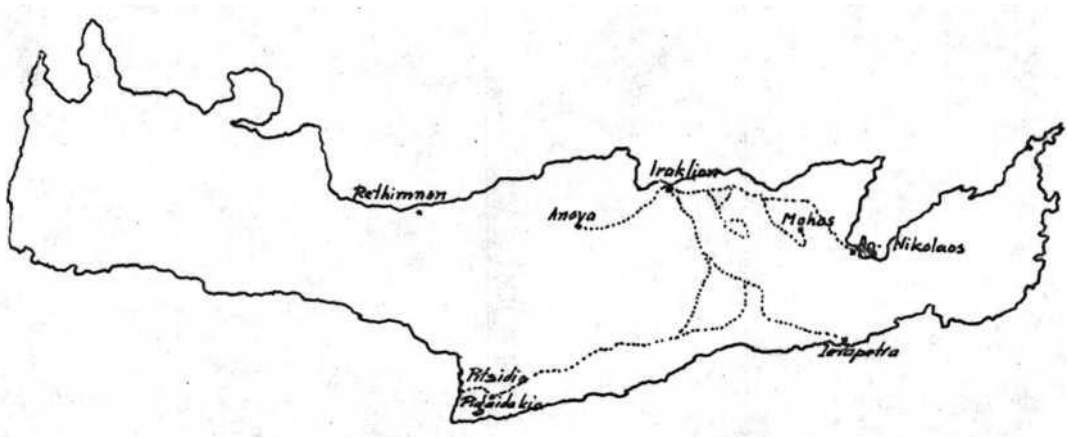

Principalele rute de transhumanță ale
turmelor Anoya

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

PREFAȚĂ

O primă ședere în Creta, în 1972, pentru pregătirea tezei de masterat mi-a permis să mă familiarizez cu insula și m-a încurajat să continui această cercetare și să o orientez spre studiul satelor de munte, care datorită izolării lor și-au păstrat întotdeauna un mod de viață original.

Regiunea Sfakia, unde petrecusem deja câteva luni, era fără îndoială cea mai interesantă în acest sens, dar emigrarea intensă continuase declinul care începuse după revolta din 1770, iar multe sate erau complet pustii sau populate doar de bătrâni; viața părea să se retragă pentru totdeauna: „Trăiască, unchiule, al cui este acest câmp? Spre pustiire, spre întuneric, la fiul meu care a plecat...” (1)

În anul următor, întâmplarea m-a pus în contact cu studenți din Anoya, cel mai mare sat de munte din Creta, situat la poalele Psiloritisului, în inima insulei; aceștia m-au pus în legătură cu familiile lor și la începutul lunii ianuarie 1974 m-am stabilit în Anoya pentru aproximativ șase luni; m-am întors acolo din nou doi ani mai târziu pentru o altă ședere , din aprilie până în octombrie.

Având până atunci o experiență minimă în cercetarea de teren și lucrând singur, am încercat inițial să mă integrez în viața satului mai mult ca participant decât ca observator; ospitalitatea locuitorilor, deschiderea lor, atașamentul lor față de sat au contribuit mult la acest lucru, la fel ca și faptul că locuiam într-o familie.

Trăind aceleași bucurii și preocupări zi de zi, împărtășind aceleași sarcini, am învățat treptat să iubesc satul și să mă simt bine acolo; și chiar dacă această intimitate nu putea și nu trebuia să devină totală, era esențial să descriu satul, dacă nu chiar să-l înțeleg.

Întrucât arhivele primăriei și ale bisericilor au fost distruse în incendiile comise de turci și apoi de germani, principalele mele surse de informații au fost persoanele în vârstă și cei mai interesați de istoria satului, precum și primăria și prefectura din Rethymno.

În cele din urmă, într-un sens mai general, studiul bibliografiei referitoare la Creta m-a ajutat în mod deosebit în primele etape ale cercetării mele. Putem distinge două categorii, ale căror titluri principale sunt grupate la sfârșitul acestui studiu, dar care pot fi acum definite după cum urmează:

- Relatările călătorilor străini cărora Creta din secolul al XV-lea până în secolul al XIX-lea le-a inspirat o literatură abundentă. Adesea părtinitoare și pline de prejudecăți, mai ales când au fost scrise de ocupanți, aceste scrieri prezintă totuși un anumit interes: autorii lor, în general mari savanți,

își împărtășesc cunoștințele cu noi și demonstrează o curiozitate insațiabilă în cele mai diverse domenii. Dacă căutarea vestigiilor Antichității a constituit scopul principal al călătoriilor lor, descrierile lor sunt totuși pline de detalii pitorești despre viața de zi cu zi a contemporanilor lor, observații asupra florei și faunei, remarci asupra evenimentelor timpului lor.

- Studiile efectuate de cretani încă din secolul al XIX-lea, cele mai interesante, se referă la istorie și folclor. Se simte pe fiecare pagină atașamentul lor față de pământul natal. Studiul acestei bibliografii abundente dă naștere sentimentului că fiecare, în măsura posibilităților, a dorit să-și aducă contribuția la prestigiul insulei. De

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

asemenea, este izbitor de observat importanța ziarelor, revistelor, cronicilor etc. dedicate de cretani Cretei: se găsesc acolo articole pe cele mai variate subiecte , uneori limitate la o regiune sau chiar la un singur sat , dar întotdeauna cu același numitor comun, un atașament nemărginit față de insulă .

Principala axă de cercetare a acestui studiu a fost definirea diferitelor unități de organizare socială tradițională , specificarea structurii lor interne, precum și a legăturilor țesute între fiecare dintre aceste unități și descrierea evoluției lor.

Am putea schematiza organizarea socială tradițională în felul următor: o unitate de bază, linia genealogică; o unitate mai mare, satul, compusă din mai multe linii genealogice și, în final, uneori un grup și mai mare: confederația satelor .

Linia genealogică își menține coeziunea printr-o diviziune a muncii între membrii săi cât mai complementară posibil și prin proprietatea comună. Unitatea sa este înscrisă în spațiul satului, unde ocupă aceeași vecinătate, și în jurul satului, unde sunt grupate câmpurile și pășunile pe care le exploatează. Unitatea liniei genealogice poate uneori să depășească limitele satului atunci când ramificațiile sale se extind în alte comune, iar în trecut putea chiar să pună în pericol unitatea superioară constituită de sat atunci când aceste două grupuri nu se suprapuneau; astfel, în exemplul dat de Robert Pashleys și citat mai jos, unde satul Anopolis , din regiunea Sfakia, se găsește împărțit în două tabere inamice.

În zilele noastre, acest model tradițional se schimbă semnificativ , iar unitatea socială de bază, constituită anterior de linie genealogică, este din ce în ce mai mult înlocuită de linie genealogică și chiar de familia nucleară, așa cum se poate observa în special în cazul fragmentării proprietăților.

În ceea ce privește unitatea satului, aceasta pare să se fi afirmat în timp, pe măsură ce teritoriul său a fost delimitat mai precis, și în special datorită puterilor adunărilor sătești care i-au garantat integritatea în fața amenințărilor externe și i-au asigurat buna organizare internă. În mod paradoxal, unirea Cretei cu Grecia a diminuat prerogativele acestora, care fuseseră consolidate sub ocupația turcească, în favoarea unui stat foarte centralizat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Studiul bibliografiei referitoare la Creta menționează în regiunea Sfakia existența unor adunări intervilice -
geoize care puteau delibera asupra unei varietăți de subiecte nelimitate la situația politică, ceea ce implica, prin urmare, o unitate suprasată deosebit de avansată, de tip confederațional. Acest lucru se poate explica, fără îndoială, prin istoria acestei regiuni, mult timp izolată și retrasă în sine. În alte părți ale insulei, nu se pare că această organizare a existat vreodată; formele cele mai comparabile menționate se referă, în general, la adunările intersătești care se întruneau ocazional în perioade de tulburări, când regruparea forțelor dispersate pe un vast teritoriu se dovedea necesară. În cazul orașului Anoya, de exemplu, utilitatea acestor adunări nu se simțea cu adevărat decât în perioade de luptă: distanța satului față de satele înconjurătoare, dimensiunea relativă a populației sale și autonomia sa economică erau, dimpotrivă, elemente care favorizau izolarea sa în timp de pace.

Indiferent de grupurile luate în considerare, relațiile care se țes între ele sunt de natură identică, chiar dacă forma lor variază: vorbim despre alianțe sau rivalități care se formează între linii, sate sau chiar grupuri de sate; vom discuta mai târziu diferitele forme de alianțe și rivalități, instituționalizate sau nu, care se pot stabili între două linii; în cazul alianțelor, scopul lor este întotdeauna de a le consolida puterea socială; cât despre rivalități, dimpotrivă, acestea pun în pericol această putere sau caută să o distrugă în încercarea de a o înlocui.

Același fenomen se întâmplă între sate și între grupuri de sate, dar în acest caz, interesele economice par a fi primordiale, în timp ce la nivel de linie genealogică, bogăția constituia doar unul dintre elementele puterii sale .

Este interesant de observat că dispariția celei mai elaborate forme de organizare supra-sată a fost urmată de apariția unei noi unități sociale de bază, familia nucleară. Această dezvoltare a favorizat autonomia indivizilor deoarece identificarea lor cu un grup mai mic a redus constrângerile implicate de unitatea liniei sau a descendenței: circumstanțele personale puteau prevala asupra imperativelor solidarității atunci când legăturile familiale erau îndepărtate, dar, în același timp, asistența pe care fiecare

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

persoană era îndreptățită să o aștepte de la membrii grupului său era limitată în mod corespunzător.

Pe de altă parte, dacă presiunile exercitate de grupul familial diminuează, la nivel social, dimpotrivă, și în special la nivel comunitar, acestea cresc cu siguranță : individul se confruntă direct cu comunitatea sătească fără intervenția elementului intermediar care a constituit linia de descendență, astfel încât rivalitățile devin în esență personale.

În acest studiu, am încercat să descriem structurile economice și sociale ale satului și funcționarea acestora . Pentru a completa această abordare și a pătrunde mai profund în viața satului, ar fi fost util să abordăm și alte aspecte mai secrete, mai dificil de cunoscut, de identificat și de descris, dar și mai bogate în semnificații:

Setul de valori considerate ca modele de către societatea sătească și propuse ca atare, evoluția lor și experiența lor atât la nivel individual, cât și comunitar . Acesta ar putea face obiectul unor lucrări viitoare care ar clarifica multe aspecte ale prezentului studiu, încadrându-se în cadrul mai general al cercetării asupra lumii mediteraneene și asupra zonelor montane și insulare izolate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

INTRODUCERE

Mediul cretan te ■* « WW '« te M WM ■ • -

Relieful Cretei este foarte accidentat, ceea ce îngreunează comunicarea între diferitele regiuni. Se pot distinge trei zone principale: coasta nordică, care este un loc primitor pentru nave, câmpia fertilă și refugiul montan. Aceasta explică de ce unele regiuni din părțile muntoase au rămas foarte izolate: locuitorii trăiau retrași în ei înșiși, într-o autosuficiență aproape completă. Această compartimentare a favorizat caracterul independent și original al fiecărui grup, creând numeroase rivalități. Dacă unitatea a fost întotdeauna găsită în fața asupritorilor străini, aceasta a fost întotdeauna subminată de luptele interne, dar acest relief accidentat a prezentat și avantaje în fața diverșilor invadatori ai insulei, deoarece astfel, aceștia nu au reușit niciodată să o domine în întregime.

Situată la răscrucea a trei continente: Europa, Asia și Africa, Creta a stârnit întotdeauna multă dorință, iar istoria sa a fost marcată de o serie neîntreruptă de invazii: dorienilor, romanilor și sarazinilor le-au urmat venețienii și apoi turcii, iar lupta pentru libertate a fost punctată de revolte urmate de fiecare dată de represiuni teribile; cu toate acestea, partea cea mai muntoasă a insulei, adică cea mai...

amprenta străină a lăsat mai puține urme decât pasiunea pentru independență; influențele externe , chiar numeroase, au rămas întotdeauna superficiale sau au fost asimilate specificităților locale.

Astăzi, Creta are aproximativ 500.000 de locuitori , majoritatea trăind în câmpiile și orașele de pe coasta de nord. Cele trei orașe principale: Heraklion, Rethymno și Chania reprezintă mai mult de un sfert din populație. Peste jumătate din satele Cretei sunt situate la o altitudine de peste 300 de metri, dar acestea reprezintă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

mai puțin de un sfert din populație și își pierd populația într-un ritm foarte rapid; acest dezechilibru demografic este în continuă creștere din cauza emigrării masive către centrele urbane sau în străinătate.

Resursele locale provin în principal din agricultură (cultivarea măslinilor și a viței de vie) și creșterea animalelor. Pescuitul are o importanță redusă; industrializarea rămâne foarte scăzută, împiedicată de lipsa resurselor de capital și energie. Turismul, pe de altă parte, s-a dezvoltat considerabil în ultimii ani și joacă acum un rol predominant în economie. Dezvoltarea turistică în Creta continuă într-un ritm rapid, dar necontrolat.

t®._ m J?'lt. la 52?. 5t.IA PL a J ne

Această scurtă prezentare ne dezvăluie una dintre caracteristicile dominante ale insulei, care va fi confirmată ulterior:

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

o opoziție clară între câmpie și munte. Astfel, din punct de vedere istoric, satele de munte au cunoscut o soartă cu totul diferită față de satele de câmpie: confruntate cu diferiți invadatori, muntele a fost întotdeauna un refugiu, un azil aproape inviolabil.

Ocupanții au rămas limitați la porturi și mici câmpii de coastă din nordul insulei. Toate încercările lor de a se deplasa mai în interiorul continentului au fost respinse, deoarece satele de munte, datorită poziției lor, erau focare constante de rebeliune și rezistență. Ocupanții , hărțuiți de gherilele montane, i-au asuprit și mai mult pe țăranii din câmpie; aceștia din urmă nutreau și un anumit resentiment față de alpiniști, care, la rândul lor, le reproșau lipsa lor de spirit de luptă . Spratt a descris această stare de spirit la mijlocul secolului al XIX-lea (2): „Mulți, dacă nu majoritatea, dintre țăranii greci din câmpie au fost puțin atrași de ideea unei revolte, căci știau bine că nu vor avea decât ghinion și își vor pierde afacerile și proprietățile. Patrioții munților au fost instigatorii și organizatorii acestei demonstrații și care timp de două luni au fost în posesia tuturor câmpiilor. În această perioadă, s-au hrănit pe ei înșiși și animalele lor cu proviziile și recoltele abandonate de musulmani, apoi cu cele ale compatrioților lor din satele din câmpie unde erau cazați. Încrederea reciprocă a fost acum distrusă, iar prosperitatea insulei grav afectată. Și astfel, energia cretanilor a fost atât de greșit direcționată sub îndrumarea patriotismului greșit al locuitorilor munților și al liderilor lor, care, neavând nimic de pierdut și fiind comparativ mai protejați de pierderi și represalii în bârlogurile lor de munte, i-au influențat pe locuitorii câmpiilor prin prestigiul numelui lor și teama de acțiunile lor anarhice. Numele sfakioților este „de aceea, pentru cretanii de la câmpie, sinonim cu talente pervertite, intrigi fără scrupule, tâlhărie și cruzime.” https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Mai nuanțat, smirniotul P. NicolaTdis relatează următoarele fapte (3):

„Locuitorii câmpiilor au acum, în cea mai mare parte, o experiență considerabilă în război. Dar teroarea pe care le-o inspiră turcii din cauza tiraniei lor fără egal era atât de mare încât credeau că nu pot realiza nimic dacă nu ar fi alături de sfakioți. O tabără de patru mii de cretani din câmpie, cu doar trei sute de sfakioți, putea realiza cele mai mari isprăvi. Prima era pulberea de pușcă, iar a doua focul. Dușmanii lor, știind bine că pulberea de pușcă nu se aprinde singură, le-au repetat locuitorilor din Lefka Ori: «Depărtați-vă, săraci sfakioți» și vedeți ce fac acești oameni îndrăzneți în zece zile [4] ”.

„Chiar și acum, rivalitățile persistă oarecum.” _ accentuate de sentimentul de superioritate arătat de locuitorii munților, așa cum reiese din următoarele anecdote (4):

■

„Din vârful muntelui, doi păstori privesc în jos spre câmpie:
- Crezi că acești oameni de la câmpie au suflet? Întreabă.
■ 1 ' unu. - . ■ ■ • ■ ■ ■ ' . • ■•'::>■ • ; : , :
- „Păi, dacă au unul, e ca al unei păsări ”, răspunde celălalt.

„Un locuitor al câmpiei stătea de vorbă cu un sfakiot:
- Când Dumnezeu a făcut lumea, a trecut pământul printr-o grămadă și l-a aruncat peste Sfakia, numită cea de la câmpie.
- „Așa este. Dar când a distribuit bunul simț, le-a dat sfakioților o pungă în plus ca să-i compenseze”, a răspuns sfakiotul.

■ Aceste resentimente se reflectă în poreclele peiorative pe care locuitorii munților le dau „celor care trăiesc jos” (5), cum ar fi „cei prăfuiți” (6) sau „burțile de broască”

Următorul cântec demotic oferă o idee despre ironia locuitorilor munților față de cei de la câmpie: „Săracii tineri care sunt hrăniți acolo jos, în câmpie, și care mănâncă bunurile acestei lumi, desfătările orașului, și care au tenul și înfățișarea șopârlei. Trăiască tinerii care mănâncă acolo sus, pe munte, și se hrănesc cu zăpada adâncă și aerul curat și care au înfățișarea sănătoasă a portocalei.”

În general, relațiile dintre cele două grupuri sunt destul de limitate, iar căsătoriile „mixte” sunt rare. Tânăra fată căsătorită la câmpie se plânge astfel într-un „rizitiko” (cântec al satelor de munte):

„Haman, m-ai luat de nevastă și m-ai dat în cinste la câmpie, dar eu nu pot suporta câmpiile, nu beau apă caldă, aici cocoșul nu cântă, cucul nu strigă, dar cântă la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

munte și potârnichea la pădure.”

Pe de altă parte, oamenii de la munte își aleg cu ușurință nașii dintre oamenii de la câmpie; relația de naș, despre care vom discuta mai târziu, permite o alianță cu bărbați care se pot dovedi utili din când în când... În același timp, aceste relații sunt mai puțin strânse decât căsătoriile, ceea ce ar fi necinstit în acest caz.

Din punct de vedere economic, contrastul dintre câmpie și munte este, de asemenea, foarte evident. Deși lipsa de fertilitate este generală, ea este accentuată și mai mult de altitudine ; culturile sunt, prin urmare, foarte limitate: câțiva măslini , câteva vițe de vie și o grădină de legume abia acoperă nevoile familiei. De asemenea, cu cât satele sunt mai înalte la altitudine, cu atât creșterea animalelor este mai intensă.

tinde să devină principala resursă; stabilește ritmul vieții de zi cu zi, deoarece în timpul iernii ciobanii își duc animalele în regiuni adăpostite, iar primăvara le duc în munții înalți. Țesutul este, de asemenea, o activitate importantă; multe femei își vând o parte din producție pentru a completa resursele familiei. Însă aceste diverse ocupații rareori reușesc să asigure subzistența unei familii întregi, în general una numeroasă, iar emigrarea devine cea mai comună soluție. Astfel, multe sate sunt treptat părăsite sau rămân populate doar de bătrâni.

Este dificil de definit cu precizie ce sate pot fi definite ca fiind situate în munți. Conform criteriului geografic, acestea sunt satele situate la poalele principalelor lanțuri muntoase sau pe platourile înalte; dar, conform criteriilor locale, tipul de resurse este mai specific decât altitudinea, chiar dacă acești doi factori sunt inseparabili: în Creta, satele montane sunt considerate a fi cele în care creșterea animalelor este principala activitate; astfel, ceea ce caracterizează satele montane nu este atât altitudinea, cât un anumit mod de viață foarte particular. De asemenea, trebuie menționat că noțiunea de sat și cea de locuitori nu se suprapun întotdeauna exact; deoarece iarna este foarte aspră în munți, iar primele zăpezi apar foarte devreme , unele familii au o a doua casă și câmpuri în văi pentru a petrece o parte a anului acolo. Astfel, se observă un fenomen de transhumanță, în principal în regiunile Sfakia și Lassithi. În acest caz, aceste familii sunt considerate a aparține satelor montane, chiar dacă stau acolo doar intermitent.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

AROYA

Situaţie

Satul Anoya este situat aproape în centrul Cretei, la poalele nordice ale Psiloritisului. Altitudinea sa medie este de 750 m (mai precis 713 - 800 m). Prin urmare, este unul dintre cele mai înalte sate locuite permanent din Creta: puținele cătune și sate rare de altitudine comparabilă, aproximativ zece, sunt situate în regiunea Sfakia (Imbros, Askyfou), Viannos și pe platoul Lassithi.

» ..-&njlA' " d e «jv J „(mai sus) este un nume comun pentru mai multe sate înalte, cum ar fi Vasilika Anoya, Armanoya etc... Prin urmare, specificăm în general „ Aç bM à Avoycua ” sau „ SbYMcivoYEia ” din cauza satului Axos din care ar proveni locuitorii din Anoya, sau, de asemenea, „ N c yéXa M^yeia ” (Marele Anoya)!”

Anoya este o subprefectură a Eparhiei de Mylopotamou, în departamentul Rethymno. Din cauza izolării sale (51 km) și a comunicațiilor dificile, schimburile cu acest oraș sunt rare. Rethymno, spre deosebire de Heraklion, nu a cunoscut o dezvoltare comercială și industrială semnificativă. Este mai presus de toate un oraș istoric; prin urmare, locuitorii din Anoya merg acolo aproape exclusiv pentru a-și rezolva problemele administrative sau juridice.

De fapt, orașul, „nx“pa”, cum spun cretanii, este Heraklion. Atât mai aproape, cât și mai accesibil, este mai presus de toate capitala economică și administrativă a Cretei, centrul tranzacțiilor comerciale. Oamenii coboară la Heraklion pentru a se aproviziona cu alimente pentru animale, semințe, pentru a merge la bancă, pentru achiziții importante etc. Frecvența călătoriilor variază în funcție de ocupația fiecărei persoane, iar bărbații coboară în oraș mai des decât femeile. . •= •• ; . ■. ' ■ / ■

Demografie

_*^nwXone „:?*'z MM~ V9w . ■■■ ■.:,■. :

D : După recensămintele efectuate în sat, se poate întocmi următorul tabel :

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

	Usturoi	0	.ILLsaxha (?)	■ Z°XÈ1
1821 'Ûj - •	1976		167	fl 2143
1900	2363		123	2486
1920	2372		111	2483
1928	2904		133	3037
1940	2929		143	3072
1951	2581		104	2685
1961	2451		87. -	2548
1971	2750		70	2820

Prin urmare, putem observa o creștere semnificativă a populației ; curba ascendentă a fost întreruptă în 1944, când, așa cum vom vedea mai târziu, satul a fost distrus de germani. Multe familii s-au stabilit apoi în alte sate, în special în eparhiile Monofatsi și Malevyzi. Emigrația a cunoscut apoi un nou val după 1950 către centre urbane precum Heraklion și Atena, și în străinătate (SUA, Canada, Australia).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

În prezent, emigranții se îndreaptă în principal spre Germania de Vest (aproximativ 200 de persoane), dar cu intenția de a se întoarce în sat peste câțiva ani, după ce vor fi economisit niște bani. Atunci vor putea să-și construiască o casă, să-și cumpere o dubă, să-și deschidă o cafenea sau un mic magazin. Femeile rareori emigrează în străinătate, cu excepția cazului în care se alătură unei părți a familiei sau își urmează soții.

Există , de asemenea, mulți studenți din sat care își continuă studiile la Atena, Salonic sau mult mai rar în străinătate și este de așteptat ca majoritatea dintre ei să aleagă să se stabilească acolo unde au studiat.

Numărul persoanelor născute în Anoya, dar care s-au stabilit în afara satului, este estimat la aproximativ 3.000, aproximativ același număr cu cei care locuiesc acolo.

Este dificil să se analizeze cu exactitate demografia satului , deoarece , în afară de recensămintele efectuate la fiecare 10 ani, nu există statistici precise și este imposibil să se acceseze documentele care ar permite stabilirea acestora. Cu toate acestea, informațiile furnizate de secretarul primăriei oferă o idee generală :

Familiile (sau mai precis gospodăriile) numără în jur de 800 (750 în 1971) , ceea ce înseamnă o medie aproximativă de 4 persoane pe familie.

femeile sunt puțin mai numeroase decât bărbații (în jur de 1.500 de femei și 1.400 de bărbați).

În fiecare an au loc 55.270 de nașteri (inclusiv copii născuți în Heraklion, Atena sau chiar în străinătate , dar ai căror părinți sunt din sat). În 1975 au fost 62 de nașteri, inclusiv 34 de băieți și 28 de fete.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Cât despre decese, numărul acestora variază de la 15 la 30 pe an (26 în 1975).

Există aproximativ 350 de locuitori cu vârste cuprinse între 0 și 10 ani, 300 de locuitori cu vârste cuprinse între 10 și 20 de ani și 350 de locuitori cu vârsta peste 65 de ani. Prin urmare, grupa populației active cu vârsta cuprinsă între 21 și 64 de ani constituie 2/3 din totalul locuitorilor.

Deși foarte incomplete, aceste date ne arată că demografia satului este echilibrată; o creștere semnificativă și destul de regulată, o populație activă numeroasă. Această situație nu este absolut deloc caracteristică totalității satelor de munte; este chiar destul de excepțională. Municipalitatea Anoya ocupă locul 13 în Creta ca mărime a populației sale: toate aglomerările care o preced sunt situate pe coastă și în câmpie. Niciun alt sat important nu este situat la o altitudine mai mare de 350 m, în afară de Arhanes (3907 ha, 380 m) și Kroussonas (2974 ha, 460 m). Întregul studiu și mai ales partea dedicată vieții economice ne va ajuta, fără îndoială, să înțelegem și să explicăm această evoluție.

Mediu

Municipalitatea Anoya este una dintre cele mai mari din Creta ; acoperă o suprafață de 103.000 de stremmate (9) , distribuite după cum urmează (10): .ri r r

. 70.000 stremate de pășuni comunale, „ . 24.500 stremate de pășuni private,

... 8.000 de acri de teren cultivat, ... 500 de acri de drumuri, clădiri etc.

Examinarea hărții zonelor ocupate de

Analiza distribuției diferitelor comune este foarte revelatoare: observăm că toate satele montane unde creșterea animalelor este principala activitate au un teritoriu alungit care se extinde de la vârful munților până la o altitudine variabilă, dar unde culturile sunt posibile; satul este întotdeauna situat în partea inferioară , înconjurat de câmpuri și grădini: astfel, în Anoya, satul este un habitat grupat, ca toate satele montane; zonele situate în părțile inferioare sunt cele ale câmpurilor, podgoriilor și grădinilor; terenurile necultivate sau necultivate care formează enclave în aceste zone constituie pășuni private. De fapt, întreaga zonă muntoasă a cărei altitudine este mai mare decât satul este proprietate

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

comunală. În satele unde creșterea animalelor este doar o activitate secundară , pășunile comunale au dispărut peste tot și au fost redistribuite pentru a forma pășuni private sau pentru a fi **transformate** în terenuri cultivabile.

Legende și istorie

Satul Anoya este situat într-o regiune privilegiată. Zeus a fost înălțat în munții Psiloritis, pe înălțimile Nidei; muntele se numea atunci Ida, pădurea: într-o peșteră grandioasă cu vedere la platoul Nidei, Rea l-a ascuns pe ultimul ei născut, Zeus, pentru a-l împiedica să fie devorat de tatăl său, Cronos. El a fost hrănit datorită cornului miraculos al caprei Amalthea și crescut în compania Dactililor, Cureților și Ciclopilor. Timp de aproape...

De acum 2000 de ani, până la răspândirea creștinismului, Idaion Andron a fost cel mai important sanctuar dedicat lui Zeus: în fiecare an, festivalurile celebrau nașterea și moartea sa, simbolizând renașterea naturii primăvara și declinul ei iarna. Regele Minos urca acolo la fiecare 9 ani pentru a primi ordinele și inspirația lui Zeus. Urmându-l, Pitagora și Platon au fost inițiați acolo; pelerini din toată Grecia participau la ceremoniile rituale și își aduceau ofrandele zeului, după cum o demonstrează obiectele de cupru, fier și os descoperite acolo.

Întreaga regiune care înconjoară masivul Ida constituie cu adevărat inima Cretei și a păstrat tradiții vechi de mii de ani, protejate de invazii de tot felul: multe toponime sunt preelenice: pe lângă Nida (de la Ida, pădurea), izvorul Zominthos, satul Sissarha, munții și înălțimile care poartă numele de Armi și-au păstrat numele încă din epoca minoică.

În cele din urmă, pe lângă diversele aspecte ale vieții cotidiene profund marcate de această perioadă, în limbaj găsim numeroase urme ale perioadei preelenice sau imediat ulterioare: vocabularul, structura gramaticală și pronunția locuitorilor din Anoya sunt caracteristice în acest sens; spunem, în plus , să vorbim „dvœYELavà*, chiar și în opoziție cu cele mai apropiate sate din Tes. Înjurăturile „^ ^6 z $_{a}$ ' * (Pe Zeus l)* vocabularul legat de animale, $_{x}$ pronunțate ca $_{p}$, pronumele plasat după verb, sunt toate exemple.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

De asemenea, prin numeroasele ruine din regiune, ca peste tot în Creta, Antichitatea are o prezență încă vie; în direcția Heraklion, la Sklavokambos, o vilă post-minoică a fost descoperită în 1930, în timp ce traversa drumul spre Anoya, care făcea parte dintr-o mică comunitate rurală. În direcția opusă, spre Rethymno, la aproximativ zece kilometri de Anoya, satul Axos are o istorie lungă: aparent locuit încă din perioada geometrică, și-a păstrat aproape intact numele antic de Oaxos de-a lungul secolelor .

Deși există numeroase variații privind originile satului, acestea au adesea un lucru în comun: se spune că primii locuitori ai Anoyei proveneau din Axos. Dintr-o perspectivă istorică, este pe deplin plauzibil ca venețienii, geloși și îngrijorați de puterea orașului Axos, să fi distrus orașul în primii ani ai cuceririi lor , așa cum s-a întâmplat în multe alte locuri. Unii dintre locuitori au decis apoi să se refugieze câțiva kilometri mai departe, mai bine adăpostiți de munți, și au fondat Anoya.

Un bătrân din sat (11) povestește originile sale astfel :

„Axos a existat cu mult înainte de satul nostru și vă voi spune cum am aflat despre el: Cel care mi-a povestit despre el a fost avocatul care locuiește în Atena, Kapetan t'ichalis (12); a cercetat istoria familiei sale ca să afle de unde venim... Pe vremea **aceea** , existau 100 de nobili în Creta. Erau regi, ca să spunem așa, iar Axos era în război cu Eleftherna (13)..."
Primul care a venit să se stabilească aici trebuie să fi ucis o mulțime de oameni; avea câteva capre și câteva oi...
tone, și avea o soție, și îmi amintesc că a fost un rege pe nume Etéarche care i-a spus: Poți rămâne acolo dacă găsești apă. Era satul nostru, desigur, erau o mulțime de stejari pitici pe vremea aceea, ca cei pe care îi găsim și astăzi în Katsaba (14) .
A găsit apă, s-a stabilit cu soția și **animalele sale** și au avut copii,... -dar era un om singuratic, nu avea pe nimeni să-l tundă și să-l radă și avea părul lung, ca voi acum...
Copiii lui s-au căsătorit, au luat femei din Axos. Toți aveau părul lung și din cauza acestui păr, „oMov ^eç " (15), erau numiți Skouladès (16). Acest Skoulas era de fapt un Dafermos (17).
Aceasta este originea familiei Skouladès, care se trage din acest om din Axos, și de aceea satul nostru se numește Xikanoya. Am aflat asta de la Mihalis, care studia istoria familiei sale, și așa mi-am amintit-o; dar după atâția ani, nu aș fi crezut niciodată că acest timp se va întoarce!

Indiferent de momentul sosirii lor, sub domnia lui Etearche sau două mii de ani mai târziu, după distrugerea satului Axos de către venețieni, exista deja în acest loc o mică comunitate de păstori, rebeli împotriva ocupanților, al căror număr locuitorii din Axos nu ar

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

fi făcut decât să-l întărească; este puțin probabil, de fapt, ca această locație izolată și greu accesibilă să nu-i fi atras cu mult timp înainte pe toți cei care aveau motive întemeiate să scape de justiția sumară a invadatorilor sau a dușmanilor lor personali, sau pur și simplu pe păstorii care căutau să se stabilească nu departe de pășunile lor de vară. Doctorul Dakanalis (18), care a adunat de-a lungul vieții sale diverse elemente din istoria și obiceiurile satului ..... confirmă această ipoteză din următoarele motive:

„În biserica Sfântul Ioan există fresce în stil venețian care înfățișează sfinți, multe dintre ele fiind deteriorate de var și de dată necunoscută. Episcopul de Rethymno, Dionysos, care le-a studiat în jurul anului 1903, le-a caracterizat ca fiind de origine bizantină; dar în 1946, Nikos Kazantzakis, după ce le-a examinat cu atenție, a fost de părere că sunt lucrări mediocre din punct de vedere artistic și datau din perioada venețiană. Fresce similare au existat în templul Adormirii Sfintei Fecioare 1 Perahori (19), dar nu au fost respectate și au fost distruse în timpul reconstrucției sale din 1911. Nikos Kazantzakis a propus data originală a acestor fresce ca fiind 1250-1300; dar pentru o biserică de acest gen construită și decorată, este firesc să ne gândim că exista deja la acea vreme un cătun de o oarecare importanță capabil să susțină astfel de cheltuieli.”

Toți cei chestionați despre originea satului sunt de acord că, la început, acesta aduna răzvrătiți, bandiți, fugari care se adunau în acest loc pentru că era sălbatic și ascuns; exista apoi o pădure densă de stejari, stejari roșii, stejari roșii, arțari și acolo unde tufișurile spinoase făceau trecerea impracticabilă. Dar în Ida de astăzi (pădurea Antichității), zonele împădurite au dispărut peste tot, cu excepția Rouvei, ultima vestigie a pădurii antice. Peste tot, caprele și oile, și mai ales bărbații care tăiau copacii pentru a face grinzile caselor lor sau îi ardeau pentru a mări terenul arabil, au lăsat doar întinderi pietroase cu iarbă rară, presărate cu tufișuri spinoase.' Cu toate acestea, în ultimii ani s-au făcut eforturi, iar în apropierea satului, elevii de școală au plantat o mică pădure de brazi.

Acest refugiu pentru bărbații vânați de urmăritorii lor a devenit rapid unul dintre principalele cuiburi de rezistență, spre care s-au îndreptat toți cei care **au refuzat să** se supună: întreaga istorie a satului reflectă începuturile sale.

Însă muntele nu este doar un adăpost pentru fugari. Încă din Antichitate, a fost traversat în toate direcțiile de păstori, această stare nefiind incompatibilă cu prima, dimpotrivă: i

„Economia rurală oferă un anumit număr de locuri de muncă care sunt în afara rutinei obișnuite și scapă controlului imediat al societății, fie că acest control este exercitat de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

conducători sau de opinia publică. Există păstorii, fie singuri, fie în grupuri - un grup special și uneori secret - care merg vara pe pășunile înalte sau care sunt semi-nomazi în marile câmpii... nu sunt supravegheați, ei sunt observatorii. Lumea lor este de cele mai multe ori munții, unde lorzii și țăranii nu pătrund și unde bărbații nu vorbesc ; multe dintre cele pe care le văd și le fac sunt cunoscute. Acolo se întâlnesc bandiții cu păstorii și acolo păstorii se gândesc să devină bandiți" (20).

Una dintre legendele care încearcă să explice originea satului abordează tema izvorului, dar de data aceasta este un păstor care îl descoperă (21):

„Am aflat această poveste de la mama și de la bunicul meu; mi-au spus că a fost odată ca niciodată un păstor din Axos și că acolo era o pădure; și omul nu putea trece ușor prin ea din cauza pădurii... într-o zi la amiază, își păzea oile și caprele, era foarte cald și îi era sete; și în timp ce își păzea turma, a observat o capră a cărei barbă, cum se spune pe aici, era toată udă. Atunci și-a spus, trebuie să fie apă pe aici; s-a strecurat în tufișuri, erau mulți mărăcini.
A căutat și a găsit izvorul. După ce l-a găsit , și cum pădurea de acolo era foarte deasă și iarba era, și-a zis: Voi construi un izvor aici.

stână. A vrut să se stabilească, să locuiască aici, de fapt, și să aibă grijă de oaspeții săi, și și-a construit casa. Din acest om ne tragem cu toții, noi, locuitorii din Anoya. " :

O a treia versiune privind originea satului prezintă o altă familie importantă, cea a familiei Kefalo-yiannidès (22):

„Erau doi criminali. Uciseseră oameni și au venit să se refugieze aici. Mai târziu, s-au căsătorit și unul dintre ei a avut nouă fii, celălalt nu-l știu; știu doar că de la acești nouă fii a devenit satul ceea ce este. Ei veneau din regiunea Apokorona, dintr-un sat numit Kéfali; și, deoarece numele lui era Iannis, a fost poreclit Kéfaloyiannis și este una dintre cele mai mari familii din satul nostru."

Această ultimă legendă are câteva aspecte interesante: în primul rând, faptul că și de această dată Anoya a fost aleasă ca loc de refugiu; dar mai presus de toate, noii sosiți proveneau dintr-o regiune din vestul Cretei și nu mai erau din Axos: așa cum vom vedea mai târziu, când vom studia istoria diferitelor familii, este cert că așezarea satului a avut loc în valuri succesive și în momente diferite. Dar este în natura mitului să-i facă pe toți oamenii (dintr-un sat, un clan sau din întreaga lume) să descindă din același strămoș pentru a-și afirma și consolida solidaritatea.

Dar să lăsăm legendele și să ne întoarcem la istorie. După stabilirea locuitorilor din Axos în secolul al XII-lea sau al XIII-lea, auzim puține despre Anoya în timpul ocupației

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

venețiene . Satul nu este menționat în documentele din această perioadă, cu excepția unui recensământ din 1583, care numără...

711 locuitori. Pe atunci era cel mai mare sat din eparhie care depindea administrativ de aceasta. După sosirea turcilor, Anoya și-a păstrat superioritatea numerică: în 1853, când Spratt a vizitat satul, existau 260 de case. Iată impresiile sale (23):

„...Marele sat grecesc Anoya din partea superioară a districtului Mylopotamou. Locuitorii din Anoya sunt mari crescători de oi și păstori, ale căror turme pasc în munți... în vremuri de tulburări interne, a fost întotdeauna un loc de retragere pentru mulți locuitori creștini din satele învecinate de dedesubt. Este o fortăreață în munți pe care natura le-a dăruit-o..."

De fapt, în timpul celei de-a doua perioade a ocupației turcești, locuitorii din Anoya au început să se facă cunoscuți; regiunea Sfakia, care până atunci fusese principalul centru al rezistenței, a fost complet jefuită după eșecul revoltei Daskaloyiannis din 1770. Dar acest lucru nu a făcut decât să alimenteze ura față de invadator, iar revoltele au izbucnit pe toată insula. Și în Grecia continentală se contura o insurecție, iar recent înființata Filiki Eteria (Societatea Prietenească), care lupta pentru eliberarea tuturor teritoriilor ocupate, a trimis mai mulți membri în Creta. În 1816, Petros Zervoudakis din Tylissos a fondat prima celulă a Societății în Creta, în Anoya.

Micul grup și-a concentrat mai întâi eforturile asupra ; ieniceri care vizitau satul ocazional și i-au eliminat pe unii dintre ei. Un bătrân din sat (24) mi-a povestit următoarea anecdotă despre unul dintre membrii acestui prim nucleu de rezistență :

„Pe vremea aceea, turcii interziceau creștinilor să călărească cai sau catâri. Aveau voie să călărească doar măgari. Într-o zi, un Dakanalis a găsit un armăsar în munți; l-a dresat și i-a făcut o șa; apoi i-a spus tatălui său: vei veni cu mine la Heraklion să închiriem o pășune pentru iarnă; voi lua armăsarul... armăsarule, ești nebun, este interzis! Ei bine, să fie interzis!" Pe drum, au întâlnit niște turci care l-au întrebat: unde ai găsit scris că creștinii pot călări cai? Erau bei care stăteau lângă podul din Gazi. Calul, care nu văzuse niciodată un pod, s-a speriat și nu a vrut să meargă mai departe. Atunci Dakanaloyiannis, furios de ceea ce se întâmpla chiar în fața beilor, a lovit calul cu pumnul și acesta a căzut. Beii uimiți își spuneau unul altuia: O! giaour-ul (25) care își doboară calul cu o singură lovitură de pumn! Și unul dintre ei: Pun pariu că atunci când se va întoarce, el e cel care va cădea... Hei, tu, o să pariam o sumă mare!
Între timp, tatăl și fiul traversau Hanioporta (26); s-au întâlnit cu aga și s-au înțeles cu el în privința pășunilor.
Câteva ore mai târziu, au trecut din nou podul. Beiul care făcuse pariul stătea în mijlocul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

drumului. Dakanaloyiannis i-a spus apoi încet tatălui său: e pentru noi; dacă nu te iau, întoarce-te în sat cât mai repede posibil... Beiul i s-a adresat lui Iannis, care era un bărbat chipeș: Coboară, giaour, și dă-ți jos pantalonii. O! Aga! Hai să trecem pe sub pod ca să nu ne vadă nimeni! Turcul a căzut în capcană și a trecut pe sub pod. Iannis, care îl urmărea, l-a lovit cu pumnul, lăsându-l inconștient, apoi l-a legat cu picioarele salvarului său (27) și l-a aruncat în râu.

La auzul veștii despre revolta din 1821 din Grecia continentală , cretanii au reluat lupta cu o vigoare reînnoită. În mai 1822, locuitorii din Anoya au obținut o victorie împotriva turcilor la Skiavokampos; dar pe 14 iulie același an, Serif Pașa, ca represalii, a incendiat satul după ce l-a jefuit. În luna următoare, locuitorii din Anoya s-au răzbunat respingând trupele lui Hassan Pașa care se aflau încă la Skiavokampos.

Câțiva ani mai târziu, auzim din nou de Anoya, în persoana unuia dintre liderii săi militari, Stavros Niotis: Pe atunci, un ienicer pe nume Assanis răspândea teroarea în întreaga regiune. Cruzimea și faptele sale rele îl făcuseră insuportabil pentru populație, care își dorea cu ardoare distrugerea lui: exasperarea a atins apogeul în ziua în care Assanis a ordonat ca toate tinerele mirese creștine să fie aduse la el pentru noaptea nunții lor. Kapetanii din Mylopotamou*, toți din Anoya, s-au întâlnit apoi pentru a decide ce măsuri să ia. Stavros Niotis s-a oferit apoi să-l elimine pe Assanis. I-a întins o ambuscadă lângă „Tou ^œvià TO uorauo” (Râul Asasinului, așa cum a fost numit de atunci), i-a tăiat gâtul, i-a tăiat limba băiețelului negru care îl însoțea pe ienicer pentru a preveni orice trădare și apoi s-a încins cu pușt ile și pistoalele de argint ale turcului. Ceva timp mai târziu, a săvârșit alte isprăvi în compania lui Balmétis, dintr-un sat apropiat: o ceată de turci era pe cale să treacă pe lângă Anoya, așa că i-a încredințat surorii sale un clopoțel de oaie și a rugat-o să-l sune de câte ori erau soldați; sora și-a sunat clopoțelul de 8 ori, iar Niotis și Balmétis, care stăteau la pândă lângă drum, i-au ucis pe toți unul după altul .

Cu ceva timp înainte de izbucnirea marii revoluții cretane din 1866, toți liderii militari din Creta de Est s-au întâlnit la Anoya pentru a-și alege reprezentanții în Adunarea Generală Cretană.

În 1867, locuitorii din Anoya, comandați de Mihalis Skoulas, au obținut mai multe victorii împotriva lui Orner Pașa și Reshid Pașa, iar satul a fost din nou distrus la scurt timp după aceea.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

aproape. Rezistența a continuat până la sfârșitul ocupației turcești și în special în timpul revoluției din 1897.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, rezistența a fost din nou organizată în fața unui nou inamic. În ianuarie 1942, a fost fondat un grup central de rezistență împotriva ocupantului, ai cărui membri s-au angajat „să lupte până la moarte pentru a scutura jugul tiranilor". O stație clandestină de emițător-receptor a fost instalată lângă Nida de către contraspionajul britanic; muntele a devenit adăpostul luptătorilor din rezistență ca și înainte; acolo a fost luat generalul Von Kraipe după revolta sa din 1944. Dar represaliile aveau să fie teribile, deoarece, încă o dată, Anoya a fost distrusă pe 15 august 1944, în ziua festivalului satului, la ordinul guvernatorului militar al Cretei. Textul declarației sale a fost gravat pe pereții primăriei: „Ordinul Comandantului General al locului Creta... Având în vedere că orașul Anoya este centrul spionajului englez în Creta, că locuitorii din Anoya au comis asasinarea companiei de gardă a lui Yéni Kavé (28) și sabotarea orașului Damasta, că machiarzii găsesc azil în Anoya, având în vedere că prin Anoya au trecut cei care l-au răpit pe generalul Von Kraipe și că acolo s-au oprit, ordonăm distrugerea sa și executarea fiecărui locuitor de sex masculin din Anoya găsit în sat sau în împrejurimi pe o rază de un kilometru... "

Chania, 13 august 1944, Generalul Comandant al Cretei, H. Miller.

După război, și în semn de omagiu adus conduitei locuitorilor săi, satul a primit Crucea de Război „pentru dezastrele îndurate în cei patru ani de ocupație italo - - germană, conduita exemplară a locuitorilor săi, rezistența lor excepțională și eroismul lor care a mers până la"

„sacrificiu". Din același motiv, Anoya a fost ridicată la rangul de dem (29) .

O femeie din Anoya, Irini Anagnostaki, descrie „Catastrofa din Anoya" (30) astfel:

„Florile nu se deschid, păsările nu cântă, ne-au ars Anoya, aveți milă de ea."
Într-o duminică dimineață, la ora liturghiei, ~
Germanii au intrat în Anoya ca să caute luptătorii din rezistență. Nu au găsit niciun luptător din rezistență, au căutat în zadar; bătrânii, femeile și copiii, au dat totul peste cap.
August; prieten al germanilor; criminal și trădător: ai adus o viață neagră în Creta înrobită.
Munții sunt îmbrăcați în negru, iar bătrâna Psiloritis jelește satul Anoya, eroii Cretei.
O, Sfântă Fecioară din Anoya, unde erai în momentul acela, când au dat foc faimoasei Anoya?
Anoya, sat de munte, câinii te-au ars, ți-au aprins focul și te-ai prefăcut în cenușă. Ți-au

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

distrus casele frumoase, ți-au jefuit magazinele. Trusoiul, bogățiile și numeroasele turme, germanii le-au luat fără să ne dea un ban. Zece mii de germani, fără a-i număra pe trădători, te-au dezbrăcat și te-au ars zile și nopți. Mai întâi au distrus școala, au ars băncile și copiii tăi au mers la internate.
Și mama plânge după copilul ei, iar copilul după mama lui, și ar vrea să o regăsească, iar inima îi arde. Sunt bine tratați, sărmanii micuți, dar nu pot ieși și sunt foarte palizi.
Transmit felicitările mele călduroase conducătorilor noștri care au avut grijă de copiii fără adăpost din satul nostru. Egiptul și America, împreună cu Anglia, ne-au făcut daruri bogate în nenorocirea noastră .
și sperăm că vor reconstrui satul nostru și vor reconstrui școala noastră ca înainte.
Păsările au venit din Egipt să petreacă vara, iar în Anoya nu au găsit ziduri care să-și adăpostească cuiburile. Înainte de a ne distruge satul, câinii au venit și l-au executat mai întâi pe conducătorul nostru.
L-au executat mai întâi pe Skoulas și apoi pe Dramoundanis (31)
și apoi au ars satul care s-a transformat în cenușă, pe cei care trebuiau să meargă în Libia să caute dreptate și satul victimă a incendiului pe care trebuiau să-l susțină.
Biata Anoya are multe victime care au fost consemnate în cărțile de vitejie. Au căzut pentru patria și pentru eroismul lor. Răpirea lui Kraipe a fost cea care ne -a ars satul. Sifis (32) a ars satul așa cum se lăudase, dar nu a trăit să vadă asta și ca inima lui să se umple de bucurie pentru că gherilele Anoya l-au luat, bucurați-vă, și l-au sfâșiat în bucăți ca vulturii .
Și l-au dus viu la adăpostul din Anoya și toți kapetanii l-au interogat;
Și, cum porcul nu voia să mărturisească nimic, l-au aruncat într-o râpă împreună cu toată gașca lui. S-a ținut o slujbă de înmormântare pentru bietul Anoya, iar coroanele au fost depuse cu ochii în lacrimi . Mulți oameni s-au adunat în piața din Anoya și multe lacrimi au fost vărsate în ziua aceea.
A venit armata, cercetașii cu Mitropolitul, ministrul Atenei și toate autoritățile Cretei. Glorie locuitorilor din Anoya și copiilor lor , au luat crucea vitejiei cu armele lor. Anoya va deveni mai bună decât înainte. >
De când a fost eliberat, a fost numit „sărac”.
Și trebuie să ne unim cu toții, noi, cei care nu avem acoperiș ca să aplaudăm marea Victorie,
Să bată clopotele Victoriei cu bucurie, să plângă frații și orfanii, mamele și văduvele. Vom bea apa uitării cu lapte, pentru a șterge marile suferințe.
Dacă libertatea va veni pe lume, dacă va veni în Creta, poate că vom uita durerea morală.
Oricine scrie despre suferințele din Anoya, 5 .
Va trebui să studieze la Universitate, dar eu sunt doar o femeie analfabetă cu copii, iar dacă am făcut greșeli, fraților, iertați-mă.”

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

f^^l^s^XeL J ᵉ £ .^uX^^^ :

„Catastrofa” de la Anoya a fost un eveniment decisiv în istoria satului: multe familii au ales apoi să se stabilească în altă parte, uneori la Atena sau Heraklion. Multe s-au îndreptat spre eparhiile Monofatsi și Maievyzi, la sud de Heraklion, unde au format satele Anoya. Aceste sate sunt Roukani, Karkadiotissa, Kalou, Ardahtia, Douli, Arkadi, Yenna, Larani, Kako Horio, Armanoya, Haraki, Melido Hori etc. Toate mențin legături strânse și privilegiate cu Anoya. Locuitorii se consideră originari de acolo; tradițiile lor sunt evident diferite de cele ale altor sate din apropiere (în special în ceea ce privește căsătoria) și sunt identice cu cele din Anoya.

Același fenomen se repetă și la nivelul Tangage: vocabularul și pronunția lor sunt similare cu cele ale locuitorilor din Anoya.

Multe dintre aceste sate nu sunt populate în întregime de familii din Anoya, iar aceste diferențe sunt ușor de observat. Altele, dimpotrivă, sunt locuite în întregime de familii din Anoya; uneori chiar o singură linie genealogică constituie întregul sat. Acesta este cazul lui Melidohori, unde locuiesc doar Karatzides; acesta este un exemplu oarecum particular: de fapt, nu mai există membri ai familiei Karatzis în Anoya: toți au fost forțați să părăsească satul în urma vendetei lor cu familia Kalomyris și apoi s-au stabilit în Melidohori după ce i-au alungat pe turcii care locuiau acolo. Cu excepția familiei Karatzis, care locuiește doar în satul Melidohori, majoritatea numelor... Propriii sate Anoya se găsesc în alte sate/Ano yana. - . ,

Chiar și legăturile de rudenie îndepărtate sunt încă recunoscute ; multe familii din Anoya dețin podgorii, plantații de măslini și pășuni de iarnă în aceste sate și, prin urmare, vin din când în când pentru a efectua lucrările necesare . Nunțile, botezurile, înmormântările și festivalul satului sunt, de asemenea, ocazii de întâlnire. Pe de altă parte, puțini locuitori din satele Anoyana mai dețin case sau terenuri în Anoya. Acestea au fost distribuite familiilor înrudite care au rămas în sat. Putem observa, de asemenea, relațiile privilegiate cu satele Anoyana în ceea ce privește alegerea soțului/soției . Uniunile cu tineri și tinere din satele Anoyana sunt considerate preferențiale în același mod ca și cu locuitorii satului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

De ce s-au creat aceste relații cu satele din Fionofatsi, când comunicațiile sunt destul de dificile, fiind obligat să faci un ocol prin Heraklion ? Se pare că rutele de transhumanță sunt principala cauză, deoarece multe pășuni de iarnă se află în această regiune. Cu toate acestea , există și unele în apropierea Heraklionului sau mai la vest, iar acest tip de relații nu a fost stabilit acolo. S-ar putea crede, de asemenea, că prezența - familiilor înrudite în această regiune i-a încurajat pe locuitorii din Anoya să cumpere sau să închirieze pășunile de iarnă de acolo .

Adesea, însă, transhumanța creează legături strânse între sate, mai ales atunci când întregul sat participă.

În Sfakia, de exemplu, pe 26 octombrie, de ziua Sfântului Dimitrie , toți v Familiile pleacă să se stabilească în satele de pe coastă și din văi și se întorc abia pe 23 aprilie , de ziua Sfântului Gheorghe, patronul păstorilor. În toată Grecia, aceste date corespund perioadelor de transhumanță, dar adesea au doar o valoare orientativă, în funcție de vremea din acea perioadă* • , ;

Grupurile de sate pot fi legate și prin apartenența lor la aceeași zonă geografică: de exemplu, satele situate la poalele nordice ale munților Lefka Ori, de la Thérisso la Kamboùs, ai căror locuitori se numesc Kéramiani. Aceste 18 sate formau anterior o singură comună: Kéramia.

În general, interesele economice cimentează unitatea unui grup de sate: aceeași producție sau același mod de producție, sau producție și mod de producție complementare . În schimb , atunci când interesele economice ale mai multor sate diverg, relațiile lor sociale vor fi antagonice: în general limitate și marcate de neîncredere, acestea se traduc la nivel zilnic în remarci peiorative la adresa „Çcvoxwpuccyovç*” (cei din satele străine); uneori, este vorba doar de glume batjocoritoare la adresa lor: locuitorii din Anoya posedă astfel un întreg repertoriu de anecdote menite să evidențieze defectele locuitorilor satelor vecine și să accentueze propriile calități. Aceste povești sunt întotdeauna spuse cu umor, dar niciodată într-un climat vindicativ; astfel, se spune în Anoya că într-o zi locuitorii din Axos găsiseră un crab, dar nu avuseseră niciodată ocazia să vadă unul înainte și nu știau ce este; prin urmare, l-au luat...

către cea mai învățată persoană din sat ca să-i ceri părerea. „Ce este? Dar nu vedeți,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

sărmani oameni ignoranți, că e un dus-vino, un dus-vino, ...!" Cât despre locuitorii din Livadia, un mic sat din apropiere, ei au fost, se pare, cei care au încercat într-o zi să scoată unul câte unul de pe fundul unei fântâni' ...

se spune următoarea poveste despre locuitorii din Anoya (33):

„Doi bărbați din sat s-au dus într-o zi la Nida să semene sare, deoarece satul, fiind departe de mare, ducea lipsă de ea. Ceva timp mai târziu, întorcându-se la Nida să vadă dacă sarea crescuse și dacă o pot recolta, nu au găsit decât muște. Au început imediat să le alunge, crezând că ele erau cele care mâncaseră sarea și astfel se înmulțiseră. O muscă a îndrăznit chiar să se așeze pe pieptul uneia dintre ele. Atunci celălalt și-a luat pușca și a tras. A ucis musca și însoțitoarea ei..."

Acest antagonism latent se exprima într-un mod mult mai viguros, mai ales atunci când interesele economice a două sau mai multe sate se ciocneau . Astfel, locuitorii din Anoya le-au disputat celor din Vorizà, la sud de Psiloritis, platoul Nida situat între aceste două sate, deoarece constituie o pășune ideală pentru oi. Au făcut chiar schimb de focuri de armă. În 1870, pentru a pune capăt ostilităților, au decis să găsească o soluție pașnică și au solicitat intervenția pașelor din Heraklion și Rethymno . Cei doi pașe s-au dus la fața locului și s-au arătat mai înclinați să- i favorizeze pe locuitorii din Voriza. Întrucât aceștia s-au justificat spunând că platoul Nida era mai aproape de Voriza, preotul din Anoya, Papa-śīihalis, le-a răspuns: „Și Creta,

„Este mai aproape de Atena, dar se află sub controlul Constantinopolului!" Pentru a comemora acest episod, un locuitor din Anoya a compus următorul cântec, din care iată câteva fragmente (34):

„În anii 1870, locuitorii din Voriza au intentat un proces pentru Nida. Au scris la Messara, pentru ca toată lumea să se unească, turci și greci, buni și răi, pentru a soluționa disputa... Pașa din Kastro i-a scris Pașei din Rethymno:
- Fiți la Nida în zori, orice s-ar întâmpla. Pașa a citit scrisoarea, își înșeaua calul, în zori este la Nida cu sfetnicii săi... S-au așezat și s-au uitat la iarba din Nida pe care o culeg doctorii pentru a face leacuri. Locuitorii din Voriza le -au spus cu pricepere și în reguli, care îngrășă mieii și face miei frumoși. Consiliul din Kastro îi ajută pe locuitorii din Messara*, iar cel din Rethymno pe cei din tlylopotamou.
Apoi preotul a început să vorbească cu vocea lui dulce: .
- Nu le vom da nici măcar o bucată de pământ din Nida. " și le-a spus din nou cu mai

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

multă înțelepciune:
- Mai degrabă exilați-i complet din Creta ... -
Acolo sunt viile noastre și, de asemenea, plantațiile noastre de măslini și: am locuit acolo mult timp, noi și copiii noștri. Unde sunt isprăvile lor ,: . j ,. . j •
împrejmuirile lor, stânele lor, ca fântânile pe care le-am săpat noi.
Ei se luptă acum în șapte procese, la Constantinopol, la Patriarhie" sunt înscriși pe table, pleacă spre moscheea Valté (35) și vă luminează în fiecare seară. - Plecați, locuitori ai Voriza și întoarceți-vă mâine, vom fixa granițele și veți fi fericiți.
Ei iau capre și berbeci, miere și brânză, ca să se ducă și să le ofere consilierilor. 1 !
Se trezesc dimineața să meargă la Nida (36) să bea apă proaspătă și să mănânce carne bună... dar preotul a plecat după cină .
și în jurul miezului nopții, a ajuns la Anoya .
El merge ca o rândunică, sare ca un porumbel și coboară în sat să aducă veștile. - Treziți-vă, locuitori din Anoya, treziți-vă din somn, căci Nida este abandonată locuitorilor din Messara. Locuitorii din Anoya se ridică cu furie mare și, în zori, sunt în vârful platoului. Când au coborât la Mayérepsona (37), Pașa din Kastro și-a dat hotărârea, iar când soarele a răsărit la Est, au fixat granițele pentru a pune capăt procesului... Și când soarele a coborât pe vârf, locuitorii din Anoya au ajuns pe creasta Arkalou (38). S-au năpustit ca corbii, au zburat ca păsările - le resping și le trimit înapoi de unde au venit... găleți. Și după ce i-au împins înapoi în râpa Amirei (39) - Întoarceți-vă și luați Nida, căci o doriți.
- N-o vrem pe Nida ta, nu ne vom mai întoarce acolo, decât să vindem făină și fasole.
- „și să nu meargă nimeni pe creasta Stavrou, pentru că vom instala acolo clopote și le vom suna... Nu vor mai fi procese în Messara, pentru că Papa Hihalis construiește un turn în Nida. Și dacă întrebăm cine a compus toate acestea, este un Kefaloyiannis de 70 de ani."

Într-o altă regiune a Cretei, aceleași incidente s-au petrecut pe platoul Omalos, în Lefka Ori; acest platou este situat la granița eparhiilor Selino, Kydonia și Sfakia. O zicală avertizează străinul: •

„Dacă vrei să mergi la Omalos și să fii respectat, ia un sponsor din Lakkous și unul din Sfakia, fraternizează cu un locuitor din Ayia Irini și împrietenește-te cu un locuitor din Apanohori, atunci poți merge la Omalos și să fii respectat."

Partea de nord aparține satului Lakkous (Kydonias), iar partea de sud aparține satului Ayia Irini (Selinou). De asemenea, păstorii celor două sate care doreau să-și pască oile pe platou și pe înălțimile învecinate erau

într-o rivalitate constantă și au ajuns la schimbul de focuri de armă. Cât despre ceilalți locuitori, au schimbat cuvinte amare între ei. Se spune că de sărbătoarea lui Ayios Pandeleimonas, a cărui capelă se află în partea aparținând orașului Lakkous, selinioții

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

au trimis un singur om ca reprezentant al bătrâneții, și cu un singur ochi la asta. Aceasta însemna că nu aveau resentimente împotriva Sfântului, ci împotriva lakkioților, așa că l-au trimis pe cel mai urât dintre locuitori și nu pe cel mai atrăgător, așa cum era obișnuit în astfel de circumstanțe. Cât despre lakkioți, de sărbătoarea Sfântului Teodor, au făcut la fel și au trimis un șchiop. Acum, granițele dintre cele două părți au fost definite și această situație a încetat de mult.

Cât despre locuitorii din Anoya, conflictele lor nu s-au limitat doar la satul Voriza. De-a lungul istoriei orașului Anoya, au avut loc incidente în majoritatea satelor din jur. Cauzele au fost aproape întotdeauna granițele teritoriilor: fixate prin tradiție, acestea au fost adesea puse la îndoială, fiecare parte acuzând-o pe cealaltă că a mutat bornele de hotar sau contestând repere naturale precum copaci, stânci etc. Pe de altă parte, cum locuitorii din Anoya erau numeroși, iar satele învecinate relativ mici, primii, siguri de puterea lor, nu au ezitat să-și impună modul de vedere vecinilor lor, care nu au îndrăznit să reacționeze.1 ·

La începutul secolului, locuitorii din Anoya erau mereu în conflict cu cei din Kroussonas, mereu din cauza subiectului
granițe. Într-o zi, kroussanianii au capturat doi păstori din Anoya, dintre care unul, Hougokostas, din familia Koutendès, a fost rănit. Când unchiul său matern, Stéfanis - Dramoundanis, a aflat despre acest lucru, a adunat cinci oameni și a plecat spre Kroussonas, unde l-a ucis pe un bărbat pe nume Zarifis. Ceva timp mai târziu, un locuitor din Anoya care se întorcea de la pășunea de iarnă și nu știa nimic despre asta, a fost ucis în timp ce traversa Kroussonas. Situația s-a încordat și armata a trebuit să intervină pentru a separa combatanții. A avut loc un proces pentru a stabili granițele celor două sate, iar incidentele nu s-au mai întâmplat.

Câțiva ani mai târziu, locuitorii din Anoya au avut noi probleme cu vecinii lor. De data aceasta, era vorba de pădurea Rouva; această zonă este situată în apropierea satului Zaros, dar locuitorii din Anoya o foloseau de mult timp ca pășune și își construiseră acolo stâne. Cele două sate au mers în instanță, iar Areopagul a decis să dea pădurea satului Zaros, deoarece era mai aproape; au adăugat ca motiv suplimentar și faptul că râurile din Rouva coboară din munte prin panta Zarosului

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

(acest motiv a fost adesea invocat în acest tip de proces).

Un locuitor din Anoya, Samolomanolis, mi-a povestit ce i s-a întâmplat în acel moment:

„Mă dusesem să iau niște petrol în Hessara. Pe drum, mi s-a spus că ziarele tocmai scriseseră că locuitorii din Zaros luaseră Rouva. Nu m-a făcut prea fericit, dar oricum, trebuia să mă duc să-mi iau petrolul. Am petrecut noaptea în Hibritos și acolo, nu știam cum să mă întorc. Ningea, era mijlocul iernii. Două raze de…"

Kaléssa, care trecea pe acolo, mi-a spus: Vino cu noi? Mergem în aceeași direcție. Când ne-am apropiat de Zaros, mi-au spus: Mai ales, niciun cuvânt, altfel suntem rătăciți. Purtam o manta și așa puteam fi recunoscuți (40). Ceilalți aveau paltoane. Un băiat tânăr trecea cu vreo treizeci de oi; mi-a spus: „Hei, prietene al Anoyei, ai vrut Rouva, ei bine, iată-o pentru a ta!" Atunci i-am spus: „Chiar dacă Aeropagul ți-o dă de o sută de ori, îți vom lua înapoi cu forța cele o sută de oi! Și aceste animale pe care le conduci, du-le la pascut la Havro Maskaii sau Mavro Koumo și dispare, tu și tot ce ai!" Ceilalți mi-au strigat: „Haide, prietene, hai, uită..."

Două zile mai târziu, apropiindu-mă de sat, am auzit clopotele sunând; l-am observat pe un Kefaloyiahnis: „Dar ce s-a întâmplat?" „Am recucerit ; Rouva" și și-a scos pistolul: Dakadaka, dakadaka... Un alt aeropagit care venise într-o zi ne-a explicat că tribunalul spusese că locuitorii din Anoya erau superiori pentru că dezvoltaseră Rouva și pentru că erau mai numeroși. „Dacă i-o dăm lui Zaros, vor fi incidente în fiecare zi! Și atunci locuitorii din Anoya nu vor pleca ușor; nu își vor părăsi stânele...!"

În satele Zoniana și Goniès au avut loc **și unele** ciocniri, furturi de oi și chiar crime, dar nimeni nu a apelat vreodată la arbitrajul justiției **.**

Toate satele menționate deja sunt sate din zona mea, dar Anoya se învecinează și cu satele din câmpie. Deși este nevoie de mai mult de șapte ore de mers rapid pentru a ajunge la limitele satului din munți, teritoriul spre câmpie este mult mai mic . Acest „dezechilibru" l-a chinuit foarte tare pe Sbokokostas, unul dintre kapetanii satului în secolul trecut: „IlalaT, pe curajul meu! Urmați-mă, locuitori ai Anoyei, și haideți să coborâm! Și dacă nu sunt de acord să facă parte dintr-o...

„O singură și aceeași comună, deschid măcelul și îi măcelăresc pe toți...!"

Din fericire, Sbokokostas nu a reușit să-și convingă concetățenii. Setea lui de cucerire era atât de mare încât dorea să extindă Anoya până la mare! Fără îndoială, credea că, pentru ca satul să prospere, avea nevoie de debușeuri majore ... Dar ceilalți locuitori ai satului, mai atașați de munte, i-au atras atenția că pierderile ar putea decima

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

ambele părți și că, în orice caz, nu era deloc demn să lupte împotriva locuitorilor câmpiilor! Astfel, teritoriul Anoyei a rămas delimitat de granițele pe care le cunoaștem astăzi .

În trecut, conflicte puteau izbucni chiar între două grupuri de sate aflate într-o stare de război perpetuu . Robert Pashleys descrie această situație astfel (41): „Nu numai că vendetele erau perpetuate în familie și transmise ca moștenire din tată în fiu, dar anumite sate aveau întotdeauna relații dificile și uneori chiar intrau în război între ele. Principalele cătune ostile erau Gyro și Kampi, jumătate din Anopolis sprijinindu -l pe Gyro , iar cealaltă jumătate pe Kampi. f - ; Kallikrati și Askyfou erau unite atât prin prietenie reciprocă, cât și printr-o ură comună față de Himbros și Asfendou. Strânsa uniune care exista între aceste două sate din urmă a fost creată cu foarte mult timp în urmă, după cum urmează: un Nibriot pe nume Ekonomikos a fost ucis de un Asfendiot. Majoritatea locuitorilor din Nimbros erau legați de victimă prin rudenie sau căsătorie și toți au decis să dea o lecție memorabilă satului Asfendou, pe atunci urât. Prin urmare, i-au atacat pe Asfendioți, i-au alungat din regiune și au luat în posesie casele și bunurile lor. Săracii Asfendioți s-au dus să se stabilească în Kofinas, în Hessara. De atunci, Nibrioții și Asfendioții au au avut - relații foarte strânse până în zilele noastre și niciun alt loc nu a avut vreodată puterea lui Nimbros și Asfendou."

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Satul și cimitirul Anoya

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Maisons d*Anoya

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

O casă de țară și o casă de păstor

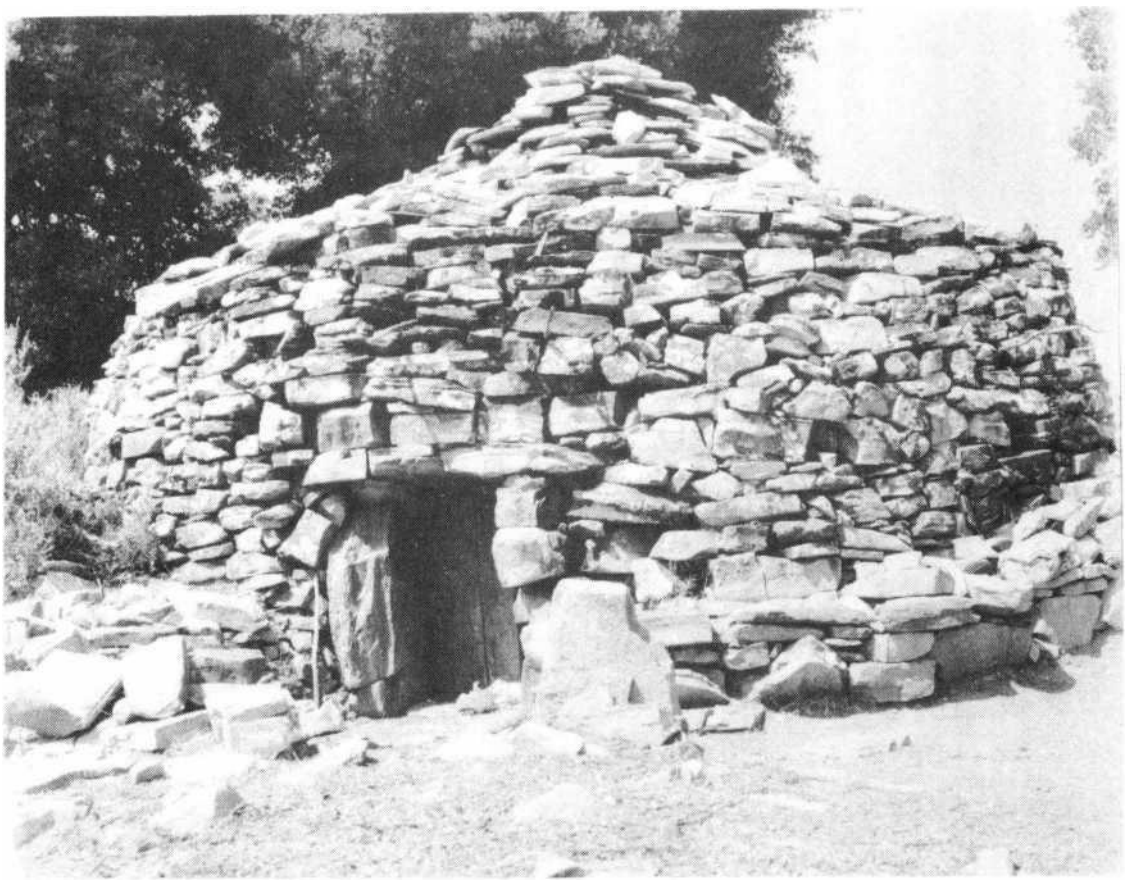

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Tipuri de brânzeturi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

La traite oi și păstori din Anoya

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

VIAȚA ECONOMICĂ

Înainte de a aborda tema principală a studiului nostru, ni se pare esențial să descriem principalele aspecte ale vieții economice a satului. Diferitele activități desfășurate de locuitorii din Anoya sunt similare cu cele din toate satele montane: 60% dintre aceștia sunt dedicați creșterii animalelor și 30% agriculturii. Cât despre restul de 10%, aceștia sunt comercianți, preoți, angajați la primărie și în școli etc. Această distribuție se regăsește în proporții similare în toate satele montane, procentul crescătorilor de animale devenind invers proporțional cu cel al agricultorilor odată cu creșterea altitudinii.

Pe de altă parte, ceea ce caracterizează Anoya este un nivel de trai relativ ridicat în comparație cu alte comunități cretane cu condiții naturale similare. Și aici este foarte dificil să se obțină date precise privind veniturile comparative ale diferitelor sate, dar se poate observa că, dacă resursele provenite din creșterea animalelor sunt mult mai mari decât media, este necesar să se adauge la acestea și veniturile din turism sau, mai precis, din meșteșugurile naturale. Acest fenomen recent nu a avut consecințe atât de semnificative în celelalte sate, unde producția (țesut, olărit etc.) este revândută comercianților din orașe și
adesea la prețuri foarte mici. În Anoya, după cum vom vedea, magazinele care s-au deschis în ultimii ani obțin profituri mari, deoarece resursele din meșteșuguri (țesut) sunt pe cale să le egaleze pe cele din creșterea animalelor .

Puținele date demografice specificate mai sus demonstrează o creștere regulată și continuă a populației și reprezintă una dintre cele mai evidente dovezi ale acestei - situații privilegiate, întrucât în aproape toate celelalte sate de munte emigrarea duce într-un ritm accelerat la dispariția lor pe termen mai mult sau mai puțin lung sau în orice caz la îmbătrânirea populației.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Cea mai frapantă trăsătură a economiei tradiționale este caracterul său autosuficient, care poate fi observat atât la nivelul grupului domestic, cât și al comunității în ansamblu .

Fiecare familie practică o agricultură mixtă de subzistență, chiar dacă creșterea animalelor este principala sa resursă. În mod similar, familiile orientate mai ales spre agricultură dețin câteva animale. Pe lângă această producție foarte diversificată, toate resursele oferite de natură sunt cunoscute și exploatate: culesul de plante sălbatice și fructe de pădure pentru uz medicinal, colorant sau pur și simplu alimentar , vânătoarea de vânat sau melci, apicultura etc. Fructele și legumele sunt procesate în momentul recoltării, astfel încât să poată fi consumate pe tot parcursul anului: roșiile sunt concentrate pentru a face „ ^^ ᵀÉÇ ” (oncen . tré din roșii), grâul amestecat cu lapte coagulat și praf dă „xovxpo” care aromatizează supele, fructele sunt uscate și confiate, legumele sunt conservate, la fel și pentru carne:

„În zilele noastre, toți fermierii cresc câte un porc pentru îngrășat ; cu încăpățânare tot anul, pentru ca măcelarul să poată obține multe kilograme din el, dar acum câțiva ani, vocația porcului bine îngrășat era să fie sacrificat de Crăciun în fiecare casă. Familia se grăbea să mănânce cât mai multă carne proaspătă, iar restul era transformat în conserve ?” o-pynAîvc. », Carnea dezosată era tăiată în bucăți de forma și mărimea unei rahat turcești, rumenită în grăsime, presărată cu tot felul de mirodenii (piper, scorțișoară, chimen, chili) și conservată într-un borcan sigilat. Această conserva enormă și primitivă dura de la Bobotează până în primăvară, în funcție, bineînțeles, de cantitatea de carne și de numărul membrilor familiei. Cu această carne se făceau tot felul de feluri de mâncare: confit cu ouă prăjite, cartofi, spanac, ierburi sălbatice etc. ... „(42)

Familia își asigură singură aproape toate nevoile: astfel, mama familiei este cea care țese și coase hainele pentru întreaga gospodărie și lenjeria de uz casnic, dar este și responsabilitatea ei să se pregătească pentru procesul de țesut încă de la recoltarea semințelor de in. Iată o descriere a diferitelor faze ale acestui ciclu lung care se desfășoară în ritmul anotimpurilor:

„Nu era ușor, știi, să faci haine de in. Tatăl meu semănase inul anul trecut pe Marea Ta Terasă, pe care o îngrijise atât de bine și unde pusese atât de mult gunoi de grajd încât, dacă ar fi avut suflet, celelalte câmpuri ale noastre ar fi fost geloase.”
În primele zile ale lunii mai, mama smulgea din rădăcini vlăstarii subțiri de in, cu căpățânile lor mici și rotunde, și îi întindea la soare ca să usuce boabele. După câteva

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

zile, bătea căpățânile de un butuc, iar semințele de in cădeau pe o pătură pe care o întinsese dinainte. Noi, copiii, le confundam cu semințele de susan și ne aruncam înăuntru cu ambele mâini ca să le mâncăm. „Nu mânca semințele de in”, îi striga mama mamei sale, „pentru că sunt hainele tale pe care le mănânci!”
După ce ai umplut cu apă un ulcior crăpat și inutilizabil.

Din bobul pe care reușise să-l salveze, îl încărca pe catâr, îl ducea la râu, unde îl punea în apă cu pietricele mari, ca să nu fie luat de curent. După zece-cincisprezece zile, mama credea că tulpinile de in trebuie să fi putrezit. De data aceasta mergeam să luăm inul cu două catâruri, pentru că băuse apă și își dublase greutatea. O ajutam să-l întindă la soare ca să-l usuce. Apoi mama lua pieptenele cu dinți de lemn ca gura unui crocodil și descurca inul. Lemnul putred și uscat se prăbușea în bucăți ca paiele, iar fibrele rămâneau. Îi lua, își înfășura capătul în jurul mâinii stângi și, ținând un băț lung și lat în mâna dreaptă, îi bătea pentru a desprinde fiecare bucată de lemn. Apoi, cu pieptenii, alegea fibrele cele mai lungi și le separa de cele mai scurte. Cu acestea din urmă făcea saci, dar cei mai lungi erau folosiți pentru țesături mai fine, cum ar fi prosoape, cearșafuri și haine.
De la începutul iernii, își pregătea furca de țesut și în fiecare seară, lângă șemineu, torcea fibrele lungi într-un fir foarte fin. Primăvara, mi-a dezvăluit scopul ei: Avea de gând să-mi facă un costum! A măsurat firul la 2,5 cm, a pregătit războiul de țesut și a început să țească... Într-o zi la amiază, bătaia trestiei s-a oprit. Țesutul s-a terminat în sfârșit. Mama a pus materialul, puțin închis la culoare, într-o cadă și a turnat în el apă, cenușă și fulgi de săpun, apoi a fiert totul o vreme. Apoi a scos materialul, l-a clătit în apă limpede și a devenit alb ca zăpada; apoi, când s-a uscat, a început să strălucească ușor.
„...Cu experiența ei slabă ca și croitorească, l-a croit și l-a cusut singură...” (43)

Când familia nu este capabilă să-și asigure singură toate nevoile, aproape întotdeauna o poate face în cadrul comunității sătești. Mai mulți locuitori ai satului au o activitate secundară pe lângă exploatarea terenurilor sau a turmelor lor: cizmar, tâmplar, fierar, instrumentist la liră, mecanic, taximetrist etc. Această ocupație complementară

poate deveni uneori o adevărată profesie, dar în general nu este cazul. Cel mai adesea este o artă sau o tehnică moștenită de la tată sau bunic, sau o înclinație personală care a fost cultivată. Astfel, instrumentiștii la liră își transmit adesea talentul, precum și tehnica, din generație în generație.

Timpul petrecut în această activitate și veniturile pe care le oferă depind de mărimea clientelei și de activitățile de agrement permise de ocupația principală. Există, desigur, artizani cu drepturi depline în sat, dar aceștia sunt puțini la număr, iar activitățile lor sunt mult mai puțin diversificate decât în trecut: De exemplu, în Anoya, în secolul trecut,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

existau încă mai mulți broderi care se dedicau exclusiv ornamentării costumelor (veste bărbătești sau feminine, fuste etc.) · În mod similar, acum există un singur cizmar.

Yorgos Dakanalis (44) descrie aceste activități diferite după cum urmează: . ' ■ . . -i : . • : ■•■■■••

„Fiecare casă avea războiul său de țesut numit 'apYf.aT^pt • și asigura îmbrăcămintea tuturor membrilor familiei, indiferent de vârsta și sexul lor. Doar bărbații mergeau la piața din oraș când aveau nevoie de piei, sare sau bunuri de lux pe care nu le puteau obține altfel. Pe lângă țesut, ei decorau și costumele femeilor și vestele bărbaților cu broderii minunate până în 1821. Meșteșugari se stabiliseră în Anoya: croitori, vopsitori și tăbăcari (Dim. Aggeli Kefaloyianni și Vitori) pentru a evita contactul frecvent cu orașele și cu turcii. ”

În trecut, așa cum se întâmplă adesea și astăzi, **serviciile** prestate de acești meșteri nu erau plătite în valoare de...

oameni, ci în natură: în special în ulei și vin, dar și în cereale, legume, brânzeturi, sare etc. Acesta este încă adesea modul în care se plătesc chiriile pentru pășunile sau câmpurile de iarnă (vom studia diferitele forme de cultivare cu arendă mai târziu) și, de asemenea, numeroșii meșteșugari și negustori ambulanți care petrec timp acolo ; altul la vârsta josnică de 1 an. . ■ = • ■ ' ' :i ■ :

Pe lângă remunerarea în natură pentru aceste diverse servicii , aveau loc schimburi între toate categoriile de locuitori ai satelor, dar și cu cei din satele înconjurătoare; acestea luau uneori o formă aproape instituțională, fiecare comunitate putând să -și vândă surplusul de producție și să-și achiziționeze bunurile care îi lipseau. Astfel, așa cum menționează cântecul din Nida (vezi pagina 36), locuitorii din Voriza se întâlneau cu cei din Anoya pe platoul Nida pentru a le vinde făină și fasole. Se pare că acestea erau tranzacții între două comunități sătești, dar nu există dovezi care să susțină acest lucru: astăzi, în orice caz, aceste schimburi, deși au loc în cadrul a două sate cu producție complementară, implică doar indivizi în numele grupului lor familial, niciodată comunali.

Iată un exemplu de schimb de servicii în cadrul aceluiași sat (45):

„Înainte de ultimul război, în satele noastre, plantațiile de măslini, viile și grădinile de legume erau îmbogățite cu un îngrășământ natural , gunoiul lăsat de animale în stâne,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

grajduri și curțile caselor. Dar îmi veți spune: «Deci aveau doar suficiente animale pentru «... lor »""

„Producția de gunoi de grajd să fie proporțională cu nevoile câmpurilor lor?" Nu, desigur că nu! Cei care aveau multe animale nu cultivau vii sau grădini de legume. Schimbau gunoiul de grajd pe cartofi, ceapă și vin obținut de la grădinari sau viticultori ale căror pământuri sărăciseră.

După război însă, progresul științei a ajuns chiar și în satele noastre și a oprit acest comerț. Stânile au fost transformate în „grajduri Augeane" deoarece țăranii au cumpărat îngrășământ care a dat același rezultat - cu o cantitate mică și nu au mai fost nevoiți să transporte gunoiul de grajd de pe versanții munților unde se aflau stânile, ceea ce le lua adesea cinci-șase zile..." : .....

, cele mai izbitoare caracteristici ale acestei economii autarhice sunt exploatarea și dezvoltarea rațională a resurselor naturale și echilibrul menținut între producție și consum. Această ultimă trăsătură este, fără îndoială, cea mai izbitoare; totul aici pare a fi măsura omului , așa cum se poate observa, de exemplu, în modul de calcul: un câmp se măsoară în funcție de cantitatea de pământ pe care o pereche de boi o poate ara într- o zi; distanțele se evaluează în ore de mers pe jos; se simte acest echilibru și atunci când se ia în considerare diviziunea muncii care domnește în cadrul grupului familial sau al comunității : fiecare persoană are un rol precis de jucat în funcție de vârsta și sexul său și chiar și cei mai slabi la nivel fizic sau intelectual reușesc să se descurce : în primul rând pentru că nu sunt niciodată abandonați de grup, dar; mai ales pentru că* li se dă întotdeauna un loc, mici locuri de muncă, ocupații utile în limita posibilităților lor.- - • .. ■ • : 7 : ' - ■ •'•

Acest echilibru pe care sătenii au reușit să -l mențină în cadrul satului, această rețea de schimburi și servicii complementare, necesita totuși o contribuție externă din când în când pentru a se perpetua; autonomia comunității nu a fost amenințată de acest lucru, dimpotrivă, a fost îmbogățită și a tras noi puteri din ea; a fost asigurată de artizanii și negustorii ambulanți specializați care călătoresc constant prin zonele rurale în căutare de clienți și materii prime și care, prin însăși mobilitatea lor permanentă, transmit lucrurile noi descoperite întâmplător în timpul peregrinărilor lor și dau naștere unor nevoi și cerințe necunoscute anterior, vânzând în același timp surplusul de producție. Acești călători eterni exercită adesea o influență mai largă decât cea datorată pur și simplu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

rolului lor în economia tradițională; ei trezesc satele și le scot din letargia pe care o naște o viață modelată în întregime de ritmul naturii, le conferă un nou dinamism, le regenerează constant, și aceasta de secole, deoarece Paul Faure notează despre Creta minoică (46): .....

„... În sfârșit, un fapt uman stârnește constant interesul oamenilor de la țară: sosirea în sat a unor oameni care nu sunt nici crescători, nici agricultori, ci meșteșugari sau negustori specializați, sau vindecători, sau ghicitori, toate ființe eminamente mobile, dar bogate în noutăți sau nevoi incitante... Câtă curiozitate și speculații au stârnit pe parcurs! Ne putem imagina cu ușurință mulțimile grăbindu-se la vestea sosirii unui thauma turge sau a unui văzător sau, dimpotrivă, indivizii consultând pe furiș șarlatani și ghicitori într-o țară în care deochiul este temut. Dar ne putem imagina și mai bine fierarii și cuprarii ambulanți, cei..."
prospectorii de mine, cuprării, deoarece o tradiție literară și arheologică neîntreruptă din epoca bronzului până în zilele noastre ne permite să-i urmărim în migrațiile lor în Asia Mică, în Ciclade și în Creta. Însoțitorii lui Zeus, tatăl lui Minos, sunt ciclopii, dactilii, telchinii, toți muncitori specializați și migranți, precum Dedal și însoțitorii săi, precum țiganii, succesorii lor îndepărtați ai Evului Mediu și ai timpurilor moderne . ,
... . . • .
Și ei operează misterios, ascunzându-se în chei munți, locuind în peșteri, dându-se drept magicieni și vrăjitori, cunoscând viitorul, furând păsări de curte din sate, dar oferindu-le clienților lor uneltele și ustensilele care le permit să muncească și să trăiască mai bine. Sunt temuți, dar respectați. Sunt singurele ființe libere din lume. Întrucât cunosc secretele artei și ale viitorului, cei mari le încredințează uneori fiii lor pentru instruire. Acești străini, de cele mai multe ori, au fost cel mai puternic ferment al civilizației din lumea mediteraneană... " . -.":. ■ ■ ■ ■ . . . - • •
? y ;

Nu trebuie decât să vezi emoția și entuziasmul provocate de trecerea locuitorilor târgului în miezul iernii - încă mai vedem uneori apărând dresori de urși, însoțiți de o tamburină și ținând o maimuță în lesă, care par veniți direct din Evul Mediu - sau neîncrederea stârnită de țigani - aproximativ câteva sute în Creta - care își instalează taberele puțin departe de sat și vin să ofere coșuri, pentru a vedea că această descriere este încă foarte actuală; ospitalitatea practicată atât de intens în orice alt caz față de străini este apoi îngropată sub sentimente de frică nerecunoscută aparținând inconștientului colectiv și datând poate din acea epocă foarte îndepărtată. < .
b

Această retragere instinctivă în fața ființelor care trăiesc în ...

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Marginile normelor sociale tradiționale sunt hrănite de o multitudine de anecdote, de la cele mai banale jefuiri până la cele mai fantastice povești, toate încercând să susțină presupuneri și să exonereze conștiințe rele.

Acești nomazi nu sunt însă singurii care călătoresc pe insulă: astfel, păstorii își efectuează migrațiile de la munți la câmpie în fiecare an; exilații din țară sau kleftes izolați de pe vârfuri au contribuit și ei - și continuă în primul caz - dar într-un mod diferit, la această reînnoire permanentă; dar cel mai important rol economic este îndeplinit de artizanii specializați sau de vânzătorii ambulanți. Aceștia din urmă, %paiic'.TcvTàôEç, sunt vânzători ambulanți originari din toate regiunile insulei, dar cel mai adesea din satele de câmpie; călare pe catâri, mergeau din sat în sat oferind clientelei lor, cel mai adesea femei, micile obiecte esențiale vieții de zi cu zi; au dispărut rapid odată cu dezvoltarea comunicațiilor.

Cât despre meșteșugarii specializați, aceștia s-au așezat aproape toți și odată cu ei a dispărut un mod de viață ale cărui tradiții, așa cum am văzut, datează din cele mai vechi timpuri , cum ar fi fierarii și cuprării:

„...trăiau în trupe mici chemate și supravegheate de autoritățile locale; își așezau corturile în afara orașelor, iar păstorii și țăranii îi vedeau ca pe niște vrăjitori de temut... ca peste tot în restul lumii mediteraneene, erau alternativ onorați și disprețuiți, considerați paria și consilieri publici, chiar educatori, considerați preoți cu un ritual secret și magicieni aparținând comunității, dar care constituiau frății sau corporații. Practicau…”
cu siguranță inițieri bifate și căsătorii endogame..." (47)

Doar câteva bresle rare de meșteșugari mai mențin un mod de viață itinerant: olarii, de exemplu , care își confecționează vasele folosind aceleași tehnici ca cele folosite în perioada minoică, provin din patru sate, fiecare corespunzând unui nome; pentru Mylopotamou , acesta este satul Margarites, nu departe de Rethymno .

În regiunea Anoya, nu mai există tăietori de lemne precum cei care se găsesc încă în Sfakia, lângă Cheile Samariei, din cauza ravagiilor provocate de defrișările intensive, dar producția de cărbune este încă foarte activă în întreaga eparhie.

Dar să ne întoarcem acum la sat pentru a studia mai în detaliu principalele

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

activități care îl susțin, și anume creșterea animalelor, agricultura și meșteșugurile.

L/£1 evacuat.

În Anoya, ca în toate satele de munte din Creta, creșterea animalelor este cea mai importantă resursă: pentru 60% dintre locuitorii satului, aceasta este principala sursă de venit. Comparativ cu întreaga Cretă, Anoya este unul dintre cele mai mari centre de creștere a animalelor: există aproximativ 500.000 de oi și capre pe toată insula, inclusiv aproximativ 80.000 în municipiu. Caprele sunt mult mai puțin numeroase decât oile (o capră la aproximativ patru oi), iar dacă luăm în considerare statisticile din anii precedenți

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

■ Numărul caprelor este în scădere bruscă . Brânzeturile din Anoya sunt cunoscute și apreciate în toată Grecia; acestea sunt xmxXoTupi , yp^-Pi-épa , àvOÔTvpo , u ^ Cn-6pa, etc. „...”

Buletinul anual de statistică agricolă [1] pe comună (48) prezintă pentru anul 1975 următoarea producție :

de produse	în kilograme
brânză moale („PÉ™”)	7.000
brânză tare (àveôrvpo)	80.000
• nuÇfjQp.a . 70.000	. , . ■.
lapte de oaie	431.000
lapte de capră :	127.000
lână de oaie	3.150
păr de capră	152

Aproximativ 700 de persoane se dedică creșterii animalelor (această cifră variază foarte mult în funcție de sezon) și sunt grupate în 180 de stâne, adică 3 sau 4 persoane în medie per stână. Desigur, totul depinde de mărimea turmei. Conform declarațiilor din 1975, am putut stabili...
următoarele statistici:

Nombre de bêtes	Nombre de propriétaires
0 - 100	30
100 - 200	59
200 - 300	38
300 - 400	23
400 - 500	8
500 - 600	2
600 - 700	3
700 - 800	' 2

ceea ce dă o medie ponderată de 218 animale per proprietar . Acestea sunt doar indicații pentru a avea o comandă

de o amploare aproximativă deoarece, de fapt, întrucât aceste declarații sunt stabilite pentru a permite calcularea impozitelor pe cap de vită, majoritatea sunt false...

Este ușor să te convingi de acest lucru: numărul total real de animale din sat este de două ori mai mare decât cel care reiese din aceste declarații; pe de altă parte,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

doi sau trei crescători dețin peste o mie de oi, deși acest lucru nu apare aici; dar controalele sunt rare, iar amenzile și mai rare, deoarece păstorii rareori se lasă luați prin surprindere: avertizați din timp despre sosirea jandarmilor, aceștia pot oricând să îndepărteze animalele suplimentare... în general, însă, se poate spune că o turmă medie cuprinde 100 până la 150 de animale .

Creșterea animalelor se practică sub formă de transhumanță. Spre sfârșitul lunii octombrie, sau mai târziu, dacă sezonul este blând, păstorii duc turmele la câmpie. Chiar și astăzi, mulți fac această călătorie pe jos și își mânează turmele de capre și oi pe drumuri sau poteci; dar, din ce în ce mai mult, se folosesc mijloace moderne; unele familii dețin camioane, ceea ce le permite să transporte animalele mai rapid și mai ușor.

Pășunile de iarnă folosite de locuitorii din Anoya sunt situate în trei regiuni, așa cum este indicat pe hartă: în jurul orașului Heraklion, în câmpia Messara și mult mai departe, în eparhia Mirambellou.

Familiile care dețin propriile pășuni de iarnă sunt foarte rare; în acest caz, aproape întotdeauna...
zile de pământ aparținând familiilor aliate din satele Anoyana sau dobândit prin căsătoria cu fete tinere din satele de câmpie. De fapt, majoritatea familiilor trebuie să-și închirieze pășunile de iarnă.

În general, arenda este pe un an, iar contractul se reînnoiește în fiecare an. Întrucât arenda este încheiată între mai mulți păstori din aceeași familie, aceștia închiriază adesea pășuni în două regiuni diferite și se rotesc de la un an la altul în fiecare pășune. Închirierea se poate face și sub formă de arendă, pentru doi sau trei ani consecutivi. Cuantumul arendei depinde de numărul de animale și este egal cu aproximativ 150 până la 200 de drahme pe cap de animale (aproximativ 20 până la 30 de FF). În trecut, „avu- (pœvCçç), acordurile, erau orale, dar din ce în ce mai mult se încheie în scris. Acordul poate fi încheiat fie cu un reprezentant al familiei sau familiilor care urmează să închirieze pășunea , fie în grup cu toți cei care dețin animale.

Nu se acordă niciodată avans. Plata chiriei începe odată cu marcarea mieilor nou-născuți, în jurul lunii martie. Continuă până în august. Chiria poate fi plătită în numerar sau în natură, cea mai comună formă fiind o parte în numerar, iar restul sub formă de miei, lână, brânză, lapte, unt etc., în funcție de acord. Chiria este împărțită

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

între diferiții păstori în funcție de numărul de oi deținute.

Acum devine din ce în ce mai dificil să găsești terenuri neocupate în câmpie din cauza extinderii terenurilor cultivate și a urbanizării tot mai mari.
Marii proprietari privați de terenuri sunt rari în Creta; problema locală este mai degrabă parcelarea excesivă a terenurilor. De fapt, terenurile suficient de mari pentru a găzdui turme aparțin adesea mănăstirilor, care, conștiente de acest avantaj, percep un preț ridicat pentru ele.

Pe de altă parte, multe terenuri arendate nu sunt împrejmuite , ceea ce necesită o supraveghere constantă , zi și noapte, pentru a împiedica caprele și oile să se împrăștie pe terenurile limitrofe și să provoace acolo pagube. Dacă acest lucru se întâmplă în ciuda tuturor acestor lucruri, este un adevărat dezastru pentru păstori, deoarece amenzile sunt foarte mari, administrația luând întotdeauna partea fermierilor; împrejmuirea pășunilor de iarnă reprezintă o investiție semnificativă și, nefiind obligatorie, proprietarii evită să întreprindă cheltuieli pe care nu le consideră profitabile. Cât despre păstori, aceștia nu vor să se angajeze în cheltuieli mari fără a fi siguri că vor putea păstra pășunea un număr suficient de ani pentru a le amortiza.

Iarna este cel mai dificil anotimp pentru păstori. Puțini își pot lua familiile cu ei: există puține pășuni cu case adevărate; păstorii își petrec adesea iarna în peșteri construite rudimentar sau în adăposturi incomode. Pe de altă parte, când pășunile sunt departe de un sat sau oraș, copiii nu puteau merge la școală. În trecut, un păstor putea petrece 6 luni pe pășunea de iarnă fără să-și vadă familia.
Acum, comunicațiile sunt mai ușoare și, dacă poate face aranjamente cu colegii săi, ciobanul se poate întoarce în sat din când în când. Mai mult, deoarece animalele trebuie supravegheate continuu în câmpie din motivele deja explicate, zilele și nopțile de lucru sunt adesea foarte lungi și în condiții dificile atunci când plouă și este frig.

Spre sfârșitul lunii februarie, când temperatura devine mai blândă, oile sunt duse la mare pentru a fi îmbăiate (ÇEybc'Uoixa). Primăvara nu este departe și ciobanii așteaptă cu nerăbdare să se întoarcă la munte.

În trecut, își aduceau cu toții turmele înapoi în aceeași zi și era ocazia unei mari sărbători; dar acum, întoarcerile la munte se fac adesea cu camionul și sunt mai distanțate în timp. Într-un sat din eparhia Apokoronou, această tradiție s-a păstrat totuși: pe 23 aprilie, de ziua Sfântului Gheorghe, patronul păstorilor, aceștia din urmă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

își adună turmele în piața satului . Preotul le dorește să aibă animale sănătoase, care se înmulțesc și dau mult lapte; apoi caprele și oile sunt mulse în cinstea sfântului, într-un țarc special construit pentru această ocazie lângă biserică și numit „Houpr-q", unde preotul le stropește cu apă sfințită. Laptele este apoi fiert în cazane mari și apoi distribuit enoriașilor. Restul este împărțit între familiile sărace ale satului, apoi păstorii înșiși umplu „apayouç"-urile (pieli de capră rase cu grijă în care se scurge laptele coagulat) cu lapte.
binecuvântați pentru propriile lor case. Un cântec popular descrie această zi de sărbătoare astfel: .

„Dacă vrei să vezi și să auzi o sărbătoare frumoasă, mergi la Asi Gonia pe 23 aprilie. Chiar în vârful Apokoronei, pe partea Asi Gonia, se află Sfântul Gheorghe Călărețul cu Părul Gărunțit, pentru că ziua lui de sărbătoare este pe 23 aprilie. Și toți păstorii din Asi Gonia își mulg oile pentru ca harul Lui să fie asupra lor..."

În trecut, stânile erau mult mai puține la număr, în jur de cincizeci la începutul secolului. Acum, însă , există 180. Acest lucru se datorează faptului că, pe atunci, doar familiile cele mai importante dețineau turme. Bărbații altor familii erau angajați ca păstori de către cei care aveau turme mari sau de către mănăstiri . În fiecare an, li se dădea un anumit număr de oi pe care le păștea împreună cu cei aflați în grija lor și, astfel, puțin câte puțin, își construiau propriile turme; astfel, cel mai bătrân om din sat, Anastovassi1is, lucrase timp de 8 ani ca „auéyioç" (49) într-o mănăstire și plecase cu o turmă egală cu a zecea parte din cea pe care o îngrijea. Salariile puteau fi, desigur, plătite și în numerar sau în natură, în funcție de ceea ce se hotărâse la început.

Exista și o altă modalitate în trecut de a dobândi o turmă, în special pentru orfani, fii de văduve etc., sau de a o completa pentru cei care fuseseră victime ale unei epidemii sau ale altei calamități: trebuiau să-și facă „cererea" altor păstori care le dădeau de bunăvoie unul sau doi miei.

Majoritatea stânilor de pe teritoriul Anoyei sunt construite după modelul tradițional, care a fost odinioară cel al tuturor părților muntoase ale Cretei, cum ar fi Sfakia și Lassithi. Însă în aceste două din urmă regiuni, nu există decât câteva exemple în ruine ale acestor construcții, deoarece au fost înlocuite cu adăposturi mai moderne, construite pe același plan și cu aceleași metode ca și casele recente: formă dreptunghiulară sau în formă de L, acoperiș plat, deschideri mai numeroase și mai largi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

pentru uși și ferestre. În Anoyei, doar câteva stâne au fost construite în acest fel și întotdeauna în „à™ opn” (munți joși).

Modelul tradițional este de fapt cel mai economic și cel mai bine adaptat condițiilor din jur - nu este necesar ca păstorii să apeleze la forță de muncă specializată, deoarece aproape toți cunosc metodele de construcție - în ceea ce privește materiile prime, prețul lor de cost este practic zero, deoarece folosim tehnica numită „ÇcpoXnGbd”, adică zidărie uscată. Construcții de același tip se găsesc în tot bazinul mediteranean și chiar dincolo de acesta: în centrul și sudul Franței (bories din Vaucluse, garriotes din Périgord), în Corsica, în Italia etc.

În Creta, acestea nu au fost niciodată descrise, poate pentru că sunt puține la număr și situate în regiuni greu accesibile până acum. Doar Mihail Deffner oferă câteva detalii despre stânile din regiunea Sfakia (50):

„ ... primele case de cult au, în general , un diametru interior de 6 m și o înălțime de 3,5 până la 4 m. Zidurile au o grosime de 90 cm până la 1 m. Sunt construite din pietre plate, brune, lungi de 70 până la 80 cm și groase de 7 cm. Pietrele sunt așezate una peste alta, fără mortar, astfel încât piatra superioară iese puțin din cea inferioară. În acest fel, construcția se îngustează treptat pe măsură ce se ridică , pentru a fi închisă de o piatră mare și lată. În general, primul metru al koumosului de la sol este construit drept și începe să scadă abia de la al doilea metru.”

Ușa stânei are o înălțime de aproximativ 1 până la 1,30 m și o lățime de 90 cm până la 1 m. Părțile laterale ale ușii sunt făcute din pietre foarte mari și foarte groase. Ca buiandrug, o piatră lungă și lată. Nu există uși de lemn ; deschiderea este astupată cu crengi. În zid sunt lăsate două sau trei deschideri înguste spre exterior, mai largi spre interior, ca niște crăpături . Unele stâne nu au acest tip de deschidere. Nu există coș de fum; fumul iese prin ușă sau prin deschideri.

La o înălțime de aproximativ un metru, de-a lungul întregului perete interior , ies pietre mari pe care se așează coșurile pentru brânza proaspătă. Aceste coșuri sunt confecționate din răchită împletită sau papură și sunt aceleași menționate de Homer (Odiseea I. 297 despre Polifem). În unele stâne, astfel de pietre se găsesc în jurul zidului exterior, întotdeauna la o înălțime de 1 metru. Sunt destinate să protejeze fundațiile de ploaie și umiditate. În afara stânilor, în semicerc, se află o bancă de piatră înaltă de aproximativ 40 cm, acoperită cu pietre plate, asemenea mormintelor boltite ale lui Menidiou (Lykotripa).

Uneori observăm două koumi lipite unul de celălalt și unite printr-o ușă interioară . Al doilea nu are deschidere spre exterior și este folosit ca depozit pentru brânzeturi și ustensile. Cunosc șapte astfel de koumi în Lefka Ori: două la Livada, unul la Triamati, două la Katsivéli (lângă Aradena), unul la Afriatza (lângă Asfendou) și unul în locul numit „ r vpioTo”, numit astfel datorită stânei situate acolo. Noile stâne sunt acum - construite în formă tetragonală și boltite în partea de sus...” f

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Deși această descriere corespunde în general stânilor din regiunea Anoya, există totuși unele diferențe.

În ceea ce privește numele, mai întâi: dacă stânile sunt uneori numite „HOÜ)XOL ” (atestate în special în locuri precum „ po',oo nov^o” , de exemplu), ele sunt cel mai adesea desemnate prin expresia „ ULTKTC yv-- PLOTO ” E ÎN Anoya, koumosul este cel mai adesea o mică construcție din piatră uscată - în formă de iglu, fără altă deschidere decât ușa, și de dimensiuni variabile în funcție de utilizarea sa : atunci când este situat lângă stână, servește la izolarea animalelor bolnave sau a celor care trebuie sacrificate. Când este mai izolat, servește drept adăpost temporar pentru păstor atunci când acesta nu se poate întoarce la stână.

Pentru clădirile destinate exclusiv depozitării brânzeturilor, se folosesc termenii „TUPOPTTITI ” (fabrică de brânzeturi) sau „HXÇLÔÔÇKITL” . [11] (casă cu încuietoare); după același model ca stâna, sunt adesea mai spațioase și mai bine construite; sunt întotdeauna încuiate.

„ UuraTQHàeictyia ” se referă la mica curte alăturată stânei, protejată de vânt de un zid scund din piatră uscată și adesea umbrită de un foișor. Băncile de piatră „Ta Tte^ovXia ” se întind de-a lungul zidului scund. Acestea sunt foarte rar așezate în semicerc lângă peretele stânei, în cazurile în care nu există o curte mică, spre deosebire de descrierea lui Deffner. În centru, o piatră mare și plată formează o masă joasă. Prin extensie, expresia „uiraToxà-”
Qbdpa „ literalmente sediul stânei”, desemnează toate clădirile alăturate stânei.

Un alt element mereu prezent în acest ansamblu este „ uavTpa ”: țarcul pentru animale. De formă și dimensiune variabilă, în funcție de mărimea turmei, acesta urmărește denivelările terenului. Mărginit de un zid de piatră uscată de 1 m până la 1,50 m, acesta lasă la intrare o singură deschidere îngustă , cu un spațiu săpat în pământ sau delimitat de pietre pentru a prinde recipientul mare folosit pentru mulsul oilor și caprelor. Adesea, pereții sunt încoronați cu crengi spinoase pentru a împiedica animalele să scape. În grosimea zidului, în interiorul țarcului , se realizează uneori o mică nișă care poate fi ușor închisă cu câteva pietre mari și concepută pentru a izola un animal de întreaga turmă, precum koumosul .

Cel mai adesea, „lUTaToxàeuo'ua” include o singură stână, dar se poate întâmpla, mai ales dacă sunt mulți păstori, să se adauge clădiri alăturate; uneori

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

acestea comunică între ele, dar, în general, se deschid direct spre exterior. De fapt, există foarte puține stâne de acest tip multiplu.

Spre deosebire de descrierea lui Deffner, stânile din Anoya nu au niciodată ferestre. Singurele deschideri sunt cea de sus , care permite ieșirea fumului — atunci când acesta nu este blocat de o piatră mare — iar intrarea, ceea ce este o altă diferență, este aproape întotdeauna închisă de o ușă, oricât de rudimentară.

În afară de aceste câteva observații, descrierea lui Deffner este perfect validă, în special în ceea ce privește dimensiunile.

Amenajarea interioară a stânei are puține variații: în spate se află o mică platformă din piatră uscată, înaltă de aproximativ 40 cm și lungă de 2 m. Aici dorm ciobanii și este mai mult sau mai puțin lată - în funcție de numărul lor. Este acoperită cu crengi subțiri, piei de animale, pelerine mari și pături groase țesute.

Lipit de un alt perete al camerei se află zona pentru încălzirea laptelui. Cazanul mare este așezat într-o cavitate săpată la dimensiunea sa și situată deasupra șemineului. De fiecare parte, câte o mică bancă îi permite păstorului să stea în timp ce amestecă laptele. Focul este alimentat de tufișuri spinoase și lemn mort pe care păstorii le adună în zori. De un an sau doi, se folosesc butelii de gaz butan.

De-a lungul pereților sunt aranjate scânduri care servesc drept rafturi pentru brânzeturi, provizii și ustensile , precum și nișe săpate în grosimea peretelui. Focurile se fac adesea în centrul camerei, pe podeaua de pământ bătătorit. Doar două pietre mari și cenușa care se acumulează marchează amplasarea lor.

Pe lângă stânile și koumi-urile împrăștiate pe tot muntele, păstorii se pot adăposti și în peșteri și caverne, uneori folosite ca adevărate stâne și amenajate ca atare. În orice caz, toți păstorii au mici stâne pe teritoriul lor.
„Tpvna” (gaură), crăpături cunoscute doar de ei, pe care le folosesc datorită răcorii constante de acolo pentru a păstra brânzeturile sau pentru a ascunde animalele furate de ochii curioși.

Primul eveniment semnificativ din viața pastorală, când turmele au fost aduse înapoi la munte, este marcarea mieilor nou-născuți (oàHnaaua τüv ô^s), în martie. Data nu este fixă, deoarece mieii sunt marcați la aproximativ două luni: de asemenea, operațiunea poate fi repetată de mai multe ori pe sezon pentru sosirile premature și târzii. Cu toate acestea, se alege întotdeauna o zi de luni, o miercuri sau o vineri. Toți

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

păstorii aliați, prietenii și vecinii sunt anunțați și, în ziua stabilită, se adună cu proviziile lor în stâna familiei care își marchează mieii. Apoi, fiecare începe să marcheze (oauœvco) mieii care i-au fost desemnați. Când sunt oi , sunt tunși pe la spate (HoXonoupeuw).

Fiecare proprietar de oaie are propria sa marcă, chiar dacă animalele pasc împreună cu cele ale altor membri ai familiei. Aceste marcări (PC/RCÇ) se realizează prin tăierea urechilor animalelor în diferite forme și în locuri diferite, iar cele mai comune sunt în număr de 18. Pentru a se asigura că fiecare păstor are o marcă foarte distinctă, se combină mai multe în același timp. Iată câteva exemple:. ôcÇLO nripouvL : urechea dreaptă este incizată într-un semicerc .
. dpuoTepS. TC^V^UTI : facem o mică lovitură cu pumnul în urechea stângă.
spate a ambelor urechi este tăiată în semicerc.

Odată ce această operațiune este finalizată, păstorul care are grijă de oile însemnate cu fierul (o oTévpovopoç) le adună împreună cu oile care tocmai au fost însemnate cu fierul; la fel, cel care are grijă de oi (ô YcAovôp.oç) le duce într-o altă - direcție. Apoi, un mare ospăț îi reunește pe toți participanții .

În dimineața următoare are loc împărțirea laptelui (g uoipa- ot& TOÜ YaXaxToq) . Fiecare proprietar de oi are dreptul la o zi de lapte pentru fiecare douăzeci de oi {Hoaccpté). Aceasta înseamnă că, în zilele care îi sunt alocate, laptele întregii turme îi aparține: el este cel care face brânzeturile în acele zile. Când rândul său (VO^KSTI) se termină, este înlocuit de un alt păstor și așa mai departe. Păstorul care deține ustensilele stânei are dreptul la o zi suplimentară de lapte.

La sfârșitul lunii mai, începutul lunii iunie, când căldura s-a instalat la munte, vine vremea tunderii oilor (otxoupcç) în toate stânele. Ca și în cazul marcării mieilor, păstorul care vrea să-și tundă oile își informează aliații și vecinii despre data aleasă, care nu este niciodată marți: „^pCtn, TP^X«- un P'^ ” (51)
(Nu ar trebui să-ți întinzi părul marțea).

Pe lângă păstorii care vin să ajute (awôpaiito), tunderea animalelor reunește familii și prieteni. În trecut, femeile nu erau admise, dar din ce în ce mai mult acest eveniment capătă caracterul unei obligații sociale, al unei recepții , iar acest lucru este valabil mai ales în ultimii doi ani, adică de când un drum a făcut posibilă accesul cu mașina la multe stâne . Prin urmare, sunt invitate rudele sau rudele utile.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

rude îndepărtate care locuiesc în oraș cu care acest lucru oferă oportunitatea de a consolida legăturile. Vinul și mâncarea sunt distribuite din abundență, iar cântăreții de liră sunt, de asemenea, invitați să însuflețească atmosfera. În punctul culminant al sărbătorii, se trag adesea câteva focuri de armă pentru a-și arăta bucuria și, de asemenea, pentru a anunța vecinii că se distrează: cu cât succesul sărbătorii este mai mare, cu atât prestigiul gazdei este consolidat: calitatea „wovpéç” este un semn exterior al bogăției: astfel, tinerii căsătoriți sunt obligați să organizeze o petrecere strălucită, cu mulți invitați și cântăreți de liră renumiți, acest lucru angajând poziția lor socială mai mult decât cea a celor mai în vârstă.

Însă scopul primului festival este mai presus de toate tunderea oilor: toate animalele sunt adunate în țarcul curățat în prealabil, iar toți păstorii se apucă de treabă: cele patru picioare ale fiecărei oi sunt legate strâns cu o sfoară (TC u^ovÇàcTpa). Apoi sunt tunse complet cu foarfece mari speciale (ra MôvpoÿàUôa). Uneori, spatele este lăsat așa cum este când sunt oi. Caprele nu sunt legate, ci ținute la loc de cineva în timpul tunderii. În general, bărbații de peste 20 de ani sunt cei care tund oile; cei mai tineri se mulțumesc să lege picioarele animalelor și din când în când dau câteva tăieturi cu foarfecele pentru a încerca să dobândească dexteritatea celor mai în vârstă . De asemenea, ei sunt cei care adună lâna tăiată dintr-o singură bucată (Ta KOMapià) , încercând să piardă cât mai puțină lână posibil.

Această ultimă sarcină este și cea a copiilor și a femeilor atunci când sunt prezenți. În cele din urmă, tinerii necăsătoriți sau proaspăt căsătoriți sunt cei care iau în stăpânire animalele, o sarcină dificilă atunci când sunt berbeci, capre sau iezi ; este un motiv de emulație între ei, deoarece astfel se ivește ocazia de a-și arăta puterea și virilitatea. Creșterea animalelor este, în plus, o activitate exclusiv masculină .

• • De cele mai multe ori, gazdele nu pot participa la tuns deoarece sunt prea ocupate cu organizarea petrecerii: tăierea și pregătirea mieilor, aducerea lemnelor, întoarcerea rotisorilor etc. Din când în când, unul dintre ei , „o xaXÉOTnç”, îi încurajează pe oaspeți oferindu- le fiecăruia câte un pahar mic de „TaiMovôià” (tescovină de struguri), o bucată de carne sau brânză. La sfârșitul petrecerii, gazdele le dau tuturor ciobanilor care i-au ajutat câte o lână, brânză, lapte și carne. În schimb, aceștia urează: „1% rà x^L^GTC ” (Să devină o mie!) sau „K£ T $ ôc^xéGrc ” (Să se dubleze!).

Evenimentele vieții pastorale, cum ar fi înfierarea și tunderea mieilor, nu ar

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

trebui să ne facă să uităm sarcinile vieții de zi cu zi. La stână, o organizare a muncii foarte strictă definește ocupațiile și rolurile fiecăruia dintre păstori. Am văzut deja că, cel mai adesea, o turmă este gestionată în comun de membrii aceleiași linii. Dar această regulă generală poate avea excepții sau particularități în funcție de numărul de bărbați din familie și de mărimea turmei. Pentru ca creșterea animalelor să fie profitabilă, turma trebuie să fie...

turmă de dimensiuni medii (300 până la 400 de animale) sunt necesare trei persoane . Se va stabili o serie întreagă de relații pentru a încerca să se mențină și să se creeze acest echilibru. . ; • -,

Proprietarul unei turme mari (ô ueyà^oç Houpa&àpnç) are nevoie, așadar, de mai multe persoane care să îl ajute. El se va adresa mai întâi fraților și fiilor săi, apoi verilor săi, în cele din urmă bărbaților din familia soției sale. Astfel, majoritatea turmelor sunt compuse din animale aparținând membrilor aceleiași familii sau familiilor înrudite . Uneori, însă, această primă soluție se dovedește imposibil de aplicat dacă, de exemplu, turmele sunt foarte mari în raport cu persoanele care se pot ocupa de ele (mai ales că în acest caz mai mulți membri ai familiei dețin deja o turmă), sau tinerii sunt studenți, lucrează în oraș etc., iar numărul de păstori din familie se dovedește insuficient*, și din motive practice - dar această ultimă ipoteză este rareori predominantă - devine esențială unirea forțelor cu „străini”: dacă, de exemplu, pășunile sunt vecini , dacă se poate împărți un camion etc.

Astfel, partenerul ales devine „ôp-vdxriç ” (partener, companion). Când are puține animale, este numit „HOXIOCC- pnç”. Este într-adevăr o adevărată asociere în care fiecare dintre cele două părți este proprietarul unei turme, deși adesea de dimensiuni diferite. Aceste relații există doar cu persoane în care se are încredere totală (deja legate prin sponsorizare, de exemplu), deoarece partajarea sarcinilor și a profiturilor se face pe aceeași bază ca și

pentru membrii aceleiași familii: adică, așa cum am specificat deja anterior, fiecare asociat are dreptul la o zi de lapte pentru fiecare douăzeci de oi. Cel care deține stâna (TO âwevTiMÔ) și uneltele de lucru (Ta impa-rg) are dreptul la o zi suplimentară.

Dacă, din diverse motive, aceste soluții se dovedesc imposibile, păstorul trebuie să recurgă la angajarea cuiva care să-l ajute. Cel mai adesea, este angajat un tânăr dintr-un sat vecin a cărui familie nu deține o turmă suficient de mare; este extrem de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

rar să fie apelat la cineva din sat, deoarece ar fi umilitor pentru ambele părți. Aceasta este o soluție de ultimă instanță și întotdeauna temporară, deoarece este foarte costisitoare: un păstor este plătit cu 9.000 de drahme pe lună, inclusiv cazare și masă; de asemenea, este foarte dificil să găsești tineri care acceptă să devină păstori: • când propria familie nu îi poate folosi, preferă să plece la oraș sau în străinătate; cei care decid să facă acest lucru o consideră totuși o soluție temporară , în general înainte de serviciul militar sau când familia lor are o nevoie stringentă de bani. În orice caz, acesta este doar un angajament temporar în perioada de muncă cea mai intensă, adică primăvara.

În trecut, nu era neobișnuit ca un mare proprietar de pământ să aibă unul sau doi păstori în slujba sa. Nu se pare că această situație era considerată umilitoare, deoarece adesea păstorii deveneau ginerii șefului lor. Această poziție era atunci considerată, aparent, o ucenicie necesară a meseriei, o pre-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Cel preliminar i-a permis tânărului berner să -și construiască propria turmă. De fapt, salariile (àvcxpoipépia) nu erau plătite în avans, ci mai degrabă erau plătite. În trecut, ca și astăzi, niciun document scris nu confirma aceste acorduri , care poartă numele de „ovpxpœvCeç” sau „KaÇàpua ”. În Anoya, nu pare să existe nicio urmă a unui alt tip de asociație care să mai existe în anumite sate de munte, fără îndoială pentru că turmele de acolo sunt mai mari: țăranii care dețin doar câteva animale le încredințează grijii unui berner, care este astfel responsabil pentru întregul sat. Venitul este distribuit între asociați, după cum urmează : ^q. n numărul de animale deținute.

Când mai multe persoane au grijă de aceeași turmă, rolurile fiecăreia sunt bine definite:

„ TO cccpeyTvnô” sau „o tvpoMÔuoç -”, el este stăpânul turmei. El asigură bunul mers al stânei, dă ordine și adesea face ^romaces-urile, de unde și numele său.

„Ô GTcipovopoq”, este leagănul care are grijă de oi. Este cea mai dificilă sarcină, deoarece acestea sunt duse în locurile cele mai înalte și mai inaccesibile . Înainte, putea rămâne izolat de toată lumea timp de câteva săptămâni, pur și simplu legat de tovarășii săi prin băiețelul care îi aducea mâncarea din când în când; acum aceste perioade sunt mai scurte, dar la fel de dure.

„ o YaXovôyioç” este bercerul responsabil pentru oile și caprele care alăptează (ra cwa^-), adică pentru muls și adesea și pentru fabricarea brânzei . Cele mai bune pășuni sunt rezervate animalelor care alăptează .

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

, „o iiavTparC^ç”, este un fel de meserie la toate. Cel mai adesea este un băiețel de aproximativ zece ani care își începe ucenicia. I se încredințează tot felul de sarcini: pregătirea meselor, întreținerea stânei , asigurarea proviziilor; el este, de asemenea, cel care mută animalele în „nàvTpa” (de unde și numele) pentru a fi mulse.

Un alt personaj important este câinele care îi ajută pe fiecare dintre păstori hărțuind cei care întârzie, căutând animale rătăcite și , mai presus de toate, monitorizând și protejând activ turma și stana.

În afară de distincția „oTcipc./£YYaXa”, animalele au nume diferite în funcție de vârstă și sex:

miel de un an (dpvi), miel de doi ani (iiapott^C), berbec (xpCy^oÇ) •

miel de un an (Xcuzcpo), miel de doi ani (^àpom), oaie (npôpaTO) •

ied de un an (pCqn), ied de doi ani (oTCLpoyLoia), buck (rpaYOÇ) e

ied de un an (P'<PQ), IED DE doi ani (stcipoya), capră (a^Ya) •

Se disting și prin culoarea sau locul lor în turmă: „ô uirpooTapoxpiyi-oç ” este berbecul principal, iar „ o yuipoaTapÔTpaYoç” este țapul care conduce turma . Poartă clopoței „ ™ oxXapepid” care sunt mai mari decât cei ai oilor „té Mcubouvia” sau ai caprelor „ T ^ ^P l ””.

Oile nasc din noiembrie, iar caprele din februarie. În perioada de lactație, ele sunt

de două ori pe zi: în zori, păstorii pornesc să adune lemne uscate și să-și caute turmele. Animalele sunt conduse în țarc. Mulsul „q âp^eyâ” se face într-un recipient mare „ ô uCvaxaç”. Apoi, laptele este transferat prin trecerea lui printr-o tifon fin într-un cazan mare de cupru „T6 xàÇavi” și este amestecat cu un băț de arțar sau chiparos „ ° rcpàxTnç”, în timp ce este degresat cu o jumătate de dovleac scobit „ ^o ocXucpL ”. Când laptele se coagulează, este batut cu un tel „ ° ÔLÔWOOÇ”, apoi cu un polonic , laptele coagulat se toarnă în vase de răchită „roi Tourna ”, căptușite cu cârpe și așezate pe o scândură lungă „ n ÇcnaTapià” cu o gaură la mijloc pentru a se scurge. Formele sunt de două feluri în funcție de brânzeturi: „ Tvpo- ”

„Touitia” și „âveoTupoTouKia”, numim toate aceste ustensile „ré imparn”,

Nu tot laptele se transformă în brânză; ciobanii păstrează adesea o parte din el

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

și îl transformă în iaurt. Când reziduul de coagul nu este suficient pentru a face brânză, se face un „aTaoxobpi” foarte mic sau se toarnă într-o „apayoç” din piele de oaie rasă . Laptele coagulat astfel conservat se consumă proaspăt și se numește „àveoyako ”. Micul Jait „xovyâq” este folosit pentru a da apă catârului, câinelui sau oilor sau pentru spălat atunci când stâna este departe de un punct de apă. Adesea, acesta rămâne neutilizat.

În timpul verii, când crește căldura, caprele și oile produc mai puțin lapte și sunt mulse o singură dată pe zi. Zilnic, sunt duse la adăpătoarele de piatră „ youpveç [11]” instalate lângă izvoare. Deoarece sunt puține, acestea sunt folosite de mai multe stâne, prin rotație, în momente diferite.

În fiecare an, o oaie produce o jumătate de kilogram de lână, unul sau doi miei și puțin peste un kilogram de brânză. O oaie costă aproximativ 1.000 de drahme, un kilogram de carne 100 de drahme, iar un kilogram de brânză 150 de drahme.

Din cele de mai sus, observăm că viața pastorală abia s-a schimbat din Antichitate. Cu toate acestea, în timp ce obiceiurile păstorilor au rămas practic neschimbate de atunci, modul lor de viață trece în prezent prin profunde răsturnări . Scopul nostru aici nu este de a analiza cauzele generale ale unui fenomen întâlnit în toate mediile tradiționale confruntate cu modernitatea, ci de a descrie manifestările sale într-un context specific: Pentru păstorii din Anoya, modernismul, în ultimii ani, a luat forma unui drum. Construit acum doi ani pentru a face situl Idaion Andron accesibil turiștilor, acesta permite, deși neterminat, parcurgerea într-o oră a unei călătorii care ar fi durat șase sau șapte pe jos. Traversând teritoriul Anoyei în mijlocul său, acesta lasă desigur deoparte multe stâne , dar pentru multe dintre ele îmbunătățirea a fost foarte evidentă. De la construirea acestui drum, cei mai bogați păstori și-au cumpărat dube. Astfel, își pot transporta rapid și ușor brânzeturile și animalele și pot merge singuri în sat aproape ori de câte ori doresc. Primăvara, când mulsul are loc de două ori pe zi, păstorii sunt obligați să stea în munte zi și noapte; dar apoi, din iulie încolo , pot merge la stână pentru câteva ore, timpul pentru a aduna turmele, a le mulge, a le adăpa și apoi a pleca din nou.

Această practică devine din ce în ce mai răspândită, astfel încât spre sfârșitul verii muntele este aproape pustiu . Acest lucru este spre disperarea bătrânilor păstori, care consideră acest mod de acțiune ca o resemnare: În trecut, păstorii nu numai că

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

stăteau zi și noapte cu turmele lor, dar noaptea își întemeiau turnuri de veghe, iar unul dintre ei rămânea ca santinelă înarmată, pentru a descuraja posibilii hoți de oi, care erau foarte numeroși, și pentru a proteja grădina de legume de jafurile animalelor: Deoarece nu se puteau deplasa la fel de ușor ca acum , aproape toți întrețineau o mică grădină de legume lângă stână pentru a-și asigura hrana zilnică ; „ UavTpaTÇfjç” nu putea coborî des în sat și, în orice caz, soțiile păstorilor nu aveau întotdeauna ceva să-i dea: adesea, traista lui „TO poupYLaU” la întoarcere conținea doar o bucată de pâine, o porție de omletă sau clătită care trebuia să rămână cât mai mult timp posibil. Nu era nici măcar rar să se întoarcă cu mâinile goale, în ciuda eforturilor depuse de familii, așa cum se întâmplă în următoarea anecdotă tragicomică, adesea citată ca exemplu al acestor ani de lipsă, care nu au trecut cu mult timp în urmă:

„Un tânăr păstor se întoarce din sat și ajunge la stână cărând în spate un sac foarte plin. De îndată ce se așază, toți ceilalți păstori se apropie de el cu curiozitate și cu gândul la gol : Ce ai în sacul tău? Pare foarte plin și rotund, trebuie să fie o pâine pe care ne-o aduci? ... Liniște ... Dar hai, nu o vom mânca pentru tine, ce bunătăți ți-a dat mama ta? ... Nimic ... Dar ce ai atunci în sacul tău? .. Am umplut o vezică cu aer ... Nu aveam de gând să traversez satul cu un sac gol ...”.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Izolați aproape continuu de satul lor în cea mai mare parte a anului, vara la munte și iarna la câmpie, păstorii duceau o viață complet separată de cea a concetățenilor lor, iar relațiile lor cu lumea exterioară erau extrem de limitate; adesea, cu greu ne putem imagina ce reprezenta această izolare totală: în 1800 , cel mai bătrân om din sat mi-a spus că a trebuit chiar să-și facă singur cizme din piele și cuie.

• Într-un timp foarte scurt, situația s-a schimbat considerabil și acest contact brusc cu lumea exterioară a provocat o evoluție foarte rapidă a mentalităților * astfel resimțită de un bărbat de aproximativ cincizeci de ani, Kikabis Cairétis:

„În trecut, păstorii stăteau în munți, nu coborau niciodată și nu știau ce se întâmplă cu ei. Acum coboară în sat, se uită la televizor , citesc ziarul , pentru că, în ciuda tuturor acestor lucruri, au învățat niște litere și , în felul acesta, oamenii au devenit acum mai pașnici.”

Această deschidere către lumea exterioară a stat, așadar, la baza unei creșteri a gradului de conștientizare: în toate activitățile lor, păstorii s-au confruntat cu probleme complet noi , care au pus complet sub semnul întrebării modul de producție tradițional: piața s-a extins la nivel național, la fel ca și concurența, astfel încât prețurile practicate depind din ce în ce mai mult de date externe . În același timp, prețurile lor au crescut : dacă calitatea producției lor este recunoscută de...

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Având în vedere tot și reputația sa sigură, prețul de cost este prea mare: metodele tradiționale au devenit nepotrivite, iar închirierea pășunilor de iarnă devine din ce în ce mai scumpă. Rentabilitatea profesiei apare astfel foarte problematică.

- O altă dificultate: cunoștințele profesionale ale păstorului nu mai sunt singura condiție a succesului său. Acum are nevoie de o pregătire și cunoștințe mai generale în domeniul managementului: se află în fruntea unei mici afaceri reale, ale cărei mecanisme devin din ce în ce mai complexe. Trebuie să își intensifice contactele cu băncile și diverși intermediari pentru a-și vinde producția de carne și brânzeturi.

sat există o brânzeterie care prelucrează laptele de la unele stâne, dar exploatarea ciobanilor este evidentă. Pentru a încerca să depășească această situație, unii dintre ei s-au unit într-o asociație acum câțiva ani și au creat o altă brânzeterie. Însă, procedând astfel, s-au îndatorat la bancă, care nu a vrut să-și reînnoiască împrumuturile înainte de a fi rambursate, astfel încât această întreprindere a dat faliment foarte repede , lăsând mulți ciobani într-o situație financiară foarte dificilă. Mai mult, mai multe persoane influente din sat, inclusiv bărbatul care deținea cealaltă brânzeterie, au desfășurat aparent acțiuni acoperite cu scopul de a dizolva asociația.

În general, contactele cu banca pun întotdeauna probleme; de exemplu, banca vinde porumb, grâu și orz destinate suplimentării aprovizionării cu alimente. creșterea animalelor. Dar aceasta este o producție excedentară care nu este întotdeauna bine tolerată de animale și este adesea de calitate slabă; alimentele tradiționale precum roșcovul sau trifoiul sunt mai ieftine și mai potrivite, dar ciobanii nu le pot obține de la bancă, iar dacă nu cumpără prin intermediul acesteia , împrumuturile le sunt retrase.

Un locuitor al satului stabilit în Heraklion, Zacharias I. Dramoundanis, a rezumat problemele crescătorilor într-un articol publicat în ziarul satului (H ^vr) TÜV ^-VWYCLCÙV , lovvvog 1976):

„Eparhia Mylopotamou este mai presus de toate o regiune de creștere a animalelor, - unde încă se practică creșterea nomadă a turmelor. Fiecare sat are între 10.000 și 80.000 de oi și capre, cu aproximativ 100 până la 150 de animale per familie de păstori. Caracteristicile geografice ale regiunii îi obligă pe păstori să părăsească munții toamna pentru a petrece iarna în pășunile de câmpie. Acolo, șacalii așteaptă vulturii să le perceapă o chirie pentru a-și putea paște animalele.”

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Exploatarea are un nume. Marii proprietari de pământuri și mănăstirile sunt cei care dețin întinderi mari de câmpie. De asemenea, statul este cel care, prin intermediul Băncii Agricole, așteaptă ca vremea să se înrăutățească pentru a bloca producția crescătorilor de animale vânzându-le hrană pentru animale ...
Creșterea animalelor în partea muntoasă a regiunii Rethymno este încă nomadă, ca în multe alte regiuni ale Greciei. Acest lucru se datorează faptului că lipsesc facilitățile necesare pentru exploatarea rațională a bogăției animale a țării. În timp ce consumatorii cumpără carne pentru familiile lor la prețuri exorbitante, crescătorii de animale primesc doar firimituri. Înainte de a ajunge la consumator , aceasta trece printr-un ciclu de intermediari care cresc prețul de fiecare dată. În același timp, există și importul de carne congelată, menită, se presupune, să limiteze profiturile excesive ale intermediarilor.

Prețul cărnii depinde, așadar, de profiturile speculanților și nu mai este rezultatul costurilor sociale. De asemenea, vedem că statul nu intervine asupra proprietarilor de câmpuri și că sumele cerute de aceștia din urmă pentru pășunile de iarnă transformă prețul produselor animaliere. Chiar și biserica, cu mănăstirile sale, joacă un rol, făcând carnea inaccesibilă mesei săracilor și înfometând familiile crescătorilor de animale. Pe de altă parte, Banca Agricolă leagă producția în avans de prețurile curente, împiedicând-o astfel să urmeze liber prețurile pieței.
Toate acestea au dus la faptul că creșterea animalelor se află încă în Evul Mediu. Crescătorii de animale care au luptat atât de des pentru condiții de viață și de muncă mai bune trebuie să lupte în continuare alături de lumea muncii pentru independența noastră națională și eliberarea socială ...
Numai dacă sunt uniți și organizați în cooperative, crescătorii de animale vor putea solicita condiții mai favorabile pentru împrumuturi, hrană pentru animale și pășuni de iarnă și vor pune capăt exploatării necontrolate și își vor pune produsele direct la dispoziția consumatorilor. Mai mult, cooperativele pun capăt fraudei și înșelăciunii.

Agricultură

În Anoya, doar 30% dintre gospodării își obțin principalul venit din agricultură. Pentru majoritatea locuitorilor , aceasta este mai degrabă un supliment la venitul din creșterea animalelor. Mai mult, fiecare familie deține o capră sau o oaie care asigură consumul zilnic de lapte. Aceste animale sunt hrănite cu resturile meselor familiei, dar sunt duse și la păscut pe câmpurile apropiate. Odată îngrășate bine, aceste animale vor fi sacrificate de Paște sau la o altă sărbătoare. Cel mai adesea, copiii sunt cei care au grijă de ele, învățând...

astfel, învățând într-un fel viitoarea lor meserie de păstori; sunt foarte atașați de ea și nu este rar să vezi un băiețel ținând în lesă oaia sau capra sa „uap^P^ 0 ”, adică oaia sau capra „domestică”.

Până la ultimul război, în sat existau și 83 de perechi de boi (ré Çevyàpia);

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

germanii le-au rechiziționat pe majoritatea, iar celelalte au fost vândute sau mâncate în această perioadă de lipsă. Astăzi, nu mai există deloc. Fiecare gospodărie, însă, are cel puțin un măgar sau un catâr și, uneori, și câteva animale domestice: găini, porci, iepuri etc., care sunt îngrijite de femei. Un locuitor al satului deține o fermă de porci.

Suprafețele cultivate ale municipiului sunt distribuite după cum urmează (52):

Natura zonelor cultivate	Suprafața în stremmata
2.700 de viță de vie	
Teren necultivat	1.140
Copaci	1.058
Teren arat	607
Grădini de legume	130
TOTAL	5.635

În trecut, terenul cultivat era mult mai extins, iar în jurul satului se pot vedea versanții muntelui unde terasele au fost abandonate de la ultimul război. Câmpurile și grădinile de legume sunt situate în partea inferioară a teritoriului comunei, adică mai jos decât satul, deoarece, așa cum am văzut deja, teritoriul situat în partea superioară este dedicat exclusiv pășunii.

În sat, în cartierele periferice, *există* și mai multe grupuri de grădini de legume aparținând locuitorilor din casele cele mai apropiate. Aceste grădini se numesc „ooxwpa".

În general, parcelele de teren deținute de fiecare gospodărie sunt împrăștiate pe tot teritoriul comunei și adesea chiar dincolo de aceasta: multe familii dețin câmpuri prin zestre sau moștenire în regiunea Heraklion sau în apropierea satelor Anoyana. Vom studia mai târziu modul de transmitere a proprietăților. Trebuie menționat, însă, de acum înainte, că această fragmentare extremă a terenurilor cultivate face dificilă exploatarea lor. Puține familii dețin terenuri grupate în același loc și care, prin urmare, pot construi acolo „^SoTcya". Există doar 4 sau 5 pentru întregul sat. Acestea sunt ferme mici construite din beton armat, care formează un adăpost pentru câteva animale domestice, unelte de lucru și culturi; ele servesc doar ca locuințe temporare , în perioadele de muncă intensă. Un sistem de pompare acționat de un motor asigură irigațiile. Puținele familii care dețin „UTTSCTCYC:" se dedică exclusiv agriculturii.

Grădinile de legume „TŒ TrcpLpôUa " ocupă o suprafață limitată în cadrul comunei. Totuși, aici își petrec sătenii cea mai mare parte a timpului agricol. În general,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

femeile sunt cele care le întreține. De câteva ori pe săptămână, seamănă, prășesc, udă și recoltează legumele de sezon. Munca lor este îngreunată de calitatea slabă a solului, care este foarte calcaros. Adesea foarte departe de sat, grădinile de legume sunt, de asemenea, dificil de exploatat din cauza amplasării lor: suprafețele reduse fac ca fiecare parcelă să fie utilizată, chiar și atunci când terenul are o pantă abruptă.

Una dintre principalele probleme este irigațiile. Fântânile au fost săpate în pământ și deservesc mai multe grădini vecine printr-un sistem de canale mici care sunt blocate de fiecare dată cu bulgări de pământ. În timpul verii, când apa este insuficientă, uneori este necesar să te trezești în miez de noapte pentru a fi sigur că ai apă: în orice caz, exista un sistem de rotație între diferiții utilizatori ai fântânilor sau bazinelor, iar aceștia se foloseau pe rând (voicekcti). Se pare că nu cu mult timp în urmă exista o legătură directă de rudenie între familiile care dețineau grădini de legume irigate de aceleași fântâni, dar transferul parcelelor de pământ prin moștenire și zestre a perturbat diviziunile primitive și acestea sunt recunoscute doar în câteva locuri (Danouza, de exemplu, pentru familia Chairetis).

Producția grădinilor de legume ale satului este următoarea: •

	Suprafață / stremmata	Cantitate/kilogram
Anghinare	40	50.000
Ceapă la uscat	20	16.000
Rosii pentru concentrat	13	13.000
Varză	11	11.000
Curajete •	8	9.000
Rosii	6	8.500
Fasole	6	3.000

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

(Următorul)	QüSQrficie_/stremata	Cantitate/kilogram
Praz	5	7.500
Ceapă proaspătă	5	5.000
Conopide	3	3.000
Ceapă	3	3.000
Ardei	3	1.500
Vinete	2	2.500
Chard, muștar	2	2.000
Castraveți	1	1.000
Salată verde	1	1.000
Fasole	1	800
Frunze de viță		1.000
	130	

Cartofii sunt adesea cultivați în grădini de legume și sunt leguma cea mai produsă. Cu toate acestea, în „Buletinul anual de statistică agricolă pe municipii”, toată această producție este trecută în categoria „teren arat”, unde este inclusă doar parțial. În absența unor date mai detaliate, o vom plasa și pe aceasta acolo.

Terenul arabil, care acoperă o suprafață totală de 607 stremmate, este utilizat în principal pentru cereale și leguminoase.

Varietate	Suprafață/stremata	Cantitate/kilogram
cartofi		
- primăvară	17 ani	17.000
- vară	450	500.000
- toamnă/iarnă	15	15.000 ■■■■•'
măzăriche pentru fân	45 de ani	9.000
măzăriche	35 de ani	3.500
ovăz	25	2.500
fasole	10	1.000
orz	5	500
măzăriche	4	400
lentile	1	70

Semănatul începe în noiembrie, iar recoltarea are loc din mai până în august.

Ariile circulare de treierat "^^ éXcLvia [11] sunt astfel ucise la mică distanță de câmpuri. Familiile înrudite sau vecine care dețin câmpuri aproape una de alta au adesea ariile lor grupate în același spațiu bine curățat și astfel pot lucra împreună și se pot ajuta reciproc în timpul sezonului recoltei. Fiecare etaj este delimitat de o bordură de pietre uscate, iar pământul este acoperit cu pietre mari și plate. Uneori se face o mică nișă pe margine pentru a păstra mesele secerătorilor la rece.

Pomii fructiferi sunt plantați în mare parte izolat, la întâmplare, pe câmpuri și

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

grădini de legume, ca și cum umbra lor ar fi la fel de apreciată ca fructele lor; nu există livezi, cu excepția merilor și perilor, a unor mici livezi de portocali și, în special, a livezilor de cireși care înconjoară cătunul Sissarha. Cireșii din Sissarha sunt renumiți...

și lunar din iunie copii și tineri
împletește în mănunchiuri uriașe genial. producție de
pomi fructiferi din sat este următorul

Varietate	Număr de Picioare	Producție/kilograme
Peri.	4.000	80.000
Merii	1.000	30.000
Migdali	800	4.000
Smochini	700	7.000
Dudi	700	
Nucii	500	12.500
Gutui	500	7.000
Piersici	500	5.000
Pruni	300	15.000

Varietate	Număr de picioare	Producție / Ki 1 os
Cireși	200	14.000
Abri cotiers	200	4.000
Cédratiers	150	6.000
Caroubieri *	50	5.000
Portocaliști	50	2.500
Citronnieri	30	1.500
Néf1i ers	15	400
Mandarinieri	10	500
Zgomotitori	3	40

Acești pomi fructiferi acoperă o suprafață totală de 1.058 de stremmate, dar plantațiile de măslini acoperă singure o suprafață de peste 1.000 de stremmate. Recoltarea fructelor continuă aproape tot anul, de la începutul primăverii până la sfârșitul toamnei, în funcție de soi. Cultivarea viermilor de mătase era odinioară înfloritoare și a continuat până la ultimul război, ceea ce explică numărul mare de dudi.

De fapt, mai mult decât cerealele, fructele sau legumele , vița de vie și măslinul reprezintă principala producție a satului; spre deosebire de celelalte culturi menționate anterior și care sunt destinate acoperirii nevoilor locuitorilor, cea mai mare parte a producției podgoriilor și plantațiilor de măslini este vândută în afara satului .

După cum am menționat deja, plantațiile de măslini acoperă aproximativ 1.000 de sterpe. Există aproximativ 16.000 de măslini în tot municipiul, cu o producție anuală

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

de 250.000 de kilograme de ulei și 25.000 de kilograme de măsline. Recoltarea măslinelor începe în noiembrie; se termină, în general, în jurul Crăciunului, dar poate continua până la începutul lunii martie.

se tem de fructele târzii. Întreaga familie participă, fie în satul în sine, fie în plantațiile de măslini pe care le dețin în satele Anoyana. Când familia are doar câțiva măslini și recolta se termină rapid, multe fete tinere profită de ocazie pentru a-și ajuta familia sau pentru a-și completa zestrea lucrând sezonul în satele de câmpie. Cel mai adesea, pleacă în grupuri de trei sau patru, surori, verișoare sau vecine, la aceeași fermă, unde se întorc uneori mai mulți ani la rând. În ciuda muncii extenuante, acest lucru le permite, pe lângă satisfacția de a câștiga niște bani sau ulei (aproximativ 2 kg pe zi), să rupă monotonia vieții de zi cu zi, să se elibereze temporar de influența familiei, să întâlnească fete tinere din alte regiuni și poate să-și găsească un soț printre tinerii de vârstă mijlocie .

Măslinele coapte sunt culese de femei și copii în prelate și plase întinse pe pământ. De asemenea, sunt culese manual, iar bărbații au sarcina de a prinde crengile înalte. De asemenea, bărbații sunt cei care cară măslinele în coșuri mari de răchită. Când recolta se termină peste tot, de obicei în preajma Crăciunului, adesea mai există fructe în pomi care au întârziat să se coacă; acestea aparțin copiilor, care pot merge să le culeagă în toate plantațiile de măslini, indiferent de proprietarii lor. În schimb, primesc niște dulciuri sau niște bani.

Vița de vie, care este principala producție agricolă a satului, acoperă 2.700 de sterpe distribuite după cum urmează:

Varietate	Producția în kilograme			
	Stremmata ■■•■»•■■••• ■■	Băi uscate	Rai sins_de masă	Rai sins_for 1e_wine
struguri pentru vin	1.200	2.000	4.000	240.000
struguri de masă	50	2.000	10.000	
stafide	1.300	160.000	5.000	20.000
alte struguri a se usca	la 150	10.000	20.000	
	2.700	174.000	39.000	260.000

Vița de vie este tăiată înainte de februarie. Este despuiată și stropită de mai

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

multe ori în timpul primăverii și la începutul verii. Recoltarea începe pe 15 august, puțin mai târziu pentru stafide, și continuă până la sfârșitul lunii septembrie. Vara este cel mai epuizant anotimp pentru fermieri, deoarece trebuie să muncească cât mai mult posibil într-un timp minim, de teamă să nu fie întrerupți de primele ploi și să vadă recolta distrusă. Întreaga familie participă la recoltare în sat sau în podgoriile pe care le dețin lângă Heraklion sau în regiunile Malevyzi sau Monofatsi.

■ Femeile și copiii culeg strugurii, iar bărbații îi duc în coșuri mari de răchită la zona de uscare (în HocpCvua). Acolo, strugurii sunt scufundați câteva minute într-o soluție de potasiu și apoi expuși la soare timp de câteva zile pentru a se usca .

Strugurii pentru vin sunt presați în presele de lemn „naTntTipva", amplasate cel mai adesea în pivnițe.

Dar sunt din ce în ce mai neglijate, deoarece durează prea mult să le curăți, să le răzuiești și să le freci. De câțiva ani, bărbați și femei calcă strugurii pe terasele caselor spălate anterior. Mustul este colectat de jgheaburi .

Întrucât cantitatea de struguri produsă în sat este foarte mare, majoritatea sunt vândute. Apar numeroase probleme în acest sens: Creta furnizează aproape 70% din producția de stafide a Greciei. Cu toate acestea, consumul global este scăzut, deoarece stafidele sunt folosite aproape exclusiv pentru panificație . Pe de altă parte, în ultimii ani, țări precum Turcia, Iranul, Afganistanul etc. au devenit concurenți serioși pentru Grecia datorită prețurilor foarte mici și calității superioare. Din toate aceste motive, guvernul grec încurajează acum dezrădăcinarea podgoriilor de stafide și interzice plantarea acestora. Prin urmare, se așteaptă ca acestea să dispară aproape în întregime în aproximativ douăzeci de ani. Între timp, producătorii de stafide trebuie să se confrunte cu numeroase probleme, deoarece prețul de vânzare este stabilit anual de către guvern. În 1976, acesta era de 25 de drahme pe kilogram, ceea ce a provocat numeroase greve și demonstrații pentru a încerca să obțină o creștere.

Apicultura era destul de răspândită odinioară, iar fiecare gospodărie avea stupi, dar apicultura este în declin. Aceasta produce aproximativ 400 kg de miere și 40 kg de ceară pentru întregul sat în fiecare an.

Dacă agricultura și creșterea animalelor asigură cea mai mare parte a hranei pentru toate familiile din sat, acestea sunt adesea completate de ierburi aromatice sau animale sălbatice. Unul dintre cele mai apreciate feluri de mâncare, care apare zilnic

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

pe masă, este „xopre", ierburile aromatice. : YOVXCÇ s . BpoCScç » Kopôxua , etc ... gătite în apă, apoi fierte pe scară largă
stropite cu ulei. În principal femeile și copiii merg să le culeagă prin sat.

Există și plante medicinale care cresc în munți. Astfel, salvia (cpaOMounUà), ^ yiavT^ovpàva , np,aXoTupa, toate trei intră sub formă de decoct în compoziția „ceaiului de munte" (TP4V TOU povvoü). Dictamusul sau „ Epœvzaç", numit astfel datorită parfumului său înălțător, este cea mai apreciată dintre plantele montane. Nu se spune oare că era cunoscut pentru virtuțile sale minunate încă din Egipt, pe vremea faraonilor? Dictamusul se recoltează la începutul verii în cele mai abrupte și izolate colțuri, unde caprele și oile nu-l puteau ajunge. În trecut, dictamusul avea o mare valoare comercială și se organizau adevărate expediții: grupuri de bărbați și femei plecau pentru câteva zile cu apă, provizii și mai ales frânghii pentru a escalada pereții abrupți sau a se strecura în râpele înguste . Însă astfel de acrobații nu mai sunt profitabile - astăzi, deoarece dictamiusul este cultivat acum în grădini, ceea ce îl face să-și piardă și calitățile minunate și parfumul îmbătător.

În timpul sezonului ploios, primăvara și toamna, tot satul merge la vânătoare de melci (XOX^OL).
Odată cu primele picături de ploaie, toată lumea se grăbește spre țară înarmată cu un băț și un coș. Noaptea este cel mai bun moment. Melcii sunt atât de populari încât comercianții vin special din Heraklion pentru a cumpăra surplusul.

Vânatul este, de asemenea, binevenit, iar vânătorii aduc ocazional iepuri de câmp, potârnichi sau cocoși pentru a-și îmbunătăți dieta.

Ca în toate satele de munte, problemele agriculturii sunt numeroase: proprietățile sunt prea fragmentate, iar câmpurile prea mici; terenul este de calitate slabă, iar irigațiile insuficiente; în cele din urmă, altitudinea reduce varietatea culturilor. În sat există o cooperativă de credit agricol („ Cuverai- pt ,ayi6ç") care are puțin sub o sută de membri, dar activitatea sa rămâne foarte limitată. Aceasta permite în principal achiziționarea de îngrășăminte (guano) și semințe la prețuri reduse, fără a se încerca cu adevărat îmbunătățirea producției sau promovarea vânzării acestora; este adevărat că, la nivel tehnic, de exemplu, soluțiile sunt dificile. Astfel, în sat există 40 de tractoare de mică putere, dar utilizarea lor nu a putut fi sporită din cauza condițiilor dificile de exploatare menționate anterior. Toate acestea explică reducerea continuă a terenurilor

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

cultivate, precum și varietatea producției.

Meşteşuguri

Deși creșterea animalelor este principala resursă a satului, această activitate se confruntă cu o concurență puternică din partea țesutului, care joacă un rol din ce în ce mai important în viața economică.

Anoya este cel mai important centru meșteșugăresc din Creta. Fiecare gospodărie are un război de țesut, și uneori chiar mai multe atunci când există fete necăsătorite în casă; există aproximativ 800 de războiuri de țesut pentru întregul sat.

Această activitate exclusiv feminină era odată pur domestică, deoarece toate femeile și fetele tinere petreceau ore întregi la războiul de țesut pentru a alcătui un trusou și a face haine pentru membrii familiei lor; toate țesăturile și materialele folosite erau opera stăpânei casei și era de neconceput să le obții în orice alt mod.

Încet-încet însă, oamenii au început să cumpere țesături sau haine la oraș, astfel încât în zilele noastre, „ʏ^- nâç", pelerina păstorilor din păr de capră, este singura piesă vestimentară țesută acasă. Producția industrială a apărut și în domeniul lenjeriei de uz casnic, dar mult mai puțin. Chiar și astăzi, este absolut esențial ca toate fetele tinere să aibă un trusou complet țesut manual, cel mai adesea chiar de ele însele, sau de mamele sau surorile lor.

Pe lângă această transformare a nevoilor domestice , în câțiva ani au fost create noi oportunități odată cu extinderea rapidă a turismului. În timp ce unele femei încă țes exclusiv pentru uz familial, majoritatea lucrează în principal în scopuri comerciale. Această dezvoltare foarte recentă are consecințe foarte importante la nivel economic și social; dar înainte de a le examina în detaliu, vom descrie mai întâi diferitele faze ale acestei activități.

Materiile prime utilizate sunt mult mai puțin diversificate decât ⁱⁿ trecut; astfel, inul, cunoscut pentru rezistența sa și utilizat pe scară largă în trecut, nu se mai cultivă. Cât despre creșterea viermilor de mătase, aceasta a încetat și ea, iar mătasea naturală este înlocuită cu mătasea de mătase cumpărată din oraș. Prin urmare, se țese bumbacul, cel mai adesea importat din Egipt, și în special lâna, care provine din turmele satelor.

După tunderea oilor, femeile le spală cu apă caldă amestecată cu cenușă, apoi le duc la cele două filaturi din sat, cu excepția cazurilor în care au nevoie de lână foarte

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

fină, de exemplu pentru „xipauta” . În acest caz, lâna se toarce cu o furcă (n P 0 ^-); firul se înfășoară treptat pe un fus (T6 âpôàxTL) căruia i se dă o mișcare circulară .

Cele două filaturi ale satului funcționează pe tot parcursul anului, fiecare angajând câte patru până la cinci fete tinere pentru un salariu de aproximativ 3.000 de drahme. Lâna este torsă și vopsită acolo. Uneori este amestecată cu lână sintetică pentru a satisface nevoile tot mai mari ale țesătorilor.

Multe femei își vopsesc singure lâna, dar folosesc coloranți chimici pe care îi fixează cu amoniac. Coloranții vegetali nu se mai folosesc și pot fi admirați doar pe țesături vechi. Metoda lor de preparare este abia cunoscută decât de femeile în vârstă. Multe plante de munte erau folosite în compoziția coloranților: verdele se obținea cu frunzele unui arbust (nâxoviÇa) , galbenul cu flori de ciulin (^0X1,0.) sau narcisa (iiavovoéHic).

un roșu închis foarte frumos, care este culoarea de bază a învelișurilor cu rădăcini uscate și pulverizate de robă (p^âpi). Frunzele de platan, scoarța verde de nuc, rugina etc... au dat diferite nuanțe de maro. Albastrul a fost obținut cu „vevpCôa”, o plantă sălbatică care crește pe platoul Nida și dă oilor dinți aurii. Pe lângă aceste diferite plante, oțetul, frasinul, agurida etc ... au fost folosite și pentru a lumina sau dimpotrivă a închide diferitele nuanțe.

După tors și vopsire urmează urzirea (TO ôLcaipo) sau pregătirea firelor de urzeală în funcție de lungimea țesăturii. Bețișoare mici sunt înfipte în golurile unui perete foarte lung în două sau trei grupuri, separate de o distanță variabilă în funcție de lungimea dorită.

Firele trebuie apoi introduse în trestie și în terciuri. Aceasta este cea mai meticuloasă operațiune (9 TrepapaTnan): firele sunt grupate în zeci (™ ôcHdpca) și atașate la grinda din spate care poartă firul. Firele sunt apoi trecute unul câte unul printre terciuri, apoi printre dinții trestiei.

Întrucât lâna se prezintă sub formă de ghemuri, o bobină de lemn așezată pe o tijă de fier este folosită pentru a pregăti firele pentru bătătură; firul este înfășurat pe bobine (ta pacoupLc.) așezate pe o tijă de fier (ô apôaHToç) care este învârtită pe o scândură scobită cu o mică cavitate (TO 0pop.SU). Rolele sunt apoi plasate în navetă (n oaiTa).

Războiul de țesut este una dintre cele mai importante piese de mobilier din

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

casă. Este o parte esențială a zestrei tinerei fete. Este realizat la comandă de către un meșter sat din lemn de nuc, chiparos sau dud și sculptat cu motive decorative stilizate. Principalele părți ale războiului de țesut sunt: ■

cele două grinzi (τÆ avria) pe care firele sunt derulate în spate (grindă de ață) și materialul este înfășurat în față (grindă de material textil).

lamele (sau vl^ot) care ridică și coboară firele în timpul țeserii. Acestea sunt ținute de două balanțe (sau xapaXXdpob).

pieptenele (το vτcvι) și bătătorul său (^6 nêTaXo) care tasează firele de bătătură pe materialul deja țesut. În funcție de tipul de țesătură, spațiile dintre dinții pieptenului sunt mai mult sau mai puțin mari. Acești piepteni sunt cumpărați de la meșteri itineranți specializați (sau xTEviàôég).

pedalele (sau itaTTiTnpeg) care acționează lamele.

Principalele piese de țesut tradițional sunt destinate uzului domestic: •

„naravCcç", pături groase de lână roșie

• înnegrită în „HOUGMOVOC", Această tehnică este folosită și pentru confecționarea covoarelor și constă în înfășurarea firelor de bătătură pe o tijă de fier în așa fel încât să formeze bucle mici. Urzeala este confecționată din bumbac.

„PEXSτCcç" au o urzeală de bumbac și o bătătură

„din lână fină (• apvucç). În general, sunt cu dungi roșii și negre (■ XoupàTcç), dar pot fi și toate albe; în acest caz sunt

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

se înghesuie în apă pentru a le face să se pufe (naTpTÉç). Unele „ PEXCTÇCÇ" sunt „ UXO-UULOTCQ" „adică decorate sus și jos cu diferite motive inspirate din lumea vegetală sau animală sau de eroi din istorie și tradiții populare: călărețul, păstorița etc. "

„xovBépTEç" sunt coperți mai obișnuite, uneori decorate cu modele în carouri (oTavpœTcç),

Cearșafurile (Ta xLpàp.ia) sunt de mai multe calități: în întregime din lână pentru iarnă sau din bumbac pentru vară , cu o gamă intermediară întreagă pentru celelalte - anotimpuri. Alternează dungi orizontale și sunt adesea tivite cu dantelă.

perdelele (sau HOUPTCVCÇ) sunt confecționate din bumbac cu modele de fulgi de mătase .

Țesăturile foarte fine sunt decorate cu motive stilizate în bumbac brodat în toate culorile formând „poôc C", adică ansambluri geometrice sau reproducând motivele păturilor în culori mai variate. Aceste țesături sunt folosite pentru perne, șorțuri, fețe de masă, șervețele, huse de canapea etc. și adesea decorate cu dantelă fină.

„PovpYteç " sunt rucsacurile folosite de ciobani. Sunt caracteristice regiunii lor de origine. Astfel, spre deosebire de regiunea Sfakia, unde au întotdeauna dungi roșii și negre sobre, cele din Anoya sunt pline de culori strălucitoare și modele geometrice foarte variate . Unele dintre genții de altădată sunt adevărate capodopere încrustate.

făcută din fir de aur și argint, în special „^oupyta" oferită de tânăra fată viitorului ei soț în ziua nunții; a necesitat mai mult de o lună de muncă.

covoarele (ré xaXua) sunt în „ hovpxovpc " SAU Multe covoare preiau unele dintre modelele geometrice ale covoarelor. Cel mai adesea au o urzeală de bumbac și o bătătură de lână. O altă formă de covor mai obișnuită, Tirette, este realizată din resturi de tot felul de țesături țesute în dungi.

„ Yajntâç " este pelerina din păr de capră purtată de păstori în timpul iernii.

„UavTT)Xt" purtat de bărbați era anterior țesut din mătase naturală, dar este din ce în ce mai mult țesut din mătase acoperită cu ață de mătase. Este decorat cu franjuri croșetate (H povaeç). Poate fi, de asemenea, croșetat în întregime, mai degrabă decât țesut .

Motivele tradiționale de țesut sunt adesea folosite astăzi în broderia în cusătură din Rethymno (Pcevyivtœ- TLMT) PEXOVLÆ , în special pentru fețe de masă, fețe de masă,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

perne etc. Pe covoarele și păturile țesute de origine recentă, aceste motive sunt adesea simplificate grosolan și executate în culori stridente și uneori chiar înlocuite cu imitații stângace ale frescelor minoice.

Această scădere a calităților artistice a devenit evidentă recent, odată cu creșterea turismului: producția din ce în ce mai importantă a țesătorilor din Anoya este însoțită de o muncă mai puțin atentă, de utilizarea unor materii prime de calitate slabă (fibre sintetice) și de...
motive tradiționale Innos și al execuției dificile .

[5] „Fiind un centru în toate regiunile subdezvoltate sau semidezvoltate , turismul are consecințe profunde nu numai asupra artei populare, ci și asupra întregii vieți economice și sociale. Obișnuite să lucreze pentru și în sfera domestică, femeile satului și - au dat seama repede că își pot spori semnificativ resursele familiei , cel mai adesea foarte modeste, vânzându-și producția în străinătate. Această evoluție s-a produs într-un mod brutal; unele au știut să profite de ea vânzându - și singure țesăturile , astfel încât foarte repede au putut să-și construiască mici magazine turistice; Astfel, în partea de jos a satului, în Perahori, aproape toate familiile au un magazin unde alți membri ai familiei vin adesea să ajute și unde vânzările vor egala producția altor femei din sat și din zonele înconjurătoare. Aceste din urmă familii numeroase, nu au reușit să exploateze la timp filonul turistic și să - și vândă munca la prețuri ridicol de mici nici femeilor din sat care dețin un magazin, nici numeroșilor comercianți și intermediari din Heraklion sau din alte orașe care vizitează periodic satul.” Își plasează comenzile și lasă un avans pentru proviziile necesare dacă le este dificil să se îndepărteze de utilaje atunci când doresc .

Dacă situația a evoluat într-un mod foarte diferit în cele două cazuri, se pot înainta mai multe ipoteze ; Përahori, partea satului unde a proliferat acest tip de betioues , nu a...

nu avea caracteristici anume. Era în principal un cartier de păstori, cu câteva cafenele mici amenajate în piața bisericii. Cu câțiva ani în urmă, a fost construit acolo un restaurant unde, din când în când, muzicieni din sat cântau la liră. De atunci, circuitele turistice au inclus Anoya în programul lor... iar în timpul sezonului estival, în fiecare după-amiază târzie, autobuzele revarsă un flux de turiști de toate naționalitățile care vin să deguste vinul cretan, să asculte muzica tipică și să admire

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

dansurile locale interpretate de câțiva tineri și tinere din sat. Recent, un alt restaurant s-a deschis într-un alt cartier, dar este mai puțin frecventat de străini.

Turiștii care au la dispoziție doar câteva zeci de minute pentru vizita lor rămân, așadar, în această parte a satului, iar locuitorii au înțeles repede tot profitul pe care îl puteau obține de pe urma ei. Toate casele și magazinele sunt ascunse de etalarea colorată de covoare, pături, genți, șaluri și alte articole, iar de îndată ce un străin apare aici, este atacat imediat de o mulțime de femei și copii care încearcă să-l atragă cu câteva cuvinte într-o engleză stricată. Agresiunea capătă și un caracter reciproc, deoarece turiștii răspund fotografiend tot ce le stă la îndemână. Bărbații satului participă rareori la acest asalt; se mulțumesc să observe scena de departe în timp ce își savurează cafeaua. Întrucât spectacolul a devenit un eveniment zilnic, nu mai surprinde pe nimeni, cu excepția locuitorilor din alte părți ale satului, care au dificultăți în a recunoaște...

Această stare de spirit; ele nu sunt atât de șocate de lăcomia concetățenilor lor, cât de manierele lor și mai ales de certurile continue care rezultă din aceasta cu privire la prețurile practicate, locația aleasă , presupusa imitație a unui anumit design original etc. Aceste rivalități se întorc și împotriva autorilor lor, deoarece toată lumea încearcă să-și păstreze clienții scăzând prețurile sau copiind sistematic cea mai mică noutate, astfel încât nimic nu distinge un magazin de altul. Această situație este destul de paradoxală, deoarece în cadrul familiilor lor, aceste femei adoptă atitudinea rezervată care se așteaptă de la ele și apără valorile sociale tradiționale . ■

Calitatea slabă a producției artizanale, lipsa ei de originalitate și autenticitate, care merg mână în mână cu o creștere a prețurilor, riscă să devieze fluxul turistic la fel de repede cum a fost creat; străinii care au ales această excursie montană adesea din gustul pitorescului nu pot fi decât dezamăgiți de ceea ce descoperă și care seamănă cu greu cu descrierile din broșuri, mai ales că în Heraklion sau în alte orașe se pot găsi cu ușurință țesături tradiționale sau originale de o calitate mai bună. Această inversare ar fi o lovitură foarte dură pentru economia satului, deoarece resursele provenite din meșteșuguri aproape le-au egalat pe cele din creșterea animalelor, iar aceasta, în câțiva ani; depozitele femeilor la Casa de Economii se spune că se ridică la câteva milioane de drahme. Nu avem informații precise pe această temă, deoarece au fost descoperite puține afaceri noi.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

clarificat; se vorbește, de asemenea, despre reglementarea acestei activități recente, care devine din ce în ce mai răspândită și care până în prezent nu a fost supusă niciunei taxe sau impozite.

-Probabil este prea devreme pentru a analiza în profunzime procesul acestei evoluții, care a fost accelerat de acțiunea multor alți factori, dar putem totuși încerca să descriem în câteva cuvinte consecințele sale sociale și economice la nivelul vieții de zi cu zi. Trebuie să observăm mai întâi, desigur, că în câțiva ani acest sat, care până atunci fusese foarte retras în sine, unde chiar și relațiile cu satele vecine erau foarte limitate, s-a trezit brusc confruntat direct cu lumea exterioară și cu străini din întreaga lume. Întâlnirea zilnică cu noi moduri de viață, conștientizarea existenței unor valori până acum nebănuite, au lărgit considerabil orizonturile obișnuite ale sătenilor; dar, în același timp, le-a întărit în fiecare zi certitudinea de a aparține unei comunități bine definite, cu propriile valori care sunt, de asemenea, demne de respect și care trebuie păstrate și protejate. Această deschidere către lume a consolidat într-un fel unitatea satului.

Pe de altă parte, la nivel economic, această inserție pe piața europeană a introdus un element de dependență de lumea exterioară, anterior inexistent în acest sistem autarhic și care ar putea deveni periculos în măsura în care este implicată o fracțiune semnificativă din resursele satului .

Țesutul, așa cum am văzut, este o activitate exclusiv feminină, iar evoluția care a avut loc către o

Faza de marketing a fost condusă în principal de femei. Ele au fost cele care au luat inițiativa de a deschide magazine, iar majoritatea acestor magazine au fost finanțate aproape în întregime din economiile proprii.

Acest nou rol al femeilor, nu doar ca forță de muncă productivă, întrucât în cadrul sistemului tradițional , pe lângă întreținerea casei, ele ocupau deja acest loc în câmpuri și grădini de legume, ci ca element de producție autonomă, le conferă o importanță fără precedent în mediul domestic. Ele asigură acum o parte din venitul familiei și uneori chiar cea mai mare parte, ceea ce perturbă tiparul tradițional: pot avea propriile resurse fără a depinde de nimeni . Desigur, toți banii astfel câștigați intră în bugetul familiei, dar le oferă asigurarea independenței lor. Pe de altă parte, cu cât este condusă la numeroase contacte în afara cadrului familial, rolul activ pe care trebuie să

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

și-l asume pentru a-și gestiona producția o conduce astfel la descoperirea unor domenii care până acum erau strict rezervate bărbaților: ele se ocupau singure de procedurile administrative sau comerciale, sau mai precis de tot ceea ce depășea cadrul domestic: dacă în trecut femeile participau foarte des la gestionarea bugetului familiei, dacă opiniile lor erau respectate și adesea urmate, deciziile importante erau întotdeauna luate de bărbat. Acum, dacă aceste relații nu s-au schimbat în ceea ce privește bugetul familiei, ei au acum un cuvânt de spus în ceea ce privește propriile contribuții: și cel mai adesea ei sunt cei care iau deciziile referitoare la domeniul lor. care rămâne paralelă, fără influența sau controlul omului, pur și simplu uneori cu participarea sa episodică.

În afară de țesut, alte activități meșteșugărești nu sunt foarte dezvoltate: prelucrarea lemnului este un exemplu, dar este adesea o activitate secundară a ciobanilor care își ocupă timpul liber la munte prin crearea și sculptarea diverselor obiecte. Broderia, care ocupă multe femei și fete tinere, nu este foarte comercializată deoarece necesită multe ore de muncă: cu o răbdare infinită, broderul se străduiește să umple cât mai mult spațiu liber cu motive care se potrivesc strâns între ele și sunt adesea aceleași ca la țesut. Acestea sunt întotdeauna modele geometrice în punct Rethymno sau punct numărat: pătrate sau romburi compuse din mai multe linii paralele, care se intersectează cu linii mici formând frize sau desprinzându-se de motivul central. Piesele brodate sunt fețe de masă, șervețele , perne, fețe de masă, huse de scaun sau canapea etc. În fiecare an, pe 15 august, ziua festivalului satului, se organizează o expoziție unde se pot admira cele mai frumoase piese de țesut sau broderie păstrate de fiecare familie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Muzicienii din nunta și capela din Nida

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Deformare - Bărbații din Anoya

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

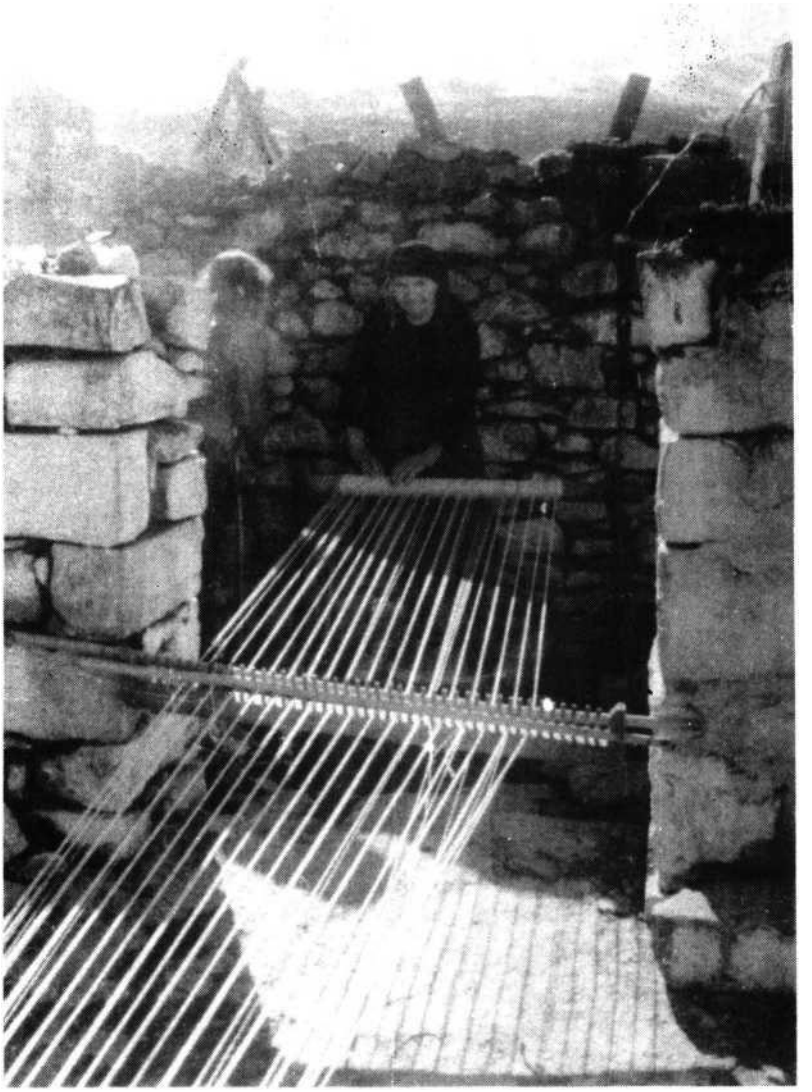

Pregătirea războiului de țesut

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

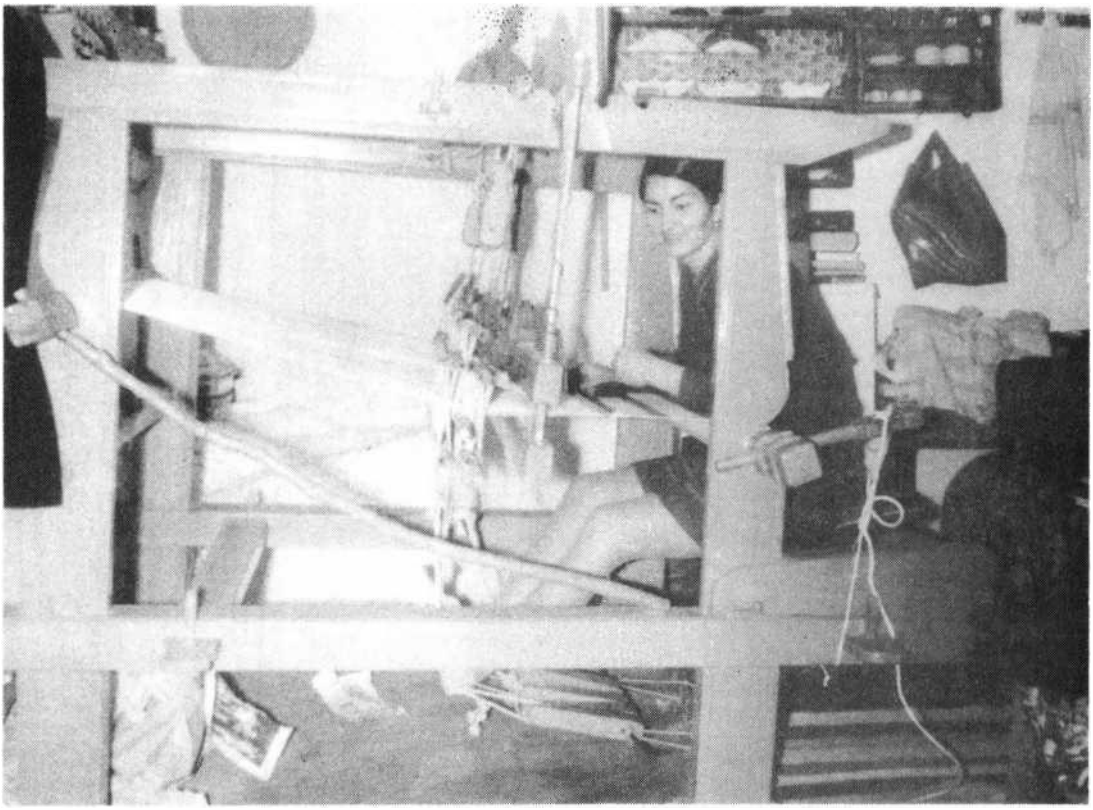

Țesutul și pregătirea navetelor

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

VIAȚĂ SOCIALĂ

Confruntat cu o natură aridă și ingrată și cu capriciile istoriei , omul trebuie să lupte continuu pentru a supraviețui , iar acest lucru este posibil doar dacă își unește forțele cu cele ale altora. Pentru ca colaborarea să fie continuă, este nevoie de o organizare foarte strictă, care se regăsește chiar și la nivel spațial, legături strânse care se vor stabili cu atât mai natural cu cât acești indivizi sunt deja uniți prin legături biologice. În acest context, orice persoană care nu aparține grupului va fi considerată periculoasă și un rival: dacă grupul este coerent, are nevoie doar de un ajutor extern limitat și, în plus, într- un mediu restrâns , interesele sale vor intra inevitabil în conflict cu cele ale altor grupuri.

Pentru ca grupul să-și mențină coeziunea, este necesar ca interesele individului ca persoană și ca membru al grupului să fie identice; adică, dependența sa să se bazeze pe conștientizarea faptului că, fără apartenența la grup, nu poate subzista, nici măcar ca individ. Astfel, grupul trebuie să fie organizat astfel încât toți membrii săi să fie dependenți unii de alții, excluzând posibilitatea independenței chiar și parțiale a unuia dintre membrii săi, atunci când aceasta nu este necesară pentru comunitate, altfel ar duce inevitabil la dizolvarea acesteia. Relațiile dintre membri-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Întrucât membrii grupului se bazează pe ajutorul reciproc și dependența materială și nu pe libera alegere, dacă unul dintre ei descoperă o posibilitate de supraviețuire în afara grupului, se va separa de acesta , dacă acesta este mai puțin restrictiv. Prin urmare, grupul trebuie, pe cât posibil și atâta timp cât este în interesul său, să-și facă membrii total dependenți.

Vom descrie această unitate a grupului în capitolul dedicat liniilor genealogice, precum și forma materială a dependenței membrilor săi, reprezentată în principal de organizarea proprietății și diviziunea muncii1.

Oricât de strânse ar fi legăturile care unesc membrii liniei, aceasta face parte dintr-o comunitate mai largă, satul, care formează și un grup coerent de care fiecare linie este dependentă și fără de care nu ar putea supraviețui. Satul este, așadar, mai presus de toate asocierea diferitelor linii grupate pe același teritoriu; între ele se stabilesc relații de putere care depind în esență de importanța lor relativă: cu cât membrii unei linii sunt mai numeroși (membrii masculini, desigur, femeile fiind destinate să se schimbe prin căsătorie), cu atât își pot asigura mai bine independența grație capacității lor unite de muncă.

Treptat, cele mai importante linii genealogice constituie o clasă superioară, iar pentru a-și menține prerogativele, acestea trebuie să formeze alianțe între ele; alianțe bazate pe interese și care nu elimină dorința fiecărui grup de a-și spori puterea în detrimentul celorlalte. Această clasă superioară, precum și mijloacele pe care le folosește pentru a-și asigura
dominația va fi descrisă în capitolul dedicat diviziunilor sociale.

Diverse instituții asigură solidaritatea grupurilor care nu sunt legate prin legături de rudenie, în special prin căsătorie și relații de sponsorizare; acestea sunt cu atât mai necesare cu cât grupurile care nu sunt legate prin rudenie sau alianță se află cel mai adesea în rivalitate directă, cea mai extremă formă a acestei rivalități fiind vendetta.

Aceste forme de solidaritate și rivalitate vor fi descrise în capitolul dedicat relațiilor dintre linii genealogice.

Organizarea spațiului

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Întregul teritoriu al satului, atât în interiorul, cât și în afara perimetrului acoperit de locuințe, este organizat într-un mod semnificativ:

În afara satului, se pot distinge două zone, clar definite prin modul în care sunt utilizate: creșterea animalelor la munte și agricultura pe câmp, a căror organizare reproduce cea existentă în interiorul satului. Elementul de bază este linia genealogică, adică grupul de familii care poartă același nume și recunosc un strămoș comun. Înainte de a studia mai detaliat structura acestor grupuri familiale, vom încerca mai întâi să descriem cum se încadrează acestea în spațiu.

După cum am văzut deja, tot teritoriul situat în munți și folosit ca pășune de vară aparține comunei. Se numește „[11] âycXàç” . În trecut, toate satele aveau teritoriu comunal, dar aproape parțial...

A fost treptat redivizată și transformată în proprietăți private dedicate agriculturii. Doar satele de munte au păstrat proprietatea comunității; uneori chiar încredințează în grija unui singur păstor o turmă formată din animalele tuturor locuitorilor satului.

Fiecare linie genealogică închiriază o parte din „aYEXâq” pentru o sumă minimă de ordinul a zece drahme per animal. Această regiune, întotdeauna aceeași, se numește „ànooTpo^Éç”; spunem astfel când vorbim despre teritoriul unei linii genealogice: „qvXov - piavîç àîtoPTpoçêç”, „X [e] '-'- peTiavéç diroCTpocpéç ”, etc ... Limitele nu sunt marcate pe teren, dar sunt cunoscute de toți: luăm ca repere denivelările terenului, cărările, stâncile, copacii izolați ; cele mai mici colțuri ale muntelui au un nume propriu cunoscut de toți.

Aceste granițe invizibile care separă domeniile fiecărei linii sunt rareori depășite; în trecut, orice încălcare risca să fie punctată de un foc de armă ca avertisment; Chiar și astăzi, cineva se comportă pe teritoriul unei alte linii ca și cum ar fi proprietate privată, adică se intră în el doar din necesitate sau după ce a fost invitat. O hartă ne arată amplasarea „ànocxpocpcç”-urilor fiecărei linii. Deoarece, în funcție de timp și de vârsta sau categoria lor, animalele nu pasc în același loc, unele familii dețin domenii în munții joși ca și în munții înalți, limita dintre cele două fiind situată în jurul a 1.000 m. Fiecare domeniu are una sau mai multe stâne în funcție de mărimea sa, de mărimea familiilor și de turme.

Cele mai importante linii genealogice au o capelă pe teritoriul lor. Aceasta este dedicată unui sfânt care este și sfântul patron al întregii linii genealogice. În ziua sărbătorii

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

sale, se ține un „TtavrjYvpL” (sărbătoare) la care se adună membrii liniilor genealogice și oaspeții lor din familii înrudite sau prietene. Adesea, în această capelă se celebrează botezul nou-născuților familiei. Pe altar , o listă a membrilor liniilor genealogice, vii și morți, permite preotului, în ziua sărbătorii, să se roage pentru odihna sufletelor celor decedați și pentru mântuirea celor vii. Aceste mici capele depind de biserica din sat de care aparține linia genealogică.

În părțile teritoriului dedicate agriculturii , adică parcelele situate la o altitudine mai mică sau egală cu cea a satului, nu se pare că a existat vreodată vreo proprietate comunală; aceasta a fost întotdeauna dedicată pășunilor, așa cum este și astăzi .

Se poate presupune că în trecut fiecare familie din aceeași linie deținea ogoare în aceeași regiune; într-adevăr, în mai multe părți ale teritoriului vedem că ariile aparținând aceleiași linii sunt grupate. În orice caz, nu se pare că a existat o proprietate comună a liniilor de moștenire pentru parcelele agricole; acum, subdiviziunile stabilite prin jocul de moștenire sau zestre nu ne permit să susținem acest punct de vedere. ■ .

Spre deosebire de zonele montane, câmpurile sunt clar delimitate fie prin garduri vii, fie prin

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

ziduri de piatră uscată, fie prin plasarea unei pietre mari și ascuțite „ incixtoTri” înconjurate de două pietre mai mici ca martori (p.dpTvpeç). Aceste limite sunt numite „cJïaXux ia” .

Păşuni ocupate de principalul		linii genealogice:
- Nida : • Stavrakakidès, ... Vrentzidès, . Kounalides.	„Agate	: . Konides, . Baggerides, . Frysalides.
- 82122^212812: . Sbokides, . Xiloruri.	■.822^2 :	Saloustridès, Chairetides.
„511812 : • Skouladès.”	„§222512	Dakanalides.
- 6ï12_5221D3 s • Skandalides, „. Fassouladès,. Nu paracide.”		- 8222211522 * • Aérakidès, . Vrentzides.
„121^2822: . Kefaloyanides, . Andreadakides.		- Havria: Konides, Frisalide.
- Petses: . Koutendakidès.	- §121222 „8212122”	Chairetides Kalomiride, Spahide.
„¥22211212: . Spithouride.”		
“ 8221222 : • Kallergidès.	- 8222122	Manouradès.

" 82228222122: . Dramoundanides.

În sat, găsim același tip de organizare spațială, cu linia genealogică ca unitate de bază. Întrucât satul a fost complet ars de trei ori la rând în 1822, 1867 și 1944, au mai rămas doar câteva ruine ale vechilor locuințe; după ultimul război, guvernul construise o serie de case similare în districtul Metohi; dar aceste case înalte și gri...

Casele cu aspect sever fuseseră prost proiectate: erau prea mici și complet nepotrivite stilului de viață al ocupanților lor ; în plus, nu erau integrate în organizarea tradițională a satului pe cartiere și pe linii genealogice; așa că sunt parțial abandonate astăzi. Peste tot în sat, locuitorii și-au reconstruit casele pe locul pe care îl ocupau anterior, păstrând aproape în întregime dispunerea camerelor și metodele obișnuite de construcție.

De aproximativ zece ani, însă, au apărut schimbări în metoda de construcție și mai ales în situația lor: deoarece spațiile potrivite pentru construcție au devenit extrem de rare

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

în cartierele ocupate în mod tradițional de fiecare linie de familie, noile gospodării au fost nevoite să se stabilească pe parcele de teren de la periferie aparținând liniei de familie a soțului, dar care anterior nu erau destinate a fi construite sau, în mod excepțional, în cartierul unei alte linii de familie mai puțin populate - în acest caz, este vorba adesea de linia de familie a tinerei femei -.

În ciuda acestor recente răsturnări, organizarea tradițională a spațiului din cadrul satului este încă extrem de vibrantă. Satul este alcătuit din patru părți, fiecare compusă din mai multe cartiere, care sunt la rândul lor subdivizate în sub-cartiere, fiecare ocupată de o linie genealogică al cărei nume o poartă. Atunci când o linie genealogică este suficient de importantă , aceasta constituie un cartier în sine. Un tabel detaliază ocuparea cartierelor în funcție de linie genealogică, dar vom oferi totuși o scurtă descriere a diferitelor părți ale satului pentru a vă ajuta să îl înțelegeți mai bine.

Când ajungeți în Anoya pe drumul dinspre Heraklion, primele case pe care le întâlniți pe stânga sunt cele din „OVVOLMLG]I6 ”, acest cartier reconstruit de guvern. Ajungeți apoi în inima „UcT^XU”. Acest cătun situat puțin departe de sat are propria biserică, Ayios Dimitrios, ca orice parte a satului. Casele se înșiră de-a lungul drumului de ambele părți. Aceasta este partea cea mai înaltă a satului și cea mai apropiată de drumul de munte, așa că este locuită în principal de păstori.

Drumul coboară apoi treptat printr-o serie de curbe și după aproximativ un kilometru vedem apărând primele case ale satului. În dreapta, biserica Aï Yiorgi din piața Meïdani dă numele acestei părți a satului situată în dreapta drumului și de-a lungul unei alte străzi puțin mai jos.

Continuând pe strada principală, ajungem apoi în centru, la Piața Aï Lanni, cea mai veche biserică din sat, unde se află primăria, principalele magazine și numeroase cafenele. Acest cartier găzduiește personalitățile notabile, învățătorii și profesorii liceului situat puțin mai jos, precum și cooperativa agricolă.

După ultimele case din Aï lanni, ne continuăm traseul spre locul numit „g ^x^ôta ” (parul) care domină toate văile din jur. Drumul coboară apoi printre podgorii și grădini de legume spre „nepaxœp [1] -” (satul de dincolo). Această parte a satului include și cartierele situate sub Aï Yiorgi, dar acestea au rămas mult mai tradiționale decât Pérahori în sine, unde sunt concentrate toate magazinele turistice.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Fiecare parte a satului, precum și fiecare district și fiecare subdistrict, are propria unitate. Adesea, biserica este cea care dă numele părții satului pe care se află (Aï Ianni, Aï Yorgi), deoarece este efectiv, dacă nu geografic, centrul și expresia coeziunii sale; astfel, în zilele premergătoare Paștelui, toți enoriașii sunt ocupați să decoreze crucea care va deschide procesiunea, împodobind-o cu flori și frunziș și desfășurând toată imaginația lor artistică ; bărbații dau sfaturi, femeile și fetele tinere le aplică; și dacă există o asemenea ardoare în competiție, este pentru că în timpul procesiunii fiecare cruce trebuie să fie cea mai frumoasă pentru a demonstra „superioritatea” parohiei sale .

De asemenea, ziua de sărbătoare a sfântului patron al bisericii este celebrată cu tot fastul posibil, pentru a eclipsa celelalte cartiere. Cu toate acestea, pe 15 august, care este și festivalul satului, aceste rivalități mărunte dispar și toată lumea participă la pregătiri. Ca și în cazul Paștelui , străzile, casele și copacii sunt văruite (cu excepția cazurilor de doliu). În ultimii ani, au fost organizate expoziții de broderii și țesături antice și dansuri în costume locale. Rudele îndepărtate se întorc în sat și sunt invitați prieteni și aliați din toate regiunile Cretei. Fiecare familie pregătește cantități mari de mâncare pentru a onora oaspeții așteptați sau neașteptați. Toată după-amiaza până târziu în noapte, formații înființate în fiecare dintre piețele satului îi țin pe săteni și pe oaspeții lor la dans

În trecut, festivalurile aveau loc în fiecare duminică și dădeau naștere și competițiilor sportive , așa cum este descris de Dakanalis (53):

„Tinerii s-au adunat în piețele Armii ' ^v-Y<*W, ale Sfântului Gheorghe și ale Sfintei Fecioare și acolo s-au dedat aruncării discului, alergării, luptelor și
la alte jocuri, îmbrăcați în costumele lor speciale și sub privirea atentă a bătrânilor, femeilor și fetelor tinere în haine de sărbătoare și costume Anoya.
Tinerii căsătoriți și logodnicii, costumați, urmau exercițiile și luau parte la dansul care se cerea la sfârșitul jocurilor și care era acompaniat de liră, flaut sau cimpoi sau de toate cele trei instrumente în același timp.
Conduita lor față de ceilalți era întotdeauna modestă și ireproșabilă, iar gesturile lor decente; doar bărbații, ca excepție în Anoya, cântau cuplete și niciodată femeile, cu excepția nunților sau a festivalurilor celebrate în cadrul unui cerc familial apropiat.
Mai târziu, când au pus mâna pe arme, au exersat tirul la țintă, departe de sat, pe lângă izvoare, stâne și cotețe, unde erau obișnuiți .
Entuziasmul lor pentru aceste jocuri era de așa natură încât reputația lor s-a răspândit în toată Creta și mulți oameni au venit din oraș sau din eparhii îndepărtate pentru a admira aceste adunări strălucite și ospitalitatea oferită acolo .

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Locuitorii din Alikianou, cunoscuți pentru priceperea lor la aruncarea discului, veneau adesea să participe. Măsurau diferențele de distanță cu un cuțit, o tradiție care există și astăzi.
Au dansat și au cântat, iar pentru a-i mulțumi pe acești oaspeți, li s-a cântat următorul cuplu: „Ah! Săracii Alikianou, Hora Sfakion și Anoya, care sunt frați bine potriviți, dar distanți și separați.” Se cântă și astăzi.

În aceste adunări și în aceste festivaluri, care adesea continuau toată noaptea, găseau ocazia să uite de grijile lor zilnice și să-și amintească că erau urmașii unor oameni liberi ale căror fapte și lupte le celebrau.

Un sătean de cincizeci de ani, Nikakis Chairetis, descrie cum erau celebrate festivalurile în copilăria sa:

„În fiecare cartier era un cântăreț de liră și femeile veneau să danseze; iar sub scaunul unde stătea cântărețul de liră era un coș și i se dădeau ouă; asta se întâmpla în fiecare duminică de vară, nu iarna, desigur, pentru că vremea nu permitea.”

Acesta din urmă descrie și un obicei curios care a continuat în timpul sărbătorilor de 1 Mai:

„Pe 1 mai, bătrânii luau sânge din braț, unde există o venă numită «Hovp.ouva » ; era un fel de problemă de sănătate pentru bărbat, similară cu sângerările pe care le facem pentru a scădea febra și tensiunea arterială. Asta făceam și noi aici, în satul nostru.”

Întrucât nimeni altcineva nu a putut să- mi confirme această tradiție, este puțin riscant să trag concluzii pripite. Totuși, se poate emite ipoteza că este o ceremonie menită să regenereze corpul după torpoarea iernii.

Biserica și piața sunt, așadar, principalele locuri care exprimă unitatea fiecărei părți a satului; dar această coeziune se reflectă și în utilizarea aproape exclusivă a magazinelor și cafenelelor situate în perimetrul său, chiar dacă acestea sunt mai îndepărtate. Acesta este cazul, de exemplu, al cuptorului brutăriei (există câte unul în fiecare parte a satului), unde femeile vin să-și aducă pâinea și diversele preparate.

Cazul cafenelelor este puțin diferit; fiecare om are cafeneaua lui preferată, adesea în funcție de vârsta și opiniile sale politice. Astfel, tinerii evită să meargă

în cafenelele unde sunt obișnuiți tații lor, astfel încât să poată vorbi tare, să fumeze și să bea în voie. În același timp, bărbații mai în vârstă preferă să stea între ei, ca să poată sta de vorbă, să joace cărți sau „tà^U” (table) fără a fi deranjați; dar se întâmplă și ca toți să-și abandoneze obiceiurile zilnice și să meargă la plimbare într-o cafenea din altă parte a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

satului, de exemplu duminica, sau pentru a se putea întâlni cu un prieten.

Circulația în sat urmează un cod foarte precis; arterele principale pe care se deschid magazinele și cafenelele sunt frecventate în mare parte de bărbați; femeile le evită chiar dacă asta înseamnă să facă un ocol și preferă să ia aleile și scările mici care formează astfel rute paralele sau să trimită un copil să-și facă cumpărăturile să le aștepte, uneori chiar la câteva zeci de metri mai departe. Dacă nu pot evita să treacă printr-o stradă principală, o traversează discret, de preferință în afara orelor de vârf. Dacă au o treabă în altă parte a satului, tinerele fete sunt însoțite de o prietenă. În orice caz, o femeie sau o tânără fată nu își părăsește niciodată cartierul fără un motiv anume , chiar dacă numai sub pretextul unei vizite, spre deosebire de bărbații care pot hoinări, mai ales duminica, pe străzile principale, fumând o țigară și numărându-și comboloi-urile (54) fără alt scop decât acela al următoarei cafenele. În cele din urmă, bărbații evită să treacă pe străduțele mici ale unui cartier care nu este al lor; dacă o fac în mod repetat, și mai ales dacă este vorba de un tânăr, bârfitoarele se grăbesc să raporteze acest fapt frapant, deoarece este...
adesea semnul că încearcă să fie remarcat de o tânără fată, așa cum se vede în următorul cuplu (55):

„Trec pe lângă ușa ta, alunec și cad, iar dacă nu vii să mă vezi, mă ridic și plec!”

După cum am văzut în exemplul procesiunilor de Paște, există o anumită rivalitate între liniile genealogice care locuiesc în diferite părți ale satului, iar relațiile lor sunt adesea marcate de neîncredere, cu excepția cazului în care o căsătorie ajunge să le nuanțeze prin crearea de legături de rudenie. Liniile genealogice care ocupă aceeași vecinătate sunt adesea legate prin căsătorii sau prin ajutor reciproc la nivelul muncii, de exemplu; relațiile lor sunt apoi marcate de un anumit spirit de competiție și rivalitate, și asta cu atât mai mult cu cât în fiecare parte a satului există, în general, o anumită unitate în ceea ce privește tipul de resurse familiale. Astfel, turismul în Pérahori, comerțul în Aï Ianni, creșterea animalelor în Aï Yiorgi și Métohi, într-un mod foarte schematic, desigur. Nu pare însă că se poate stabili o relație la nivelul diferitelor părți ale satului între tipul de resurse familiale, venituri și apartenența la „familii numeroase”.

Organizarea spațiului în cadrul satului, așa cum am descris-o, este clar articulată

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

în jurul unui element fundamental, descendența; prin urmare, vom încerca acum să o definim mai precis.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Tabelul districtelor ocupate de principalele persoane de 115 ani:

To Métohi	To métohi , Ta Damania, (s i ni ki smos)	Ta Mihaliana (Manouradès)
Aï Yiorgi	To Koutrouli To MeTdanis I Papoura, Ta Mouliana, To Xi kaki .	Ta Kgfaloyianiana, Ta Hroni ari ana, Ta Lambri ni ana, Ta Dramoundaniana, Ta Skandali na, Ta Samoliana.
Aï Ianni	I Kavalaria, Ta Mesochoria To Armi, To Ahladaki.	Ta Spi thouri ana, Ta Vrentzaniana, Ta Kounaliana; Ta Kalliergi ana.
Pérahori	(. 0 Laggos, (. To Kokaki , (.To Li vadi , (. 0 Katsabas, (. To Tsourolio	Ta Hai réti ana, Ta Kalomiri ana Ta Xylouri ana, Ta Skouladi ana Ta Vi tori ana.

Liniile

Linia genealogică (τô ç6V) constituie grupul de persoane care poartă același nume și descind dintr-un strămoș comun; chiar dacă uneori filiația nu poate fi reconstituită cu precizie, membrii liniei genealogice sunt conștienți de apartenența la același grup. Prin căsătoria lor, femeile devin membre ale liniei genealogice a soțului lor, dar rămân cu toate acestea foarte atașate de linia lor genealogică originală.

Pentru a-și desemna propria linie genealogică, unul dintre membrii acesteia folosește cel mai adesea expresia „oi &IHOL uaç" sau „OL YCÔIHOÇ u«ç", literal „al nostru" în sensul
„oamenilor noștri", „rudenia noastră", spre deosebire de „^évovç" (străini) care aparțin altor linii genealogice. Pentru a desemna o altă linie genealogică, termenul „ÔUHOXOYKX " este în general folosit, de exemplu, pentru a vorbi despre linia genealogică a unei viitoare soții. De asemenea, poate fi folosit, dar mai rar, și în ceea ce privește propria linie genealogică.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Linia genealogică este formată dintr-un anumit număr de linii (YCVLCÇ sau Ycvéeç), adică din rude legate printr-o relație care nu poate fi mai îndepărtată decât gradul al doilea. În conversația cotidiană, folosim și alți termeni precum „ auXé-rn" sau, mai rar, „oeLpCxo" , care înseamnă tot linia genealogică, dar pot fi folosiți și în sensul de linie genealogică. Putem folosi și cuvintele generice „ avYYévccc" sau „ervYY^o^o [1] -" , adică „rudenie" în sensul de linie genealogică sau descendență, indiferent .

Într-adevăr, dacă vocabularul cretan marchează clar distincția dintre linie genealogică și descendență, nu este vorba atât de a specifica un conținut definit de legături de rudenie încât se alege un termen sau altul, ci mai degrabă de a specifica că se are în vedere un grup social (TO aoï) sau un grup familial (YCVCLK).

Noțiunea de descendență este mai întâi experimentată, de fapt, ca un grup coerent care se determină în raport cu ceilalți, străinii, și aceasta datorită numărului de bărbați care îl compun , forței sale recunoscute și respectate, reputației sale și tradițiilor sale de vitejie.

„A face referire la descendență, dimpotrivă, înseamnă mai presus de toate a insista asupra valorilor mai specifice familiale."
și sentimental, pe continuitate între generații, pe casă simțită ca un cămin (T6 T^HV), pe viața de zi cu zi.

În cadrul liniei genealogice, termenii de rudenie sunt aproape invariabili de cei folosiți în întreaga Grecie. Cu toate acestea, putem observa:

. o voLHOMvpriç, T) VOLHOHUPO,;] stăpânul și stăpâna casei, folosit în special pentru familiile „bune".

. o xvpTiç » ô capévTnç: tatăl; acești termeni amintesc și de rolul tatălui ca cap al familiei.

• n Suyarépa z fata.

n àuHÀà: sora (de origine turcă).

. g XaXà: bunica. .

Dacă linia genealogică era elementul social primordial al organizării tradiționale, unitățile conjugale din care era compusă își păstrau totuși autonomia, de exemplu în ceea ce privește locuințele sau economia. Unitatea liniei genealogice se întărea în perioadele

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

de tulburări din cauza pericolelor externe, dar când nimic nu amenința grupul, viața continua independent pentru fiecare dintre unitățile familiale.

Apartenența la aceeași linie genealogică implică îndatoriri reciproce de solidaritate. Această solidaritate este nuanțată în funcție de relațiile de rudenie care leagă membrii liniei genealogice: cu cât sunt mai apropiați, cu atât obligațiile lor vor fi mai imperative. Astfel, în cadrul liniei genealogice în sine, solidaritatea este absolut totală. Ea implică asistență economică și morală în caz de nevoie, care poate merge chiar și...
foarte departe în caz de vendetă. Dincolo de acest cerc familial îngust, situația personală a fiecărei persoane intră în joc pe primul loc : astfel, în cazul unui bărbat căsătorit cu copii , se consideră că responsabilitatea sa revine în primul rând rudelor de care este responsabil și nu trebuie să se sustragă de ea în favoarea unei rude îndepărtate.

Pe lângă legăturile de rudenie, un alt element care poate limita sentimentul de apartenență la o linie genealogică este poziția socială; astfel, cineva se va recunoaște mai ușor ca rudă a unei persoane influente, chiar dacă relația este distantă, și, dacă este necesar, își va aminti de ea din când în când, mai degrabă decât de o familie umilă, dar mai apropiată.

Pe de altă parte, este destul de evident că familiile care locuiesc în aceeași vecinătate se vor simți mai unite între ele decât cu cele împrăștiate în sate îndepărtate și pe care le întâlnesc doar cu ocazii precum festivaluri, nunți etc.

Pentru lumea exterioară, unitatea liniei genealogice este reprezentată în primul rând de nume. Patrick Leigh Farmor descrie atașamentul cretanilor față de numele lor în felul următor (56):

„În Creta, nume de origine bizantină sau venețiană ... supraviețuiesc în număr mare, dar mulți dintre cei care le-au purtat au permis ca acestea să fie înlocuite cu porecle ... Totuși, în ciuda acestor schimbări, descendenții lor au o conștientizare irațională, dar foarte precisă a originilor lor auguste. Într-unul sau două dintre marile sate de munte unde tradițiile sunt cele mai puternice - Lakki în Lefka Ori și Anoya la poalele Muntelui Ida - alpiniștii, chiar dacă dețin doar o jumătate de duzină de capre, posedă o mândrie tribală, o cunoaștere a rolului jucat de fiecare familie din Creta în nenumăratele rebeliuni împotriva turcilor și un sentiment..."
aproape proustic în intensitatea sa. Orice păstor, chiar dacă nu știe nici să citească, nici să scrie, poartă în cap un Gotha de munte..."

În Creta, numele este într-adevăr de o importanță primordială. El permite situarea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

individului în cadrul unui grup structurat, iar prima întrebare pe care i-o punem unui străin se referă la numele său. Există, de fapt, o adevărată „elit montană” și fiecare cunoaște, pe lângă propria genealogie, și pe cea a multor alte linii, chiar și a celor provenite din sate îndepărtate, astfel încât, printr-o serie de referințe încrucișate, aproape întotdeauna se poate determina originea unui străin. Din acel moment, acesta încetează să mai fie „străinul”.

Văzute din exterior însă, aceste relații de rudenie par adesea inextricabile, în primul rând pentru că o linie genealogică își poate schimba numele în funcție de vremuri. Pe de altă parte, diferitele linii provenite din aceeași linie genealogică sunt adesea determinate să se diferențieze prin utilizarea unui nou nume de familie, care se poate schimba la rândul său în același mod. În cele din urmă, un individ este rareori numit după numele său, cu excepția unor circumstanțe oficiale; el este, în general, numit după numele său urmat de prenumele său (de exemplu: ô XaipETоyuôpYnç) sau după prenumele său precedat de cel al tatălui său (de exemplu: ô'A_ vaoToBaotXnç) sau al mamei sale în cazul unei văduve care și-a crescut singură copiii, sau și printr-o poreclă care poate fi personală sau aplicabilă întregii familii. Porecla poate deveni, de asemenea, un adevărat nume de familie.

În satele de munte din Creta, numele de familie se termină de obicei în „nç” sau „oç”. Terminația în „àxTiq”, aproape unică în satele de câmpie, a fost introdusă de ocupanții turci și este aproape necunoscută.

în satele de munte. Astfel, în Anoya, din 68 de eponime diferite, 10 au această terminație, dar din acest număr, jumătate se referă la locuitori care s-au stabilit recent în sat ; cât despre cealaltă jumătate, aceasta coexistă cu vechea formă a numelui, iar această nouă versiune este folosită doar pentru documentele oficiale.

Numele de familie sunt declinabile și pot concorda în gen și număr. Terminațiile sunt aceleași pentru toate substantivele. Astfel, avem:

. ô ^tpÉTriç, (masculin singular).

. oi ^aipÊTn&Eç » (plural, terminație neaccentuată) desemnând întreaga linie genealogică.

. Opérai, va. , (terminație feminină, neaccentuată) pentru femeile căsătorite (de la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

numele soțului).

. iî XcapcTOKo'XXa , (terminație feminină, accentuată) pentru fete tinere.

. rà XatpcrcavÆ (desinanță neutră, accentuată) pentru a desemna districtul locuit de linie genealogică.

Având în vedere că fiecare linie genealogică poate include până la câteva sute de indivizi și că alegerea unui prenume este foarte limitată (în mod tradițional se folosesc aproximativ douăzeci de prenume, iar primul născut trebuie, în principiu, să poarte prenumele bunicului patern), se atribuie porecle, ceea ce ajută la evitarea confuziilor.

Inițial, porecla era dată unui anumit individ . În general, accentua o caracteristică fizică: o A VT (; a pàç (cel cu picioare mari), ° ^CPPOÜTT)Ç (cel stângaci), ' N Tc xf)ç, o TacXcirnc (bărbatul frumos), ° Ttya-vCxnç (cel care este slab ca o tigaie) etc.

sau o trăsătură de caracter (o rcv&pgç) poreclit Ianuarie pentru că nu vorbește și rareori zâmbește; dar de foarte multe ori și un incident minor din viața de zi cu zi este la originea sa; astfel o ^œXLâç care obișnuia să alunge păsările când era copil (o poreclă purtată deja de trei generații!) o ncpiBoXioç care avea multe grădini de legume, <? LA i^Tcnôeq (unul dintre strămoșii lor a fost poreclit A v<£n:nç, adică cel care vine din Liapouria în N-O al Albaniei; aceasta a fost porecla dată voluntarilor greci din Creta în 1856).

Poreclele pot fi date de membrii grupului familial, dar și de persoane din afara acestuia. În acest ultim caz, ele au adesea un caracter peiorativ și nu sunt folosite în fața persoanelor în cauză. Ex: unde [Xa]i7i;ovp.7rr)ôEç], care vorbesc de dragul de a face asta...

Foarte des, poreclele sunt transmise din generație în generație, astfel încât originea lor este uitată și treptat devin adevărate nume de familie. În acest caz, însă, se recunoaște întotdeauna relația existentă cu linia de descendență originală.

Numele combinat cu tradițiile familiale asigură reputația unei linii genealogice. De fapt, mai multe elemente sunt necesare pentru a asigura această bună reputație. Familiile „bune” sunt cele care au un nume (^°^ cxowe ovoxx) , adică un nume de familie cunoscut mult dincolo de limitele satului. Acestea sunt, mai ales, cele care sunt stabilite în sat încă de la originea sa sau cel puțin de foarte mult timp.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

În manuscrisul său deja citat, Yiorgos Dakanalis ne oferă numele principalelor familii din Anoya:

„Următoarele familii, conform tradițiilor și poveștilor bătrânilor din Anoya, sunt citate în ordinea cronologică a așezării lor în sat: - I - Familia Lagos”

În „Căsătoriile lui Zambelios” (57), aceștia sunt menționați în următoarea epigramă: „cei nouă frați ai Ancyei din Varsamos”. Aceștia erau Lagi. Ulterior, familia s-a ramificat în numeroase ramuri: Manourades, Xetrypides, Niotides, Sbokides, Berkides, Karabinides, Soultatides, Krasades, Toupides, Karatzides, Zonides, Vlatades. Până la revoluția din 1821, membrii acestor familii se considerau veri (conform lui Emm.G.Xetripi 1902 și Vassilis K.Vrentzos 1910). - II - Familia Skoulades

Conform lui Iannis G. Skoulas (1906), aceștia provin din Axos și s-au divizat cu mult timp în urmă în Papadianous sau Epano Sifidès, păstrând în același timp originea și tradițiile comune. Konyi și Baggéridès erau o ramură a acestei familii .

- III - Familia Kondoyannis

Este împărțit în numeroase ramuri: Fassoulades, Spahides, Vouïdaskides, Kavlendides. Din ele provin Kondoyannides din Honos și Aïmona.

- IV - Familia Pasparide

numit Pasparakides după 1900. - V - familia Saloustridès

cu numeroase ramificații: Troulidès, Mémmides, Patramani dès, Hroniaridès, Kakoudaki dès, Bridalides.

- VI - Familia Somaradès

din care provin Stavrakidès (Stavrakakidés), Tzagarakidés, Patari și Somarakidès din Dorbouzi, o familie numeroasă care și-a păstrat numele

- VII - Familia Papadioudès ■

A fost stabilită inițial în districtul Danouza. Din ea provin Xymeridele, Frysalidele, Foulidele (ramura Anoyanakides din Ayia Varvara) și Hahlioutides. - VIII - Familia Kafatsi

din care provin Dramundanidès, Skandalides, Antonios Pandidonis și Dayadadès.

- IX - Familia Aerides

sau Aérakidès astăzi.

- X - Familia Stamati

nu prea important în zilele noastre.

- XI - Familia Mavrokostidae

cu o ramură de la : Mandaiénious la Korfès Malévyziou, Kout-sakis, Kanous .

- XII - Familia Andreadakis

cu numele antic de Andreadide»

- XIII - Familia Plevridae

de Plevriana Mylopotamou.

Aceste 13 familii sunt citate ca fiind cele mai vechi. Citățm mai jos numele familiilor a căror origine și dată de așezare în sat au putut fi stabilite: - I - Chairetidès

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

proveneau din Atsipadon Monofatsiou, de unde fuseseră alungați de turci; s-au simțit mai întâi stabiliți în Danouza. Vrentzizii formează o ramură a acestei familii, de asemenea foarte numeroasă, cu caracteristici morale și fizice aproape identice. Chairetizii din Ayios Myros și Korfès sunt originari din Anoya.

- II - Xilouride

de la Ayios Vassilis din Rethymno.

- 11 1 - Sgi thouri de la •

și de la Ayios Vassilis.

- Familia Këfalcyannidae

originari din Kefala din Apokorona (conform lui Astinos Kefaloyannis și Emm.G.Kefaloyannis cunoscuți sub numele de Koundis) cu ramuri precum Hronidès-Chionadès și Mémétrikidès; oficial poartă încă numele de Kefaloyannis; (Iannis din Ke fala = Kefaloyannis) .

- V " ^IhC9ÎÉh

provenea din Houméri Mylopotamou după revolta Kallergidès. - VI - Familia Dakanalidès a venit, de asemenea, din Houméri în același timp cu Kallergidès-ii.

- VII - Manoussii

din Sfakia.

- VIII - Sfakianakidès „Kaloïda” din Amari. - IX - Mayroyannidele din Zoniana.
- X - Klini din Zoniana.
- XI - Kounalidèsul

de origine necunoscută bătrânilor satului, dar recent stabilită.

- XII - Vitori din Kato Mylopotamou s-au stabilit și ei recent. - XIII - Kitri și Diamandide

Originea și data instalării lor sunt necunoscute. - XIV - Voyatzis
Ultima familie originară din Mohos Pédiados (Vréti, 1856) -XV - Familia Koutendédès de Ayou Vassiliou și Kalomiri din ...

Pentru a-și asigura superioritatea, unele grupuri familiale au creat mituri pentru a explica modul în care strămoșii lor au fondat satul. Alte legende, de asemenea parte a tradițiilor familiale, oferă o explicație , uneori reală, alteori mitică, a originii numelui de familie . În cele din urmă, tradițiile familiale includ și epopei care celebrează faptele mărețe ale strămoșilor lor. Prin curajul lor, participarea lor eroică la lupta împotriva ocupanților, cu alte cuvinte, prin simțul onoarei lor, ei sunt un element esențial al reputației liniei de descendență.

Aceste epopei au fost opera unui alt membru al liniei de descendență sau a unui contemporan al eroului. În cazul celor mai cunoscute, ele au depășit limitele liniei de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

descendență pentru a contribui la îmbogățirea patrimoniului satului. Astfel, sunt cântate cu diverse ocazii, cum ar fi festivaluri sau nunți.

Unele dintre aceste mituri au fost deja transcrise în capitolul care descrie originea satului; le vom prezenta mai jos pe cele care privesc principalele linii genealogice ale satului Anoya . • Manouradès

Ca multe alte linii genealogice din Anoya, aceștia sunt descendenți din vechea familie Lagos menționată deja. Există un district în Anoya numit Laggos, dar nu pare să existe nicio legătură, deoarece este locuit de Chairetizi. Laggos pare mai degrabă să desemneze aici configurația curbată a terenului din această locație.

Un mit foarte interesant se referă la această descendență. Conform legendei, în 1340, lângă izvorul Zominthos, exista un monstru cu două capete care decima turmele care veneau să bea acolo; mai mult, înghițea toată apa din jgheab dintr-o singură înghițitură, astfel încât acesta să rămână mereu uscat pentru celelalte animale .

Pentru a se proteja de acest monstru, păstorii au abandonat regiunea și s-au refugiat mai departe, pe platoul Nida; dar acolo sus apa era insuficientă pentru toată lumea și, pentru a ajunge acolo, trebuiau întotdeauna să treacă pe lângă izvorul Zominthos. Au luat atunci în unanimitate decizia de a scăpa de monstru, iar un Manouras s-a ocupat de îndeplinirea acestei sarcini.

A pornit spre Zominthos cu arcul și săgețile, a blocat jgheabul de băut și a turnat oțet și sare în el pentru ca apa să aibă un gust urât: monstrul dezgustat își va ridica capul, iar Manouras va putea atunci să țintească mai precis. Apoi s-a cocoțat pe un copac lângă izvor pentru a-l aștepta pe monstru.

De fapt, nimic nu s-a întâmplat conform planului: în timp ce se apropia de adăpătoare, fiara l-a zărit imediat pe omul cocoțat în vârful copacului; a vrut să se arunce asupra lui, dar Manouras era mai rapid și a tras o săgeată care i-a oprit elanul . Rănit mortal, monstrul nu s-a mai putut întoarce la bârlogul său și s-a prăbușit într-o râpă unde rămășițele sale au fost devorate de muște (Toot iwTïaq τô cpapàyYL). Manouras a primit ceea ce i se promisese : „Dacă îl ucizi pe «leul» izvorului, Manoura, vei avea 300 de oi și un berbec de plumb.” În plus, familia Manoura a primit dreptul de a fi întotdeauna prima care își duce turmele la adăpătoarea izvorului Zominthos; și-a păstrat acest drept până în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

1866.

, Skouladès

Familia Skouladès este una dintre cele mai vechi familii din sat, probabil originară din Axos. Ei cred că au fost prima familie care s-a stabilit în Anoya (vezi pagina 20 pentru mitul despre originile satului). Ei explică originea numelui lor astfel: . s ,

„Se spune că primul Skoulas a fost numit așa datorită corpului său păros (GHOVXEÇ = păr în dialectul local). Acest lucru se întâmpla cu mult timp în urmă, când întreaga regiune era acoperită de stejari și arțari, de la «viile de sus» până la «Cele Trei Drumuri». Într-o iarnă, pe zăpadă și ceață , un vânător a căzut într-o crevasă din care nu a putut scăpa. A rămas acolo o vreme în condiții dificile , suferind de frig și foame. O vulpe i-a rezolvat problema arzătoare a foamei dându-i laptele ei; iar natura l-a protejat de frig: corpul său era acoperit cu o cantitate de păr, de unde și numele de Skoulas «păros». Cred că acest mit este legat de originea străveche a familiei și de spiritul viclean care i-a caracterizat întotdeauna pe membrii acestei familii până în ziua de azi , așa cum este sugerat în spiritul locuitorilor din Anoya intervenția vulpii.” (58)

• ££fSlSï^nnidès

Își datorează numele unui strămoș pe nume Iannis, care provenea din satul Kefala din regiunea Apokorona. Yiorgos Dakanalis relatează următoarea legendă despre ei:

„Un Kefaloyannis, cu mult timp în urmă, desigur, se întorcea din munți, unde era păstor. Când s-a apropiat de «Lac», un iaz unde turmele merg să bea lângă «Vița-de-vie de Sus», noaptea și în întuneric, a auzit strigăte și cântece asurzitoare; a fost atât de stupefiat când a văzut apărând în fața lui o tânără fată foarte frumoasă, o Nereidă, care și-a declarat dragostea pentru el; misterul iubirii s-a împlinit, dar de atunci, iubitul Nereidei a rămas puțin cam tare de auz și a transmis această afecțiune tuturor urmașilor săi. Mulți Kefaloyannizi suferă și astăzi de ea. În opinia mea, trebuia dată o explicație acestei boli și astfel s-a creat mitul Nereidei; dar, fără îndoială, a fost făurit și dintr-un alt motiv: mulți membri ai acestei familii, cântăreți și înclinați spre chestiuni de dragoste, ar fi fost locuitorii din Anoya, cu imaginație fertilă, cei care au creat acest mit care include această dublă origine: Nereida și 1 1” dragoste."

Dramoundanidès •

Ei formează o ramură a familiei Kafatsid. De data aceasta, o femeie se află la originea numelui lor: o Kafatsis murise, lăsând în urmă o văduvă și copii în Sge-ul inferior. Această văduvă a fost foarte curajoasă și a făcut tot posibilul pentru a-și putea crește copiii decent. În semn de omagiu pentru tenacitatea și rezistența sa, a fost poreclită △ pàiLovvrdva (Tramontane), iar copiii ei △ pap.ovvTavc.Mia .

Chairetides

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Ei sunt descendenți ai uneia dintre familiile bizantine trimise în Creta în 961 de Nichifor Foca. La sosirea turcilor, aceștia au abandonat pământurile pe care le dețineau în regiune.

din Heraklion pentru a se refugia în satele din interior. Două ramuri diferite ale acestei familii s-au stabilit în Anoya, originare din Atsipado Monofatsiou și Korfès (lângă Ayios Myros). Prima ramură este cea mai veche și cea mai importantă. S-a stabilit inițial în Danouza, la aproximativ 2 km înainte de sat. Treptat, cătunul a fost părăsit și au creat un cartier „ Chairetiana" chiar în sat . Familia Chairetide deține încă cea mai mare parte a terenurilor sale din Danouza, unde abia se mai pot distinge urmele vechilor case abandonate timp de aproximativ trei generații.

A doua ramură a familiei Chairetid, care locuiește în Anoya de aproximativ trei generații, locuiește tot în cartierul Chairetiana. Deși originile comune ale celor două ramuri sunt deosebit de îndepărtate, ele se consideră totuși ca aparținând aceluiași grup familial.

Chairetizii consideră familia Vrentzos o ramură a grupului lor familial, iar Yiorgos Dakanalis afirmă că posedă aceleași caracteristici fizice și morale .

LlyDil:é-dy„li2na2ç~et_de_la_ descendență

Am văzut în capitolul despre organizarea spațiului cum se exprimă unitatea fiecărei linii, dar trebuie acum să examinăm care sunt elementele care permit menținerea acestei unități. În conformitate cu distincția făcută mai sus între linie și descendență, vom vorbi acum mai ales despre unitatea liniilor, deoarece la nivelul vieții cotidiene, aceasta este ceea ce avem în vedere.

În vremurile de demult, descendența juca, fără îndoială, un rol mai important, deoarece conta în primul rând greutatea socială a unui grup; dar acum, din moment ce individul și familia nucleară au autonomie completă față de grup, unitatea se menține în descendență. Prin urmare, ar fi inutil să încercăm să stabilim distincții artificiale între descendențe și descendențe, deoarece una se contopește uneori cu cealaltă în funcție de numărul membrilor săi. Prin urmare, pare mai înțelept să ne referim aici la valorile locuitorilor înșiși. *

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Unitatea descendenței este, așadar, menținută mai ales prin diviziunea muncii și prin forma de transmitere a proprietății .

Diviziunea muncii

Atunci când anumite activități necesită asistența mai multor persoane, diversele sarcini sunt împărțite pe cât posibil între membrii familiei. În domeniul creșterii animalelor, de exemplu, am văzut că fiecare stână era administrată de un grup familial. O persoană fără legătură de rudenie este chemată doar în cazuri de extremă necesitate . Același lucru este valabil și pentru muncile agricole. Această autonomie este posibilă datorită faptului că fiecare contribuie, în măsura posibilităților sale și indiferent de vârstă și sex .

Transferul de proprietate

Dobândirea și transmiterea proprietății sunt organizate astfel încât aceasta să fie păstrată cât mai intactă posibil în cadrul filiației.

Prima modalitate de a realiza acest lucru va fi limitarea accesului femeilor la proprietate. Întrucât sunt destinate să schimbe grupul la căsătorie, partea lor de moștenire va consta cel mai adesea în bunuri mobile . Prin urmare, ele vor fi excluse de la împărțirea propriu-zisă. Zestrea tinerei fete este, așadar, alcătuită din trusoul necesar pentru mobilarea viitoarei sale locuințe : lenjerie, așternuturi, mobilier etc. În funcție de averea familiei, aceasta este completată și de bijuterii, bani și ulei.

Când fata primea pământ, ceea ce era destul de rar, era vorba aproape întotdeauna de parcele mici situate la periferia proprietății familiei sau complet în afara acesteia, afectând doar minimal integritatea acesteia. În orice caz, aceste parcele sunt pe numele femeii, iar deși soțul le poate exploata, trebuie să ceară permisiunea soției pentru a le vinde.

Dacă femeia moare fără să fi avut copii, familia ei are dreptul să ia jumătate din zestre, cealaltă jumătate fiind păstrată de soț (aceasta include trusoul, bunurile imobiliare și bijuteriile).

Din punct de vedere legal, zestrea este independentă de moștenirea în sine , dar în trecut, fiicele cărora li se dăduse zestre nu puteau revendica o parte din moștenire; în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

zilele noastre situația s-a schimbat oarecum și uneori acestea pot primi o parte din moștenire similară cu cea a fraților lor.

De câțiva ani, zestrea familiilor înstărite include o casă la oraș: dobândită de tată ca investiție, aceasta este apoi dată soților spre locuință. Această nouă formă de zestre este încă limitată de însăși disponibilitatea pe care o presupune și mai ales pentru că perturbă normele tradiționale conform cărora soțul este cel care asigură casa.

- Împărțirea propriu-zisă a bunurilor familiei poate avea loc în diverse ocazii, cum ar fi căsătoria primului copil . De fapt, cel mai adesea, se așteaptă până când toți copiii sunt căsătoriți. În acest caz, chiar tatăl este cel care efectuează împărțirea , uneori în prezența unor martori externi, alteori printr-un act oficial la notar (din ce în ce mai des).

Tatăl păstrează apoi pentru sine o parte din proprietatea sa echivalentă cu aproximativ 1/10 din valoarea totală, ceea ce îi va permite să se întrețină la bătrânețe. Aceasta este „partea bătrânului tău” (το γερόντοιο σου). La moartea sa, aceasta va fi redistribuită în mod egal între copii. Dar tatăl nu poate păstra nimic pe numele său și poate distribui toate bunurile sale. În acest caz, el rămâne în casă în compania fiului cel mic „ το νεότερόγιο” (ultimul alăptat), care va moșteni casa și în grija acestuia din urmă, dar adesea cu ajutorul celorlalți copii.

Când împărțirea nu a avut loc cu ocazia unei căsătorii, aceasta are loc în momentul decesului unuia dintre părinți. Adesea, tatăl încredința un testament în timpul vieții sale unui notabil din sat (preotul sau primarul) sau notarului. În acest caz, ultimele sale dorințe sunt executate. Dacă nu a

Dacă nu se lasă instrucțiuni explicite, se aplică dreptul cutumiar . În trecut, aceasta era îndatorirea Consiliului Bătrânilor din sat și a preotului; în zilele noastre, copiii sunt cei care stabilesc partea (το μοιράσι) fiecăruia, în prezența unui notar sau a unor arbitri externi .

Grigorios Papadopétrakis (59) descrie legile Sfakia cu privire la moștenire:

„Legile speciale din Sfakia privind moștenirea nu lasă nimic fiicelor din averea imobiliară a tatălui dacă au frați. Dar fiicele primeau partea lor din averea maternă. Conform testamentului său, tatăl sau, în absența tatălui, frații (care nu se puteau căsători înainte de a-și fi stabilit toate surorile) aveau posibilitatea de a lăsa moștenire fiicei ceea ce își doreau, o moștenire pe care aceasta o primea în momentul căsătoriei; după care, nu mai putea pretinde nimic. Fiicei i se dădeau în momentul căsătoriei ca zestre obligatorie așternuturi, haine, inele, coliere de aur, ustensile domestice și uneori chiar animale.”
Citățm aici câteva articole anexate unei legi antice: „Consiliul de Regență al Kydoniei a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

primit cererea dumneavoastră (de la locuitorii din Sfakia) purtând semnăturile a 60 de notabili, precum și copia legii antice din Sfakia. Am observat că, din cele mai vechi timpuri, Sfakia a avut propriile legi, care erau în vigoare din vremea strămoșilor dumneavoastră și pe care Sublima Poartă le recunoscuse. Această lege își păstrează valabilitatea până astăzi, deoarece ați respectat-o din cele mai vechi timpuri și ați adresat această cerere într-un acord Alteței Sale Viceregele Egiptului, după ce Creta i-a fost încredințată. Dar, întrucât, așa cum declarați, unele articole erau obscure, iar altele sumare, voi, notabilii, v-ați adunat și le-ați explicat după cum urmează:
-a - Când un locuitor din Sfakia moare și lasă în urmă fii sau fiice, numai copiii săi îl moștenesc, fără intervenția altei rude, așa cum se întâmplă în alte regiuni . - -

-b - Când un tată își căsătorește fiicele sau un frate cu surorile, acestea din urmă ajungând la vârsta cerută, trebuie să se mulțumească cu
zestrea care le-a fost dată în momentul căsătoriei și nu mai au posibilitatea de a pretinde nimic ulterior.
- c - Când soțul moare și o lasă pe soția sa văduvă, aceasta trebuie să aibă uzufructul averii soțului atât timp cât dorește să rămână în casa soțului său. Aceeași prevedere se aplică văduvului dacă soția sa deținea proprietăți. - d - Când un tată are fii și nepoți (băieți sau fete) de la un fiu decedat, aceștia vor primi și partea paternă din averea bunicului lor.
- e - Când o persoană sănătoasă din punct de vedere fizic și mintal întocmește un testament și o face în prezența martorilor, voința defunctului trebuie respectată.

De fapt, în Anoya, ca și în alte sate de munte, există foarte puține diferențe față de cele de mai sus. În general, proprietatea defunctului este împărțită după cum urmează:
- În cazul unui cuplu cu copii, 1/4 din avere revine soțului/soției în viață, iar 3/4 copiilor care moștenesc partea ultimului părinte la decesul acestuia/acesta.
Dacă soțul /soția în viață nu are copii, dacă acesta/aceasta primește jumătate din avere, iar familia defunctului moștenește cealaltă jumătate.

Prin urmare, copiii sunt primii potențiali moștenitori. În absența lor, următorii moștenitori sunt frații, unchii de gradul întâi, verii de gradul întâi , unchii de gradul doi și verii de gradul doi. Dacă nu există mai mulți părinți, moștenitorii sunt atunci finii și finele, deoarece relația de sponsorizare este considerată o formă de rudenie foarte importantă.

Când împărțim terenuri, încercăm întotdeauna să nu dezavantajăm pe nimeni și să luăm în considerare natura solului, locația și utilizarea. Dacă terenul este prea înghesuite pentru a fi parcelate, dificultatea este rezolvată prin alocarea pământului unui moștenitor și a copacilor altuia. Acești copaci sunt numiți „ orixauaTCpiHa” .

Desigur, pășunile nu fac niciodată parte din moștenire, întrucât teritoriul aparține municipalității și se acordă doar dreptul de exploatare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

În ceea ce privește casa, aceasta revine de obicei fiului cel mic, fetele mergând să locuiască cu soții lor , iar ceilalți băieți construindu-și viitoarele case lângă casa tatălui. Copiii necăsătoriți (băieți sau fete) pot rămâne în casa familiei până la moartea lor.

În cele din urmă, când nevoi materiale obligă pe cineva să vândă o parte din proprietatea sa, acesta o va oferi mai întâi rudelor cele mai apropiate, care vor încerca să o cumpere chiar dacă nu le este direct utilă. Numai dacă această încercare eșuează, oferta de vânzare va fi făcută publică.

Ances-urile Al-1i

Cu cât sunt mai mulți membri ai unei linii familiale, cu atât aceasta este mai puternică și, prin urmare, cu atât este mai temută și respectată. Pentru a completa legăturile de sânge, este adesea util să se încheie alianțe cu alte grupuri pentru a le asigura sprijinul potențial . Puterea acestor alianțe va depinde de natura ajutorului solicitat. Pe de altă parte, relațiile privilegiate pot fi stabilite și între grupurile familiale fără a fi definite într-un mod instituțional; acesta este cazul relațiilor de vecinătate, unde... Apropierea de locuințe sau proprietăți facilitează cooperarea .

Ajutorul reciproc are loc în diverse ocazii pe parcursul anului, în special în timpul evenimentelor importante care necesită muncă suplimentară, cum ar fi construcția unei case. Acest ajutor a fost deosebit de important în trecut, deoarece era prezent în toate etapele construcției noii locuințe. Astăzi , devenind munca specialiștilor, ia următoarea formă: în ziua în care se construiește terasa, vecinii instalează mese lângă noua casă și servesc prânzul zidarilor și ajutoarelor lor, pentru a ușura povara viitorilor ocupanți, care sunt ei înșiși prea preocupați să-i ajute direct pe zidari.

Când o familie trebuie să pregătească o cantitate mare de „HovXovpia” pentru o nuntă sau un botez, toate femeile din cartier vin să ajute, și adesea același lucru este valabil și pentru alte pregătiri .

Această cooperare, care poate fi demonstrată oricând în caz de nevoie, este desigur reciprocă și se realizează întotdeauna cu ardoare, mai ales că, de îndată ce mai multe persoane se adună pentru o sarcină comună , este o ocazie neașteptată de râsete, cântece, muzică și chiar dansuri. Acest ajutor reciproc este calificat prin verbul „ a avvôpàu”

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

.

Un alt aspect al relațiilor de vecinătate se observă atunci când o gospodină gătește un fel de mâncare special sau pur și simplu o cantitate mare de mâncare. Ea aduce întotdeauna o porție vecinilor ei apropiați.
mai ales dacă sunt persoane singure și sărace. Aceste mici atenții se numesc „xovpc-.p.é.ôEç".

Ajutorul reciproc între vecini se poate manifesta și pe câmpuri. Astfel, când cineva, din motive de madam sau altele, nu poate recolta, semăna sau secera la momentul dorit, apelează la vecinii săi care îl vor ajuta. Aceștia nu cer nimic în schimb, decât să le facă același serviciu într-un caz similar. Persoanele care au prestat astfel servicii fără compensație sunt numite „cyyapLxoC" sau „àyyapLxoC" .

De asemenea, se întâmplă adesea ca vecinii sau prietenii să decidă să îndeplinească împreună anumite sarcini de câmp, cum ar fi semănatul, recoltarea, culesul măslinelor sau al strugurilor, sau să își împrumute reciproc animalele sau uneltele de lucru. Această cooperare temporară, care facilitează și accelerează progresul lucrării, se numește „av^E^Cc " .

Pe lângă relații de vecinătate și prietenie, se pot stabili relații speciale și între cineva care deține câmpuri și animale și cineva care nu le deține.

Astfel, proprietarul unui câmp își poate încredința exploatarea unui arendaș care va împărți recoltele în mod egal „xà ovp.pi.au an à-" cu proprietarul. Această formă de arendaș se numește „ avpptadpXuHb".

Pe de altă parte, proprietarul unei turme mari poate încredința câteva oi „^Exceptând" unui păstor mai sărac. Acesta din urmă le va rambursa valoarea vânzând mieii , laptele și lâna; turma sporită cu mielușei va fi apoi împărțită în mod egal între cei doi proprietari.

Până acum, am descris relații care au fost stabilite în domenii bine definite și care nu au implicat profund familiile sau grupurile familiale în cauză. Atunci când cineva dorește să obțină un sprijin mai mare , în general la nivel social, sunt posibile diferite forme de alianță. Acestea sunt în principal sponsorizarea și căsătoria.

Sponsorizare

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Relațiile de sponsorizare pot fi stabilite cu ocazia unui botez (awTêMvbâ) sau a unei căsătorii (H°V-VLTM p LC.) , DAR SPONSORIZAREA BOTEZULUI CREEAZĂ legături mult mai strânse între cele două linii implicate și care sunt considerate sacre.

Astfel, deși pot apărea dispute între membrii aceleiași familii, nicio ceartă nu este permisă între naș și tatăl copilului. Patronajul la botez era atât de respectat în trecut, încât o zicală rezuma importanța acestei legături în felul următor : „^oû ovvTcnvôv uou o GHVXOÇ, ouvTéxvoç p.ou ctvci XL'CMCCVOÇ ” (Câinele (a nașului meu, el este și nașul meu).

Mai mult, așa cum am văzut deja în ceea ce privește transmiterea proprietății, finii sunt destinați să moștenească de la nașul lor dacă acesta din urmă nu are alte rude.

Nașul pentru botez sau căsătorie unește nu numai părțile directe implicate, ci toți membrii familiilor lor care acum se numesc reciproc „ OUVTCMVC” sau „Hovinrdpe”. Nașul pentru botez este numit de finul său „ advwXoç” sau „ vovoç n” , iar acesta din urmă este desemnat de nașul său prin termenul „ <PLXL6TOOÇ”.

Legăturile dintre cele două familii sunt atât de strânse încât, potrivit Bisericii Ortodoxe, copiii nașului nu se pot căsători cu finul; la fel, copiii care au fost botezați de același naș, deoarece sunt considerați frați. Aceștia sunt numiți și „ovvdôdipoL”. Pentru a rezolva această ultimă dificultate, același naș botează, în general, doar copiii de același sex.

În principiu, nașul de botez al tânărului este ales ca naș de nuntă, sau copiii acestuia dacă acesta este decedat. De asemenea, el este cel care va boteza primul copil al cuplului:

„Copilul a fost botezat, s-a creștinat puțin, fie ca părinții lui să-l prețuiască și tot grupul nostru de prieteni, fie ca nașul său să-l prețuiască și să-l căsătorească și fie ca el să-i boteze un copil.” (60)

spune un cântec cântat în timpul mesei de după botez.

Uneori, alegerea nașului este determinată de alte motive: crearea unei alianțe, asigurarea reconcilierii , consolidarea unei prietenii, respectarea unei promisiuni etc. În acest caz, este necesar să se ceară permisiunea nașului „oficial” sau a descendenților săi dacă acesta este decedat; nerespectarea acestei prevederi ar fi considerată o insultă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Pe de altă parte, întrucât relația dintre fin și nașul său este foarte strânsă, întrucât acesta din urmă joacă rolul unui tată spiritual, un naș este adesea ales dintre persoane influente care pot oferi ajutor și sprijin copilului și familiei sale. Sponsorizarea este folosită și pentru a neutraliza hoții de oi. În general, este o formă de rudenie care permite extinderea Cercului Aliațelor. Astfel, un naș este adesea ales dintre persoane influente care pot oferi ajutor și sprijin copilului și familiei sale. Sponsorizarea este folosită și pentru a neutraliza hoții de oi. Ca regulă generală, este o formă de rudenie care permite extinderea Cercului Aliațelor. Astfel, un naș este adesea ales dintre persoane influente care pot oferi ajutor și sprijin copilului și familiei sale.

nașii de la câmpie. Aceștia pot fi atunci oameni din sat, dar care au „reușit" în oraș.

Se întâmplă adesea ca la nunți să existe mai mulți nași. Când este doar unul, este întotdeauna cel din familia mirelui; dar dacă sunt mai mulți, pot fi abordați de ambele familii; în acest caz, însă, nașul soțului joacă rolul cel mai important. El este numit și „primul naș" (TïpœTOHOVp.TtdpOÇ) .

În trecut, la o nuntă se puteau număra până la o sută de nași, deoarece era una dintre rarele ocazii când adunările erau permise în timpul ocupației turcești . Kapetanii din regiuni îndepărtate se puteau astfel întâlni în siguranță și își puteau face planuri împreună. Un fragment din următorul cântec atestă importanța numărului de nași:

„Dar mi-au luat fiul, frumosul palikare, pe care îl căsătoriseră șaptezeci și doi de nași."
„Era căsătorit doar de patruzeci de zile și încă nu-și văzuse nașii" (61)

Astăzi, în Anoya, s-a păstrat obiceiul de a avea mai mulți nași. Cu cât un cuplu primește mai mulți nași, cu atât sunt mai apreciați. În schimb, a avea un singur naș este un semn de insignifiantă socială.

În timpul nunții, nașii iau masa împreună cu mirii la mese separate de restul invitaților. Li se servește un meniu special, iar la sfârșitul mesei li se servesc brânză și miere.

Tinerii căsătoriți trebuie să facă o vizită de curtoazie fiecăruia dintre nașii lor în termen de 40 de zile de la

căsătorie. Nașul este o figură foarte respectată, iar zicala spune: „Este rușinos să umbli în umbra nașului tău." (62)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

În toată Creta, este obișnuit să te adresezi unui prieten, unei simple cunoștințe sau chiar unui străin cu „xovv^pc” (naș). Aceasta nu indică în niciun fel că persoanele în cauză sunt legate printr-o relație de naș, ci mai degrabă dorința de a crea un climat de încredere și prietenie, așa cum există între nași. Grigorios Papadopetrakis oferă următoarele indicații despre acest obicei (53):

„Cuvântul * Hovimapog * este folosit în toată Creta în loc de * cptXe * (prieten) cu privire la persoane necunoscute sau chiar cunoscute, dar de altă religie. Străinii care aud aceasta cred că cretanii au turci ca nași pentru copiii lor și îi suspectează din acest motiv. Sfakioții, însă, fac o distincție. Ei îi numesc * oCvrcnvoug * pe nașii copiilor lor și * Movp.ndpovç * pe cei care schimbă coroanele răului meu și întotdeauna persoane necunoscute sau pe cei care au o altă religie.”

Lê5_yârÎ2SÊâ

Aliațele matrimoniale sunt folosite în special ca mijloc de reconciliere între două linii familiale în ven detta. Căsătoria unește două linii familiale - mai degrabă decât doi - indivizi - prin legături de „ovpTteOEpià.”: membrii celor două linii familiale se vor numi de acum înainte cu termenul „ <W“
, mireasa și mirele vor fi legați atât de soțul lor, cât și de noua lor familie, deoarece vor fi denumiți prin termenii „n vv^ yaç ” (mireasa noastră), „° Y^U^P^Ç I^C” (mirele nostru) .

Căsătoria este, așadar, un eveniment important care implică întreaga linie genealogică, iar căutarea unei soții se face cu mare circumspecție. Întotdeauna familia bărbatului este cea care ia inițiativa . În trecut, în familiile „bune”, copiii erau uneori logodiți din leagăn, iar fetele erau crescute de viitoarea lor soacră. Astfel, eram siguri că puteam conta pe aliații noștri cu mult înainte de celebrarea căsătoriei în sine .

Căsătoria permite lărgirea cercului aliațelor și creează legături solide, ferme și durabile, care vor avea repercusiuni în toate domeniile vieții sociale. Dacă alegerea nașului este adesea dictată de o chestiune de interes, întrucât în familiile sărace acesta oferă sprijin material finului său și își folosește legăturile în favoarea familiei , oamenii vor căuta mai multă încredere și stabilitate în căsătorie. Următoarea zicală exprimă bine această dorință: „O familie bună de aceeași poziție și un naș de o poziție mai înaltă” (Ion; cou ovp.itéÔEpo, HC;C ui^XALà oou OVVTEHVO).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

De asemenea, dacă cineva își alege adesea nași în câmpie sau, în general, în afara satului, nu merge niciodată acolo să caute o soție. Mai mult, așa cum am specificat deja mai sus, nașul exclude căsătoria și acesta este, fără îndoială, unul dintre motivele alegerii acestei relații. Viitoarea mireasă este aproape întotdeauna din sat și mai rar dintr-un sat apropiat. Trebuie menționat că și astăzi tinerii din Anoya, chiar dacă nu s-au născut acolo, se căsătoresc adesea în cercul „ X“-pvavoûg ” (locuitori sau nativi ai satului). Astfel, se poate cunoaște cu siguranță reputația liniei de descendență și elementele...
nu mai puțin importantă, a viitoarei soții. Mai mult, o alianță atât de strânsă precum căsătoria va fi cu atât mai solidă și mai utilă cu cât cele două familii sunt apropiate. Mai mult, căsătoria unei tinere fete din afara satului va fi mai ușor acceptată decât cea a unui tânăr .

Prin urmare, soții preferențiali aparțin adesea unor linii vecine, locuind în același cartier sau în aceeași parte a satului. Se poate întâmpla, de asemenea, ca o căsătorie să fie celebrată între doi membri ai aceleiași linii și chiar între veri de gradul doi , dar acest lucru este rar și corespunde cel mai adesea unei legături de interes specifice: de exemplu, dacă o tânără fată nu are frate sau un unchi patern. În general, acest tip de alianță este evitat în alte cazuri , deoarece nu lărgește cercul aliaților, iar următoarea interdicție emisă de Biserica Ortodoxă este foarte caracteristică : fratele unui tânăr mire nu se poate căsători cu o soră a soției sale și invers.

Unele cuplete cântate la nuntă sunt caracteristice relațiilor existente între cele două familii: marcate de neîncredere și de dorința de a-și arăta punctele forte reciproce. Astfel, când descendența și aliații tânărului vin să ridice zestrea , unele rude parodiază percheziția casei pentru a vedea dacă li s-a ascuns ceva . Pe de altă parte, când vin să o ia pe viitoarea mireasă, găsesc adesea ușa închisă, iar rudele fetei se prefac că nu vor să o renunțe; părinții mirelui reacționează pe același ton: „ ©a, rpv 7ràpovp.E, acre, ôcv 6ÉTC ” (o vom lua,
fie că îți place sau nu!).

Apoi se schimbă cupletele, fiecare dubă de familie
atât de multe meritele tale pentru tânărul sau tânăra fată :

" ^VOLÇCTC T^V TCÔpTU OCCÇ, TT) OL & £ pOO Cp,C V'q,
va ôovyx HC.C TT) VV<PT] Paq, xrj wAv-cti, y cyiévr], ,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

và douyte xaf TT) vv<pn ouç , va.ôrjTf: MC.C TÔ yayKpo uaç,
ML*™ CXCTC napaiwvo, va uaç T6 Tnjxe oiATtpoq iiaq."

(Deschide ușa ta încuiată ca să o putem vedea pe mireasa ta atât de lăudată , ca să o putem vedea pe mireasa ta și pe tine, mirele nostru, și dacă ai vreo nemulțumire, spune-o în față !)

Familia miresei răspunde apoi din interior

I Poate suna:

" û£v scuza Ttctpanovouç, o ^côç TCOU TO MC'.TCXCL, ML'n UOÆVUC^L VC'pC VT| p-CÇ qÜXcÇ TOL X^P C Ç ÉXCL»

Nu avem nemulțumiri, Dumnezeu știe, iar mult lăudatul nostru are toate harurile!)

sau, și aceasta indică faptul că primele zile ale tinerei mirese nu au fost întotdeauna fericite în noua ei casă:

" ûojpeLTe müç TO nripaTC TO'fj Xcp.ovicç T6 cpvXXo, va pf) p/îç t ^v ixaXXœveTC ycaTL 0c ;

(Uite cum ai luat frunza de lămâi, nu ne mustra, căci o să ai probleme...!)

Familia mirelui răspunde atunci:

^coTtaTC yic; T t vô^q oaç vd KS yia ro yauirpS p.aç, .
~SAU TC0OLO vio opopcpo ÔCV TO CXCl TC x^P L 6 llaÇ .

(Taci cu mireasa ta, cât timp vorbesc despre mirele nostru, nu există niciun tânăr atât de frumos în satul nostru!)

Fraternizare

Fraternizare n. „ âÏéptpoxT'c' ” sau „âôeptpoTtoCïa” este o formă de rudenie foarte răspândită în trecut și folosită și astăzi, dar într-un mod mai puțin formal și mai puțin restrictiv. Aceasta stabilește o prietenie între două sau mai multe persoane de sexe diferite . Cu toate acestea, cele mai frecvente fraternizări au loc între tineri . Legăturile create între frații de elecțiune „ âôepcpoxTof” sau „ àÏéptpoKnroC” și familiile lor respective sunt foarte strânse, adesea mai puternice decât legăturile de sânge, așa cum este exprimat de zicala: „Este mai bine să fii frați prin biserică decât frați prin sânge” (în română: „Mai bine să fii FRAȚI PRIN BISERICĂ DECÂT FRAȚI PRIN sânge”).

D. Mourellos și A. Kriaris (64) oferă o descriere similară a ceremoniei așa cum se practica în trecut . Aceasta este o ceremonie religioasă, ale cărei elemente esențiale le rezum, dar frații aleși puteau continua singuri, de exemplu prin schimbul unei cruci

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

sau al unui inel sau prin tăierea ușoară a încheieturii mâinii sau a degetului și amestecarea sângelui.

- Tinerii care intenționau să fraternizeze formau un cerc. Fiecare ținea o batistă, al cărei capăt era prins de cureaua preotului care stătea în mijlocul lor. Preotul citea cu voce tare diverse rugăciuni pe care tinerii le repetau în șoaptă, apoi le dădea crucea și evanghelia să le sărute și fiecare depunea un jurământ: „Îl voi sprijini pe fratele meu ales mai mult decât pe fratele meu adevărat". La sfârșitul ceremoniei, frații se îmbrățișau și, din acel moment, erau numiți „ â&Ep<poTn)ToC" sau „âôepcpoxToC". Trebuiau să se ajute și să se sprijine reciproc în toate împrejurările, fie pentru întreaga viață, fie pentru o anumită perioadă. Dacă cineva depunea un jurământ în scopul apărării...

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

În patrie, predica era veșnică. Copiii „fraților” îi numesc pe „frații” tatălor lor „ üTauponaT^peç” (tatăl de lângă cruce), iar soțiile îi numesc pe „frații” soților lor „ aTaupoxovvLc'ôovç ” (fraților de lângă cruce); aveau aceleași obligații față de aceștia ca și față de tații sau cumnații lor. Acest obicei străvechi era foarte important, iar jurământul depus era respectat cu cel mai mare respect. Batistele și centura erau folosite doar atunci când exista un număr mic de frați aleși. Dacă erau mulți, preotul stătea pur și simplu în mijlocul lor. Uneori, era prezentă și o tânără fecioară, care o reprezenta pe Preasfânta Fecioară . La sfârșitul ceremoniei, schimba sărutări cu „frații” ei și era numită și „â&cpcpo-rïTiTiî ” sau „àôEpcpoxTI)”. De asemenea, le datora ajutor și asistență fraților aleși, ceea ce implica uneori chiar sacrificiul vieții sale .

II Trebuie menționat că această ceremonie era uneori celebrată pentru a întări o uniune temporară creată cu un scop anume ; astfel, în timpul rezistenței împotriva turcilor, klepții erau numiți de turci „x^Vvfôcç”, iar de locuitori „àôcpcpoxToC” sau „ciôcpwoîinroi ” , ceea ce ar confirma această idee.

klâeQBtion

Când un cuplu este steril, femeia este aproape întotdeauna considerată responsabilă și etichetată cu numeroase epitete peiorative. Pentru a remedia acest lucru și pentru a avea un moștenitor, se poate recurge la adopție, dar aceasta este o practică destul de rară.

Se pare că adopția (n . vxoTCGi,ôCa) se practica în două forme în Creta: Vuné, unde copilul era crescut în familia sa adoptivă și unde era considerat membru cu drepturi depline al familiei , pe cât posibil .

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

a încercat să rămână în cadrul familiei, iar un cuplu steril a adoptat de preferință fiul unui frate, tată al unei familii numeroase.

În a doua formă, copilul, provenit în general dintr -o familie săracă, rămânea printre rudele sale, dar moștenea de la familia adoptivă. Adopția lua forma unei cumpărări : la nașterea copilului , se plătea o anumită sumă familiei sale sau se asigura un fel de pensie, pentru a oficializa adopția și, deoarece nu existau acte scrise , copilul era pus în mâneci largi care erau apoi incluse în costume. Următorul dialog ilustrează această idee de „cumpărare" a unui copil: „Fiul meu a fost cântărit. Tôupokali l-a pus în mâneca largă a cămășii ei și mi-a spus: Îți voi da atât cât să cumperi copilul, ai grijă de el" (65). Copilul adoptat se numește „(iwxo-nx'.tôi, ".

!:Lf raterni té_de Am t

Când o tânără femeie nu are lapte, își poate încredința copilul unei doici care își alăptează și propriul copil. Acești copii sunt numiți „pvÇaôépqna". Sunt considerați frați adevărați și, dacă sunt de sexe diferite , nu se pot căsători.

Rivalități MM BM » CM MM MB BM «a MM MB «B ^ MM

Având în vedere importanța legăturilor de rudenie în viața socială , fiecare individ acționează ca protagonist al grupului său familial , mai degrabă decât în nume personal. De asemenea, toți

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Relațiile dintre indivizi depind în întregime de apartenența sau neapartenența lor la linie genealogică.

În ceea ce privește ceilalți membri ai liniei sau persoanele legate de aceasta prin alianțele deja descrise, relațiile se stabilesc într-un climat de încredere și securitate, care se bazează nu atât pe înțelegerea reciprocă, cât pe conștientizarea unității față de lumea exterioară. Căci, desigur, sentimentele dintre membrii aceleiași familii nu sunt întotdeauna pozitive; ele reprezintă uneori doar acceptarea tacită a rolului și puterii fiecăruia: de către soția soțului ei și de către frații mai mici ai celui mai mare. Astfel, pot exista tensiuni continue, dar întotdeauna într-un mod subiacent, fără a fi vreodată acceptate și recunoscute de fiecare parte, deoarece orice defect vizibil în unitatea familială riscă să fie exploatat din exterior.

Într-adevăr, grupurile familiale, atunci când nu sunt legate prin alianțe, experimentează întotdeauna relații de competiție și neîncredere, care se manifestă zilnic și la diferite niveluri. La extrem, aceste relații se pot transforma în ostilitate deschisă. Vom descrie aici cele două forme instituționalizate: furturile de oi și răzbunările.

Furturi de oi (ÇCÛOHXOUTÏ) , MÀC^LC.)

Nu sunt considerate cu adevărat o infracțiune, dar mai degrabă ca hobby sau ca sport, deoarece necesită un anumit număr de calități: o cunoaștere perfectă a terenului în primul rând, deoarece zborurile se efectuează de la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

noapte și destul de departe, în general printre păstorii din alte sate ; mare pricepere în a cunoaște obiceiurile altor păstori și ale turmelor lor pentru a alege momentul cel mai propice și a nu fi descoperit; în cele din urmă curaj, pentru că dacă proprietarul oilor suspectează ceva, nu va ezita să împuște imediat. Furturile de oi sunt, prin urmare, destul de adesea opera tinerilor păstori care caută să-și demonstreze virilitatea și curajul.

Practica furtului de oi datează din timpul ocupației turcești; luptătorii din rezistență furau oile turcilor atât ca formă de represalii, cât și ca mijloc de subzistență. Acest lucru nu era lipsit de excese, unde motivele patriotice nu intrau neapărat în joc ... :

„Când un sfakiot nu găsea cu ce să-și ardă pulberea în certuri familiale sau de vecinătate, făcea o expediție nocturnă în zonele rurale din apropierea Munților Albi; mergea și răpea femei, bani sau turme. Pentru a scăpa de aceste jafuri, se întâmpla adesea ca creștinii sau musulmanii din zonele joase să încheie un fel de tratat cu cei mai temuți dintre șefii sfakioți. Le dădeau ca primă de asigurare împotriva tâlhăriei o oaie din zece din turmă și, odată ce acest tribut era plătit, sfakiotul își lua asupra sa sarcina de a supraveghea proprietatea celor pe care acum îi numea cu mândrie supușii săi, raïa-i săi. O pedeapsă teribilă îi aștepta pe oricine îndrăznea să le fure un miel.” (66)

Robert Pashleys menționează un sfakiot, Manoussos, pe această temă. Vardoulakis, care a primit două oi ca unică moștenire și, prin „protecția” pe care a acordat-o musulmanilor și creștinilor de pe câmpie, a deținut o mie dintre ele câțiva ani mai târziu.

În zilele noastre, furtul de oi este o activitate recreativă foarte răspândită. Când este vorba de un număr mai mare, aceasta exprimă un conflict între familii sau între sate. În funcție de numărul de oi care urmează să fie furate, acționează fie un singur om, fie un grup: în acest ultim caz, fiecare persoană împarte sarcinile, apoi oile, ceea ce duce adesea la discuții aprinse. Apoi, oile sunt mâncate imediat, iar resturile sunt aruncate cu grijă. Când sunt multe, sunt vândute departe de regiune, unde nimeni nu va fi conștient de furt și de semnul distinctiv al oilor. Mult mai mult decât atracția câștigului, mai presus de toate atracția aventurii sau o ranchiună tenace stau la originea acestor extorcări. Potrivit unui bătrân păstor din Anoya, cea mai grea pedeapsă nu este furtul de oi, ci faptul de a le arunca într-o crevasă (ΤΟΕΥΗΟÇ).). A fost cea mai gravă insultă.

Păstorul nefericit care observă furtul merge rareori în instanță. El preferă să încerce să descopere el însuși identitatea hoțului. Pentru a face acest lucru, trebuie să-și

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

ocolească prietenii și tovarășii prin alte sate, de aceea este poreclit „ pmnx'tnç ” (întrebător). Când cunoaște numele făptașului, poate urma acest sfat înțelept:

" Onoioç neck HX^CI ÔCHC. irpopciTa TtnyavvE xi*cOv Hat TOU HXcBcIç 2^, yià va CE <popî]9fj KaC va un ao ÇG,vaMXÉ(l)r|. "

(Dacă îți fură zece oi, du-te și ia-i douăzeci, ca să se teamă de tine și să nu te mai fure.)

În Sfakia, lângă satul AT Ianni, există o biserică dedicată Sfântului Arhanghel Mihail. Acolo, păstorii suspectați că au furat oi sunt puși să depună un jurământ; se spune că mulți mărturiseau în acest fel de teamă că Arhanghelul le-ar lua sufletele! (67)

Un cântec popular descrie o astfel de expediție: a fvuc p,ov ML 'diroipe itovGovva Hat O'rq MÀciftà GÉXCYKV,.

Mavva Ht'ave iieXcYav Etarq HXe^tà 'ILOW HLÔXCÇ,
OTT) iioLpaOLa 6cv ETVXC: HaC ÇvYavc<!)acfCp.£,
Pălărie PY^ccaL p.ou uepôixo ewta cfTELpGjiaTCféTcg
Pălărie pOVO ÔCHO. OXTO HP^Y^^Ç Hat ÔCHCtKCVTC TpaYOVÇ. "

(Fiule, unde erai acest scir, au spus că te-ai dus să furi oi? Mamă, dacă asta au spus, acolo eram și eu; nu eram la împărțire și m-au păcălit; mi-au dat nouă oi brehaigne drept împărțire și doar optsprezece berbeci și cincisprezece capre!)

Cea mai bună metodă de a evita să fii jefuit este să ai mulți aliați, ceea ce reduce numărul potențialilor hoți. De asemenea, este un factor de descurajare: cu cât ai mai mulți aliați, cu atât ești mai temut. În acest scop, forma de alianță folosită este sponsorizarea. De exemplu, un păstor îi cere unui alt păstor să devină nașul celui mai mic copil al său. De atunci încolo, cei doi complici își vor datora ajutor reciproc și nu se vor mai putea fura unul de la celălalt; cu excepția unui păstor prins în flagrant, care se justifică astfel:

[11] „^HOTetvà grave cfuv T envc, xa L TT) cfay-a ôcv c L ôa, lia capov rpv cu&a rg acgià, p.6vo aapàvTa Ttgpa.” (Compère, era întuneric și nu am văzut semnul, dar când am văzut semnul, am luat doar patruzeci !)”

O altă posibilitate, mai puțin obișnuită, este aceea de a lua un alt păstor drept „frate ales”. Astfel, în Sfakia, în 1930, se spune că toți păstorii din regiune s-au adunat în biserica Thymiani Panayia, lângă satul Komitades. Au jurat să oprească furtul de oi timp de patru ani, devenind frați ales. După care, furturile au început din nou cu răzbunare! Această posibilitate este mai...

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

mai rar decât sponsorizarea, deoarece creează legături mult mai strânse între persoanele în cauză și, de asemenea, între familii.

În zilele noastre, furtul de oi este aspru pedepsit, iar un păstor condamnat pentru un astfel de act este pasibil de exil sau închisoare pentru o perioadă variabilă (în medie un an). Biserica însăși încearcă să remedieze această situație și în fiecare duminică seară în Anoya, un preot din sat îi adună pe păstori pentru a le explica incompatibilitatea unor astfel de acțiuni cu credința lor în Biserica Ortodoxă. Dar dacă în public toți păstorii sunt unanimi în condamnarea furtului de oi, acesta continuă totuși, astfel încât în 1976 guvernul a adoptat un decret conform căruia nicio turmă nu trebuie lăsată nesupravegheată noaptea ; la care păstorii nu au ezitat să protesteze că niciun negustor nu a fost obligat să doarmă în magazinul său pentru a intimida hoții ...1

Răzbunări (oî cHôCMnoeiç)

Am văzut că liniile genealogice care nu sunt legate prin rudenie sau prin relații privilegiate sunt în continuă competiție , fiecare grup încercând să-și afirme superioritatea în detrimentul celorlalți. Unele dintre elementele care permit consolidarea acestei preeminențe sunt bunuri de necontestat și incontestabile, cum ar fi, de exemplu, numele, tradițiile familiale, apartenența la familiile „bune” etc ... dar există un bun care este cu atât mai fragil cu cât este cel mai important : onoarea (T6 ^1X611.110); greu de negat.

sfârșește în altă parte, deoarece este un drept dobândit de fiecare individ de la naștere și, prin urmare, nu va avea

a cuceri, dar mai presus de toate a păstra, pentru că prin onoarea individului este afectată onoarea întregii linii; iar punctul cel mai sensibil este onoarea femeii:

„... ea este veriga slabă din lanț. Din acest motiv , puritatea ei sexuală este simbolul potrivit al onoarei familiei . Distrugerea ei, deși un act dezonorant , îl plasează cumva pe distrugător și pe familia sa într-o poziție de superioritate, deoarece se arată că femeia a intenționat să abandoneze loialitatea sacră în schimbul plăcerii sexuale de către un străin. În aceste condiții, Răzbunarea este în primul rând un act de purificare ...” (68)

Deci în primul rând, femeia care a eșuat în datoria sa va fi eliminată, uneori și bărbatul, dar mai rar, deoarece se consideră că acesta a acționat într-un mod cu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

siguranță reprobabil, dar în cele din urmă scuzabil: nu a făcut decât să-și profite de noroc și să-și urmeze „firea”.

În principiu, femeia însăși este cea care își păstrează onoarei: ea purta cândva la centură un pumnal decorat, care făcea parte din costumul ei festiv și simboliza capacitatea ei de a se apăra. În orice caz , ea este întotdeauna considerată vinovată, deoarece atitudinea sa punea în pericol onoarea grupului. Prin urmare, nu se admit circumstanțe atenuante, cum ar fi constrângerea fizică, de exemplu, deoarece, dacă nu își dă consimțământul, singura modalitate de a-și menține onoarea și de a-și dovedi nevinovăția este să se sinucidă: aceasta va fi o dovadă a opoziției sale. Dacă nu o face ea însăși, este datoria fratelui să-și ucidă sora, a tatălui să-și ucidă fiica și a soțului să-și compenseze soția.

Robert Pashleys (69) descrie execuția unei tinere femei suspectate de adulter în regiunea Sfakia : „O tânără era suspectată că și-a încălcat jurământul matrimonial . Acest lucru nu a fost dovedit, dar suspiciunea s-a generalizat , iar tatăl ei a fost de acord să lase familia sa să decidă care ar părea a fi cea mai bună cale de acțiune față de ea. Decizia lor a fost luată curând și toți cei care locuiau în Askyfou au plecat apoi spre Anopolis, unde locuia victima desemnată, pentru a ajuta la executarea sentinței pronunțate împotriva ei și despre care fusese ținută în totală ignoranță. Au mers cam 30 sau 40 de persoane la casa ei, au apucat-o și, după ce au legat-o de un copac, au făcut-o țința puștilor lor . Nu mai puțin de 30 de gloanțe au fost înfipte în corpul ei în timp ce încă respira. Unul dintre călăii ei și-a scos imediat pistolul, l-a pus la pieptul ei și a împușcat. Apoi ea a încetat să respire. Presupusul ei partener nu a fost ucis pentru că aparținea unei familii puternice, ci papa, tatăl bietei femei, l-a excomunicat și, ca urmare a exilului său preoțesc, a pierit căzând într-o...” prăpastie și toți frații lui au avut și ei sfârșituri tragice . "

Dacă adulterul este extrem de rar, cel puțin în ceea ce privește femeile căsătorite, cele mai frecvente „greșeli” privesc fetele tinere. Un fragment din următorul cântec, din care există numeroase variante rap, se referă la conduita unei tinere fete și la pedeapsa care urmează (70):

„Lannakis se întorcea de la vânătoarea de iepuri, o tânără fată era în grădina de trandafiri și culegea trandafiri. El i-a cerut doi trandafiri, ea i -a dat patru, dar sora ei o privea pe furiș de la fereastră.”
- Târfă, evreică, deviantă, tu care ai 12 frați și 19 veri. La miezul nopții , fata a murit .
iar mama lui se uită înainte și înapoi, scărpinându-se și țipând :-
- Pleci, fiica mea, cu ce haine să te îmbrac ? Vrei bumbac, mătase sau catifea?

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Vrei cele verzi și aurii pe care ți le-a adus Iannis ? Nu le vreau pe cele din bumbac , mătase sau catifea și nici pe cele verzi și aurii pe care ți le-a adus Iannis .
Cu acestea, haine acoperite de sânge pe care le-ai • [1] Vei îngropa , ca să știe toată lumea , în sat, în oraș , că n-ai ucis pe nedrept - pentru un buchet de trandafiri...

Noțiunea de „vina” a evoluat în timp și , deși oamenii nu mai ucid pentru un buchet de trandafiri, o tânără care și-a pierdut virginitatea, sau mai ales când este însărcinată, poate fi executată. Astfel, există o anumită „ unoya”, o tânără
O fată care avusese o aventură cu un bărbat căsătorit dintr-un alt sat în timp ce culegeau măsline, a rămas însărcinată . S - a întors în sat și inițial s-a prefăcut bolnavă, dar în cele din urmă adevărul a fost aflat. Apoi, fratele și cumnatul ei au scos-o în afara satului într-o noapte și au aruncat -o într-o fântână, unde au descoperit-o niște păstori dimineața . Deși toți sătenii știau despre aventură , cei doi nu și-au făcut griji, deoarece au susținut că tânăra se sinucisese acolo .

Dacă, pe de altă parte, o tânără se dăruiește unui bărbat care i-a promis căsătoria , dar într-un mod neoficial , cazul este mai delicat, iar responsabilitatea bărbatului poate fi pusă sub semnul întrebării; poate fi pusă sub semnul întrebării și chiar de faptul că un bărbat este prea des văzut în locuri publice în compania unei tinere fete. Având în vedere că acest lucru pune în pericol reputația și, prin urmare, onoarea tinerei fete - care nu și -ar putea găsi un soț - i se va da un ultimatum . Dacă acesta refuză căsătoria (el sau frații săi), se va căuta eliminarea lui , onoarea liniei fiind de fapt...

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Acest lucru se datorează a trei motive: puritatea sexuală a fetei poate fi pusă la îndoială, la fel ca și capacitatea tatălui și a fraților ei de a o impune; și, în final, refuzul de a se căsători cu fata este o insultă gravă.

Următoarea poveste, care s-a întâmplat în Anoya acum doi ani, ilustrează această temă și potențialul său de exploatare; după cum vom vedea, omul poate fi și o victimă a presiunii sociale :

Un tânăr din Anoya, dar care lucra în Heraklion , își vizita adesea foștii vecini din sat . Avea mașină, iar sora cea mică (celelalte surori rămăseseră necăsătorite) îl ruga adesea să o ducă la oraș. Familia fetei voia să-l împingă în căsătorie (în speranța de a vedea măcar una dintre fete căsătorită), dar el a refuzat, mai ales că s-au făcut încercări de a-l forța cu acuzații false . Când toate aceste încercări de intimidare au fost ineficiente, fratele fetei, însoțit de o verișoară și o altă rudă, a pornit într-o noapte să-l caute pe tânăr, dar a făcut o greșeală și l-a rănit pe fratele acestuia din urmă . A fost intentat un proces împotriva lor, care, desigur, nu a avut niciun rezultat (au fost implicați și diverși alți factori, inclusiv politici). Familia fetei a încercat împăcarea oferind sponsorizare, dar a fost refuzată: „Nici căsătorie, nici sponsorizare!” (î^rc OWTCHVIC'., P^TE oviiTceOepLé) .

Se spune că o tânără fată care și-a pierdut virginitatea este murdară, vătămată (oovpcnévn, x^'W^VT]). În trecut, în joia următoare nunții, adică a doua zi după noaptea nunții, soacra venea să inspecteze patul mirelui.

pentru a asigura virginitatea norei sale. Uneori, cearșafurile erau chiar atârnate în văzul tuturor și străpunse de împușcături. Urma apoi o masă veselă, căci ambele linii erau mândre de puritatea tinerei fete și de virilitatea tânărului. Dar dacă se dovedea că tânăra fată nu era virgină, iar soțul nu era vinovatul, erau posibile două soluții : - trimiterea pură și simplă a tinerei fete înapoi la familia ei și anularea căsătoriei, iar aici, ca să spunem așa, nu avea altă opțiune decât sinuciderea pentru a șterge rușinea care cădea asupra tuturor rudelor ei, sau se făcea o înțelegere cu tatăl ei . Acesta urma să ofere o zestre suplimentară drept compensație .

iiKpoOnu " în argint, ceea ce ar putea fi foarte important. •

În zilele noastre, logodnicul devine, în general, conștient de „crimă ” înainte de nuntă, deoarece este acum tacit acceptat că viitorul cuplu poate avea relații sexuale după logodnă, la fel de sacre și indisolubile ca și căsătoria ; acesta poate fi totuși un

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

motiv pentru a rupe logodna , dar cel mai adesea logodnicul preferă să ceară compensații financiare, deși social vorbind această soluție este mai puțin onorabilă. În orice caz, toate aceste tranzacții rămân confidențiale pe cât posibil , iar conform oamenilor din sat, acest lucru îi privește doar pe bărbații din afara satului...

O tânără fată poate fi, de asemenea, originea - dar nu cea responsabilă - a incidentelor dintre linii dacă un bărbat o ia pentru a se căsători cu ea. Acesta este, în general, un tânăr dintr-o familie proeminentă, deoarece se teme mai puțin de consecințele succesului său.

act. Cauzele acestei răpiri (q nXc<j>à) pot fi diverse: poate fi refuzul familiei față de pretendent și faptul că acesta din urmă o consideră o insultă pe care trebuie să o răzbune; uneori, pretendentul, prevăzând un răspuns negativ, preferă să evite pasul anterior considerat inutil și să folosească direct mijloace mai rapide. În cele din urmă, poate exista un acord prealabil al viitorului cuplu.

Tânărul este apoi însoțit de o serie de rude și prieteni înarmați, atât pentru a-l ajuta, cât și pentru a-l proteja, și o va răpi pe tânără în timpul nopții. O duce apoi într- un alt sat, la o casă aliată, și acolo se celebrează căsătoria. Tânăra acceptă, în general, deoarece, după un astfel de scandal, oricum nu se mai poate căsători. Mai mult, dacă refuză, rudele ei trebuie să o răzbune, iar acesta este începutul ven detta. Când acceptă, însă, relațiile dintre cele două linii se pot îmbunătăți, după un anumit timp, mai ales că tatăl nu este obligat să ofere o zestre fiicei sale.

Fără a merge până la răpire, un bărbat Cree se putea căsători cu o tânără fată fără consimțământul ei sau al părinților ei, dacă aceștia reușeau să-i scoată batista și să-i taie părul. Dar acest act era rar și considerat o rușine din cauza vicleniei implicate. Se credea că bărbatului care acționa în acest fel îi lipsea curajul și virilitatea.

Femeile nu sunt singurele cauze ale conflictelor între linii familiale. Acestea apar adesea dintr-un incident banal: furtul de oi, încălcarea limitelor câmpurilor sau pășunilor etc. Au loc represalii , iar clima se deteriorează.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

nère peu à peu jusqu'à retombe alors sur toute sera effacée que par la

că există moarte. Rușinează familia victimei și nu se răzbună: prin uciderea unui membru al cealaltă familie, ne „luăm înapoi" sângele și ne regăsim onoarea. Familii întregi au fost decimate în acest fel. Vendetta era endemică în regiunile muntoase. G. Perrot descrie climatul de tensiune care exista în trecut (71):

„ ... Ceea ce a menținut printre sfakioți obiceiurile războinice și ceea ce a împiedicat armele lor să ruginească / cât timp au fost în pace cu turcii, au fost urile ereditare care le-au divizat familiile și satele; războaiele civile au fost cele care prea adesea le-au devastat văile; Ca aproape toți muntenii, precum manioții și muntenegrenii, sfakioții au împins la maximum superstiția și fanatismul vendettei . Raportul unuia dintre comisarii venețieni, Foscarini, menționează printre ei un obicei care se găsește în Corsica: dacă un om fusese lovit de dușmanul său, cea mai apropiată rudă a sa jura să nu-i schimbe lenjeria, să nu se despartă de cămașa însângerată a mortului până când moartea sa nu a fost răzbunată prin lovirea asasinului său sau a cuiva din familia sa. Uneori, după 40 sau 50 de ani, această datorie de răzbunare era plătită. Puțini oameni din Sfakia, spun încă bătrânii, mureau de moarte naturală în trecut. Acestea erau obiceiurile noastre, adaugă ei, nu fără a regreta în secret vechea energie. Certurile care începeau adesea sub cel mai mic pretext scoteau la iveală cuțite și pistoale ." ...curelei. Dacă cel care a cedat avea multe rude , criminalul nu avea alte șanse de salvare decât să fugă și să părăsească insula, iar aceasta este calea pe care se grăbea întotdeauna să o ia. Familia victimei s-a dus imediat la casa criminalului, a ars-o și i-a confiscat toate bunurile..."

Când un om este ucis prin vendetă, este datoria rudelor sale cele mai apropiate să-l asigure răzbunarea pentru a-l salva.

onoarea și reputația liniei genealogice și pentru a asigura odihna sufletului victimei (yi'. "nv avc'wxtpT] -ron ^vx^g του). În general, nu criminalul însuși este cel executat , deoarece de îndată ce crima sa este săvârșită, el pleacă în exil pentru totdeauna , ci un alt membru al liniei genealogice pentru a „lua înapoi sângele" (Hà impolie nCoo t6 abua τ^ν).). Pentru a face răzbunarea mai orbitoare și pentru a afecta mai mult grupul rival, se face un efort de a ucide cel mai bun reprezentant al liniei. În principiu, femeile nu sunt niciodată executate, cu excepția rudelor , așa cum s-a indicat mai sus, dar, de fapt, acest lucru se întâmplă uneori atunci când răzbunătorul este orbit de furia sa sau când o femeie este direct responsabilă. Când o linie genealogică mai are un singur reprezentant masculin, acesta trebuie să plece în exil imediat ce ajunge la vârsta adultă pentru a încerca să scape de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

inevitabil ; dar acest lucru nu este întotdeauna suficient și există numeroase exemple de vendete care au continuat în afara Cretei.

1. Tsouderos (72), care a dedicat o lucrare mirologilor cretani, oferă detalii interesante despre cele dedicate victimelor unei vendete și care sunt întotdeauna construite pe același model: într-o primă fază, calitățile defunctului sunt lăudate și, în același timp, este stigmatizată indignitatea conduitei asasinului, „câinele". (o οηûΧοç)). Apoi, după o relatare uneori foarte scurtă a circumstanțelor crimei , se dă numele criminalului (criminalilor) sau cel puțin li se asigură că sunt cunoscuți. În cele din urmă, victimei i se adresează să promită răzbunare, rostind în același timp teribila amenințare: „Gloanțele se întorc!" (oi p.naXEç cuvai oavEbHcg) sau tien: „Să știi asta, cretane,

„O spun, nu o ascund, unde văd Kaloidadès, trebuie să-i ucid." (^a т6 HGTCTC, Kpn-rmot, т<5 xéœ, ôév т6 /LÜW, AaXoctôàôeç οττον- ôô, npÉTtci vS τοοC GMOWVW.)

Următoarea mirologă (1930) relatată de Tsoudéros este deosebit de caracteristică climatului în care trăiesc membrii liniilor aflate în vendetta. Am încercat să păstrez această atmosferă și poezia textului în traducere (73):

- Mirologul Katsiadës -

- Copiii mei, ce-i cu mulțimea asta în casele Katsiadelor ? Cu siguranță sărbătoresc o nuntă!
- Ei sărbătoresc două nunți cu coroane funerare, o, Dumnezeule atotputernic, dar ce se întâmplă?
O, Dumnezeule atotputernic, de ce acest blestem?
Și ce mare nelegiuire este scrisă în cărțile tale? Dacă a fost o mare nelegiuire în neamul lor, întoarce-le viața, nu săvârșiți nedreptate!
Reflect asupra nedreptății, asupra modului în care are loc. Este ca un nor negru care trece peste munte, aruncă fulgere și arde copacii și condamnă capra neagră și păsările la moarte.
Voi găsi cerneală și hârtie ca să scriu un cântec pe care să-l audă toți, în timp ce munții se înalță. Într-o dimineață, Sifis și Stavroulios se ridică să coboare de pe Kalo Lakko.
Se ridică, se înarmează și iau micul dejun, apoi se întreabă ce drum vor urma. Coboară pantele și merg la Ai Pavlos, se întorc să se prosterneze acolo , se întâmplă o mare minune: icoana varsă lacrimi amare și otrăvite, iar acestea sunt ca niște semne prevestitoare, lucruri deja scrise.
Ies în aerul răcoros ca să stea o clipă, iar Sifis se gândește de parcă ar fi băut otravă .
Ei vorbesc despre ce au auzit, despre lucruri care s- au întâmplat în linia lor de descendență .
În timp ce discutau, au adormit brusc, iar Sifis a visat ceva; a văzut trei șerpi și i-a țintit, dar glonțul nu i-a nimerit.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Înspăimântat, își face semnul crucii, se ridică în picioare plin de frică și se încruntă.

- Vărule Stavros, Charon ne va găsi înainte de căderea nopții; să ne grăbim, căci ora trece și trebuie să coborâm la Hora Sfakion.

Au pornit din nou la drum, mergând pe înălțimi, ajungând la un deal, fără să înceteze să gândească. Atunci Sifis începe să cânte mahdinade triste: - Adio, munți nemuritori acoperiți de verdeață, priviți cheile și munții pe care îi salutăm, căci vom intra în peșterile lui Charon.

Puțin mai în jos, Niaïdès-ii, câinii , îi așteptau și au tras mai întâi în Sifis ca să nu scape. Și- a mușcat degetul și l-a ținut așa: părinții și prietenii îi spuseseră asta. Stavroulios a rămas singur și s-a luptat, dar erau trei câini și el era complet singur.

Are o pușcă cu încărcare prin culata, trage continuu, dar are doar gloanțe mici, care nu au niciun efect.

Pistolul nu are gloanțe, vrea să-și ia pumnalul, dar unul dintre ei îi ia înainte și aruncă cuțitul.

Va trebui să mărturisească: hotărâseră să spună că doar unul dintre ei era vinovat, ca să-i salveze pe ceilalți. Țipă, cineva vine din Komitades și vor să-i facă pe lași să creadă că li s-a întins o cursă, vor să ascundă faptul că ei i-au ucis, până când vor fugi în secret și vor pleca în exil. Dar în Sfakia, Yiorgos Kotsifis spusese asta, că ei l-au ucis pe Stavris și că Sifis era și el acolo.

Amândoi erau acolo și a durat mult să-i găsească, nici doctorii nu i-au vindecat, nici sfinții nu i-au ajutat, Iannis (74) era pe țărm, s-a întors acasă, și-a luat pușca, a încărcat-o cu gloanțe și s-a dus la Pézoulo, unde fuseseră uciși.

Aproximativ o sută de părinți i-au înconjurat;

O sută de rude din Vouvas, Vraskas și Nimbros, pentru că o învățaseră primii, o ascundeau în Sfakia. Cu cuie, scânduri și frânghii, au făcut targi și le-au dus direct la Sfakia, la Mesohori.

I-au dus la Sfakia, la casa lui Stavros, pentru că a lui Sifis era închisă, nu mai era nimeni acolo. Au săpat un mormânt mare și l-au zidit, ca să-l deschidă.

Amândoi au fost puși acolo împreună, nu au fost separați. - Sifis, ce făcuse-ai cu virilitatea ta, cu viteza ta, de te-au devorat acești trei lași, acești trei câini.

Te-au prins într-o ambuscadă, câinii, ascunși în pietre, și micul tău naș i-a dresat, /pietre, nașul tău Katsoulios ți-a făcut cadou (75) și-a vopsit cămașa în negru și se preface că nu știe nimic. Sifis, nu-ți fi inima grea și nici sufletul trist, căci cât se vor înălța munții, numele tău va rămâne. Sifis, nu fi cu inima grea în întunericul din Adès, căci ei vor plăti, ei, părinții lor și prietenii lor. Lângă locul unde au fost uciși era un izvor și era acoperit cu flori. Dumnezeu să-i ierte !

În zilele noastre, duelurile sângeroase sunt mai rare, dar nu au dispărut complet. Când două grupuri familiale rivale decid să se împace, cel mai adesea formează o alianță prin căsătorie. Referitor la un duel sângeros între două familii din Sfakia, Andreas „Vourdoubakis” descrie succesiunea evenimentelor și reconcilierea care a urmat (76): „Două familii mari din Sfakia, familia Skordylis cu Leronimas Skordylis ca lider și familia Valerianos cu Nikolaos Valerianos ca lider, aveau turme mari de capre și oi. Întrucât

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

pășunile lor erau învecinate , se întâmpla adesea ca animalele familiei Skordylis să rătăcească în pășunile familiei Valeriani și invers. Aceste incidente repetate au provocat certuri constante între cele două familii și s-au transformat treptat într-o ură mortală, astfel încât mai multe crime au fost comise de fiecare parte ca răzbunare."
În cele din urmă, Andreas Skordylis a fost ucis de doi frați, Petros și Nikolaos Seryiyiannides . Atunci, aceste două familii importante au decis să găsească o posibilitate de împăcare, deoarece amândoi erau amenințați cu exterminarea completă. Singura modalitate de a opri „ **crimele și incidentele zilnice" și** de a pecetlui această împăcare era unirea celor două familii prin căsătorie.
Cele două părți au decis ca Konstantinos Skordylis, fratele lui Leronymos, să o dea pe fiica sa Maria în căsătorie „după legile sacre ale Sfintei Biserici" cu Efstratios Valerianos, primul nepot al lui Nikos Valerianos. În același timp, granițele dintre pășuni vor fi îndepărtate, iar turmele de
fiecare familie putea merge fără obstacole de niciuna dintre părți. ? Căsătoria a pus capăt ostilităților și a adus pace și armonie între cele două familii - 1435 -"

Următorul exemplu este extrem de rar. Este vorba de un tratat semnat de două familii pentru a marca sfârșitul ostilităților (77) :

„Protocol de acord privat contrasemnat de Abdus Ahmed, Mutévéli din Sfakia, privind împăcarea fraților Vourdoubakis cu familia victimei lor, Yiorgos Fourakis. 22 februarie 1801. Noi, bătrânul Nikiforos Stratikakis cel Blând, Theodoros Kakothodorakis și Hikoleta Kakothodoropoula, declarăm prin prezenta că ne-am împăcat cu Sifis Vourdoubakis și fratele său Roussos în ceea ce privește nepotul nostru, fiul meu, Yiorgos Fourakis, pe care l-au ucis. Oamenii buni ne-au împăcat și luăm 320 de grosii (trei sute douăzeci), facem pace și nu vom intenta niciun proces, nici nimeni din neamul nostru, nici tânăr, nici bătrân, împotriva vreunui Fioutevéli care ar putea veni la castel. Și pentru ca acest lucru să se întâmple, facem prezentul contrasemnat de următorii martori ..." Certificat de la Moutévéli din Sfakia care îi eliberează pe frații Vourdoubakis de orice responsabilitate cu privire la uciderea lui Yior gos Fourakis" comisă de aceștia. 26 martie 1801.
Întrucât Yiorgos Fourakis a fost ucis, iar Roussos Vourdoubakis și Stratis Vourdoubakis, fiii lui Sifis, pretind că l-au ucis , eu, Abdus Ahmed Aga, Huteveli din Sfakia, i -am luat pe amândoi și le-am dat o amendă. Și, întrucât mi-au plătit amenda, le dau această scrisoare pe care o pot prezenta oricând, pentru a nu fi deranjați de un Huteveli, chiar dacă se află în castel.
Eu, cel mai glorios Abdus Ahmed Aga, Muteveli din Sfakia, dau aceasta cu sigiliul meu ...

„O astfel de reconciliere este destul de neobișnuită. A fost deosebit de jignitoare pentru familia vieții ..."

timpul să fie nevoie să considerăm întreaga afacere ca fiind rezolvată cu o simplă sumă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

de bani : circumstanțele exacte ale acestei afaceri nu sunt specificate, dar se poate crede că o astfel de soluție a fost adoptată atât datorită puterii familiei Vourdoubakis, cât și, în același timp, a numărului mic de rude de sex masculin ale victimei;

Clasele sociale

În Grecia, și mai ales în insule, vedem prezența unei clase care își bazează superioritatea pe puterea sa economică și pe originile sale nobiliare: Nikliani în Mani, Kanakarides în Karpathos etc.

În Creta, această distincție datează din anul 961, când generalul Nicephorus Phocas a împărțit Creta între douăsprezece familii nobiliare originare din Bizanț, care fuseseră înlocuite de apărarea acesteia și care au format treptat o nobilime indigenă: Arhontii, avându-i în dependență pe Tes Archondopoules .

Zuane Mocenigo, prefectul general din Creta al Republicii Veneția, descrie în raportul său din 17 aprilie 1589 importanța acestor familii care constituiau adevărate clanuri (78):

„Printre nobilii provinciali, există familii care au cel puțin 200 până la 300 de bărbați care pot purta arme; părinți și descendenți de aceeași origine; trăiesc în pace, ascultând și respectându-i pe bătrâni și pe conducătorii lor de neam . ”

Cele mai puternice dintre aceste familii au fost Kalliergizii și Skordylizii. În regiunea Sfakia, Kalp Liergizii erau cunoscuți sub numele de Pateri și Skordy-.

Paterii locuiau la vest de Sfakia, iar Papadopouli la est, în satele din apropierea orașului Frangokastel1ô . Luptele continue dintre aceste două grupuri rivale au continuat pe tot parcursul dominației venețiene și au constituit principala preocupare a autorităților. Mocenigo descrie relațiile dintre aceste două mari familii astfel (79) :

„Sfakioții sunt împărțiți în diferite fratrii, fiecare dependentă de cele două mai importante, cea a paterilor și cea a papadopoulilor. Între ei există o dușmănie tenace pe care nu au reușit niciodată să o abolească: este aproape o ură instinctivă . Paterii sunt în jur de 600; nu practică nicio ocupație, ci trăiesc din veniturile obținute din turmele și furturile lor. Papadopouli, Skordylides și alții sunt mai presus de toate marinari, constructori de bărci, dulgheri, fierari. Extrag rășină și taie lemn, deoarece în această regiune există păduri întinse. Majoritatea își obțin existența din aceasta în detrimentul binelui public. Ca oameni harnici, iubesc liniștea, dar provocați de nedreptățile părții adverse, recurg la arme și,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

pentru a-și răzbuna infracțiunile, sunt forțați la nesupunere și violență. Fiecare fratrie își susține și își întreține propriii criminali; cu cât sunt mai numeroși, cu atât acești rebeli împotriva justiției îi incită mai mult pe alții să incite crime. Nu pot fi nici expulzați, nici arestați , deoarece nu numai că poliția guvernatorului este...” regiunea fiind incapabilă să facă acest lucru, dar dacă sunt urmăriți, se ajută și se sprijină reciproc, indiferent dacă aparțin uneia sau alteia dintre fratrii. Din acest motiv, nu există niciodată printre ei niciunul care să vrea să fie amnistiat, să-l ucidă sau să-l captureze și să-l predea autorităților pe unul dintre adversarii săi.”

Confuzia apare adesea între diferitele linii genealogice; din cauza numeroșilor lor descendenți, acestea au fost subdivizate în nenumărate ramificații și, pentru a se diferenția unele de altele, au luat ca nume de familie porecla atribuită

capul familiei. Numai pentru regiunea Sfakia, linia genealogică Skordylides îi include și astăzi pe Vourdoupades, Tsiridanides, Stratiki din ramura Psaromyligi și pe Koundourakides, Grigcrakides, Chionades etc. Pe de altă parte, linii întregi își puteau schimba numele; astfel, Papadopouli erau cunoscuți și sub ocupația turcească sub numele de Daskaliani și Manousélidès .

În afară de această tradiție, se pot formula și alte ipoteze privind originea unei clase dominante. Astfel*, istoricul Mourel II oferă următoarea explicație (80):

„Înainte ca Pașa Kioploulos să părăsească Creta, mulți creștini bogați care locuiau în câmpie au fugit; cei necăsătoriți s-au refugiat în cetățile Spinalonga, Grambouza și Souda, încă în mâinile venețienilor. Cei care aveau familii și-au luat copiii și au mărșăluit noaptea spre Sfakia. La început, sfakioții nu au privit cu prea mare ochi creșterea populației provinciei lor sărace și muntoase. Cu toate acestea, sentimentul de solidaritate față de ceilalți creștini din Creta, care i-a distins întotdeauna, i-a împins să protejeze și să ajute, chiar și fără prea multă dorință, așezarea lor. Ca singură compensație pentru sacrificiul pe care l-au făcut acordându-și protecția, au creat pentru a-i distinge pe noii sosiți porecla de «MçMoaeupbvç » , în opoziție cu « KC- ~ XoacCpôvq » , care se aplica sfakioților adevărați și puri.”

Într-adevăr, distincția dintre „HaXoocCpoi, [11] iar „ Ma - HoüeCpou ” este specific satelor de munte. Este deosebit de viu în Sfakia. Aris Poulianos a stabilit chiar, după un studiu antropologic al Cretei (81), diferențe notabile între cele două grupuri în ceea ce privește caracteristicile lor fizice.

Originea kalosiri trebuie, de asemenea, pusă în relație

țiune cu situația economică a insulei . - Astfel, în Sfakia, armatorii au constituit în timpul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

ocupației turcești o clasă socială deosebit de bogată; contactele lor frecvente cu străinătatea au favorizat instaurarea unor idei noi și a unui nou mod de viață, propice revoltelor împotriva ocupantului . În plus, această clasă putea dedica timp liber și mijloace financiare luptei împotriva turcilor. Aceste facilități materiale au permis astfel membrilor celor mai bogate familii să devină lideri militari, astfel încât, încetul cu încetul , s -a instituit o interdicție pentru membrii altor clase sociale de a deveni kapetani, așa cum spune zicala : „Din generație în generație, preluăm comanda” (82). De asemenea, ei erau singurii care puteau participa la Consiliul Bătrânilor .

În legătură cu bogăția materială, una dintre cauzele originare ale formării clasei conducătoare poate fi citată ca fiind numărul de copii: „copiii sunt o bucurie”, „nu avem bani, dar avem copii” (83) se spunea, iar familiile care au puțini sau deloc copii sunt prost privite (prin copii ar trebui specificați și copiii de sex masculin, deoarece fetele sunt destinate să schimbe grupul atunci când se căsătoresc și, prin urmare, nu sunt considerate membre ale familiei în sine).

A spune că copiii sunt o bogăție nu este o formulă simplă, deși trebuie făcute anumite restricții mai ales în zilele noastre, când adevărul devine opusul; dar în trecut, puterea unei linii era legată de numărul membrilor săi; puterea economică în primul rând:

> Datorită unei forțe de muncă mai numeroase, își poate asigura independența aproape totală și, în același timp, puterea socială: numărul membrilor grupului îi asigură coerența, autoapărarea și este, în același timp, o forță de descurajare pentru cei din afară care ezită să-și creeze astfel de dușmani.
>
> Se pare că aceste ipoteze complementare diferite stau la originea distincției dintre „ Mcc “ XoacCpoi” și „ xanoocCpoh”. Pentru cretani, kalo-siri sunt cei care descind dintr-o linie ilustră „ ^n^n ycvcié”, „ xaX6 OCLPCMO” , „HGAï].OMXCTTI” 9'• HCCA.6 OC L •• s ale unei case mari „ peyciXo TÇ«HL” „ ai căror strămoși erau cunoscuți pentru curajul lor. Kakosiri sunt cei care descind dintr-o linie genealogică „rea”, adică umilă, nesemnificativă.”
>
> Inițial, această distincție era, așadar, rezervată doar familiilor nobile care se distinseseră prin curajul lor în lupta împotriva ocupantului. Apoi, prin extensie, „ MCiXoacbpCHL” desemna în cele din urmă toate clasele sociale care se simțeau

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

amenințate în superioritatea și integritatea lor; printr-un reflex de autoapărare, prin instinct de conservare, clasele superioare doreau astfel să marcheze clar prăpastia care le separa de restul populației. Aceste clase superioare nu mai includeau doar nobilimea autohtonă, care era de fapt alcătuită doar dintr-un număr mic de membri. Ele includeau, de asemenea, toate familiile de origine veche care doreau să-și păstreze drepturile în fața noilor sosiți care se refugiaseră din regiunile ocupate; desigur, acesta era faptul...

cele mai bogate secțiuni ale populației care căutau mai presus de toate să-și mențină superioritatea economică . Grigorios Papadopétrakis (84) descrie relațiile kalosiri între ei și cu kakosiri astfel:

„Spiritul aristocratic avea rădăcini adânci în conștiința lefkoritilor încă din timpuri imemoriale; acesta este motivul pentru care «cei mai buni» dintre ei își realizau cu ușurință pretențiile și dorințele fără ca vreun membru al clasei inferioare să vină să li se opună. Acesta este motivul pentru care notabilii, deși întrețineau o rivalitate constantă între ei , își păstrau totuși cu mare grijă propria superioritate și o solidaritate reciprocă în caz de necesitate, precum și uniunile conjugale contractate între ei, prin care, reînnoindu-le constant, cele mai importante familii creau între ele legături de strânsă rudenie care se păstrează până astăzi. Totuși, această superioritate nu era un privilegiu exclusiv al nobililor, așa cum se întâmpla în Sparta și în alte părți, ci se baza pe toleranța și indiferența poporului, obișnuit din vremuri străvechi să-i respecte. Întregul popor al Munților Albi fusese întotdeauna considerat egal în ochii Orașului . Din acest motiv, ori de câte ori unul dintre nobili îi maltrata, se revoltau împreună și îl distrugeau fără a fi nevoiți să dea socoteală nimănui.”

, ci prin faptul că aveau o reputație nepătată și nu se supuneau voinței celor atotputernici. Le era suficient să aibă putere și să se bucure de respectul tuturor; întinderea bogăției le era indiferentă. Într-adevăr, cel puternic și care îi putea proteja pe cei inferiori și pe cei slabi era în același timp bogat. Prin urmare, având această mentalitate, considerau că a lua de soție o femeie dintr -o familie modestă era cea mai mare dintre umilințe și nu țineau cont de toate virtuțile, farmecul fizic sau bogăția pe care tânăra fată le- ar putea poseda.

Yiorgos Dàkanalis descrie relațiile existente

ambele între aceste două clase sociale din Anoya (85):

„Locuitorii din Anoya nu au fost întotdeauna bogați; dimpotrivă, mulți dintre ei erau săraci. Crescătorii de oi , în majoritate, erau destul de înstăriți , la fel ca și unii fermieri care dețineau turme de ...”

După fiecare revoluție, care avea loc cam la fiecare zece ani, sărăcia se intensifica, iar foametea și suferința se abăteau asupra multor familii. Pe atunci nu existau asistență socială sau aziluri pentru săraci; fiecare trebuia să-și satisfacă propriile nevoi, iar aceasta prin bunătatea celor care îl puteau ajuta.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Proprietarii de turme mari distribuiau carne sau brânză fiecăruia dintre vecinii lor săraci de Paște și Carnaval , astfel încât și ei să poată sărbători sărbătorile. Unii ajutau una sau mai multe familii în acest fel, iar fermierii donau pâine, vin sau o parte din produsele lor. Iarna, când zăpada bloca Iss-ul timp de mai multe zile, tăiau viței și porci și îi împărțeau între ei. Nu voi uita niciodată gestul nobil al Konstantiniei N. Dakanali, fiica marelui păstor Oimitri Kallergi, care locuia lângă casa noastră. Când soțul ei aducea brânză, o lăsa în curtea casei, o tămâia, tăia fiecare brânză în patru și le trimitea înfășurate într-un prosop sau într-o pungă la casele săracilor. Nu era singura. Casele lui Iannis Chairetis zis Kasayios, ale lui Sfakianoyanni , ale lui Spithouromanoli, ale familiei Manoùrade, ale lui Dimitri Kallergi și ale fiului său Emmanuel, ale lui Vfentzoyanni, ale familiei Kefaloyannidès și ale multor altora urmau acest obicei, conform poveștilor bătrânilor din sat.

Literal, „ HCXT) UCLPO ” înseamnă linie genealogică bună, un epitet atât de imprecis încât lasă câmpul deschis tuturor interpretărilor. De fapt, chiar și astăzi, adevărații kalosiri sunt cei care pot cita printre strămoșii lor mulți kapetani și oameni faimoși pentru isprăvile lor din timpul ocupației. Dar această restricție era, fără îndoială, prea îngustă pentru cei care doreau să găsească justificări pentru un comportament care nu avea niciuna;

Într-adevăr, relațiile dintre kalosiri și kakosiri nu au fost întotdeauna atât de idilice pe cât sugerează Papadopétrakis și Dakanalis; astfel, unii kalosiri, îmbibați de privilegiile lor, au avut dificultăți în a accepta că un membru al clasei inferioare posedă calități fizice sau morale care, în mentalitatea lor, le erau rezervate și nu au ezitat să - i elimine pe cei care îi ofensau . Aceste excese, deși destul de rare, se manifestau totuși printr-o atitudine de suspiciune exprimată prin zicala: „Nu aveți încredere în kakosiri!” (86).

Înțelepciunea populară îi batjocora pe așa-numiții kalosiri, care își foloseau titlul în principal pentru a-și masca lenea, dar al căror caracter era lipsit de orice noblețe. Următoarea poveste (87) descrie cum a fost pus la locul său un astfel de kalo siri :

„ Obișnuia să existe o diferență foarte mare între kalosiri și kakosiri. Kalosiri erau cei care aparțineau unor familii mari, iar kakosiri erau cei care se născuseră într-o familie umilă. Indiferent de câte ori s-a explicat că kakosiros nu este cineva care aparține unei familii umile, ci cineva a cărui conduită este demnă de dispreț, acest lucru nu a ajutat. Aceste noțiuni erau ancorate în mintea oamenilor și aceștia respingeau orice explicație logică ... Și au fost mulți kalosiri care erau mândri să poarte acest titlu, dar în același timp permiteau ca defectele să prindă rădăcini ca niște spini în inimile lor!”
Unul dintre acești kalosiri trăia în sat cu mult timp în urmă; era egoist, mândru și interesat doar de sine. Critica pe toată lumea și se lăuda doar cu sine sau cu familia sa. Nu muncea, de teamă să nu-și murdărească mâinile și pentru că pentru el munca era o rușine. Putem ghici ușor din ce trăia : minciuni și înșelăciuni pe seama altora. Din această

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

cauză, a fost poreclit „viespea”, adică leneșul.
Viespea s-a căsătorit cu o fată Kalosiri, așa cum era de așteptat. Au avut copii, iar el era mândru că și-a mărit linia genealogică; dar copiii, pe de altă parte, nu erau interesați de linie genealogică; ceea ce își doreau era să aibă haine, încălțăminte și pâine. Și pentru a avea toate acestea, trebuia să muncești ...
Viespea nu voia să muncească; dar, cum foarfecele muncii nu au tăiat firele sărăciei, - greutățile familiei au crescut. Vârtejul vieții aruncă în coș tot ce este dormitor al realității și aruncă „kalosiriki” la gunoi cu tot ce este inutil.
Într-o zi, viespea mi-a spus: „Am un prieten în Halevyzi care trebuie să aibă grijă de 19 zilieri. Voi, cei care frecventați kakosiri, încercați să-i găsiți.” Dar, cum erau doar nouă, au decis să-i ofere să fie al zecelea și să câștige niște bani ca să le cumpere ceva copiilor lui; au fost de acord să meargă doar cu condiția ca el să vină și el .
A fost de acord și, într-o frumoasă dimineață, am pornit toți zece. Unul dintre noi luase un măgar să-i care pe nemți. La jumătatea drumului, a coborât de pe măgar și ne-a spus: „Haideți, cineva să-mi ia locul, că am crampe de când stau jos!” Viespea a plecat în fugă și nu a descălecat până nu a ajuns.
A doua zi ne-am dus să săpăm în vii, dar viespea a rămas mult în urmă și, în ciuda întregului nostru ajutor, șeful era cu ochii pe el. Așa că în seara aceea i-a spus: „Prietenia e prietenie, dar munca e muncă. Nici măcar pâinea pe care o mănânci nu o câștigi; pleacă mâine dimineață.” Așa că l-am amenințat pe șeful că vom pleca cu toții împreună dacă îl concediază și, în cele din urmă, a cedat. A muncit toată săptămâna cât a putut . În ziua de salariu, șeful a vrut să ne ia o parte din câștiguri pentru a suplimenta câștigurile viespilor; în cele din urmă am ajuns la o înțelegere și am decis să dăm jumătate, iar șeful cealaltă jumătate.
Am pornit din nou la drum înapoi, am pus din nou lopețile pe măgar și stăpânul lui l-a încălecat. Pe drum, a coborât, dar de data aceasta, unul dintre noi s-a grăbit să se încălece pe măgar. Viespea, furioasă că fusese întrecută, a alergat după ea și a strigat : „Dă-te jos, kakosiri, ca să pot să mă urc !”. Celălalt a răspuns: „O să-mi spargi urechile, tu ești kakosiri! Și ai grijă, pentru că altfel preotul…”
Nu voi avea nimic de la tine * îngroapă !" a intervenit și au fost despărțiți , iar altul i-a spus: „Dacă ar fi existat o linie de oameni ca tine în «cod», pământul s-ar fi prăbușit sub greutatea lor !”
Mi-am amintit apoi de un filosof care, când a fost întrebat care era cel mai rău lucru din lume , a spus: „ Omul necult”. Când cel care se înfuriase a auzit despre asta, a replicat: „Lasă filosofia aici și spune-mi curând : am scăpat de turci, am scăpat de…”
„Sunt nemții, cum o să scăpăm de viespi!”

La fel ca în primele povești, cupletele exprimă și ele ironie față de așa -numiții Lalosiri. Air-si :

'■ O avTpaç xi) M<£VEI xp YSVELÆ, HC:C oyc n yEveuaTov àvxpa " .

(Omul este cel care face linia genealogică, nu linia genealogică îl face pe om)

Această poezie a fost compusă în onoarea lui Leftnerios Vehizelcs. Născut într-o

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

familie modestă într- un sat de la poalele Munților Limón, și-a pus amprenta asupra vieții politice grecești timp de mai bine de o jumătate de secol, ca lider al Partidului Liberal și ca prim- ministru .

Una dintre cele mai stricte reguli respectate de kalosiri este cea a endomiei: kaTosiri nu trebuie să ia un tată sau o noră dintre kakosiri; deoarece, în toate cazurile, această regulă le-ar slăbi puterea. Căsătorindu -se între ei, kalosiri erau siguri că își mențin privilegiile intacte. Această interdicție, încă foarte vie în
Sfatul de astăzi a fost tradus prin următoarele:

X'-C'.MOOE C pp yvyctbncc yp ttcrciç

p ; e o ia de soție pe nas , o kahosiri) .
-*TI/ ycvcicf vàvat ô yaiXtipôç HC'.C vàvc.L <ppiJ.nOTiÉvcç ■ . .
(„să fie spânzurat dintr-o familie bună și să fie bine cunoscut)

Obișnuiam să exersăm 11 Această manieră strictă a fost adoptată , astfel încât fetele tinere erau uneori logodite din leagăn, multe dintre ele fiind căsătorite foarte tinere și locuind cu fiicele lor vitrege după încheierea ceremoniei . Prin urmare, soacra era cea care își completa educația norei .

Următoarele două cuplete exprimă faptul că, chiar și în chestiuni de prietenie sau alte relații, ar trebui să încercăm să ne limităm la familiile „bune”: „VTpc.ç aàv CLV^GHO üebpa naf vd VGL MCL TCC'.XXT)HC;PL , ovXo T6” pt,6 cou Ço&iaac <pCXo vd T6VE HÆVCIÇ. - (^ucând un bărbat este dintr-o familie bună și este pallikare, cheltuiește-te fără să socoti să-l ai drept ari.) £çv ei>v*aTt6 yevEià dvGpwnoç ML ccnS p.Ey6XT] OKXêTp , OuXû TO pLO POU ^ÔÔLCCCJE Hct pc'-ÉVC T.
(„Când un bărbat este de viță nobilă și dintr-o familie numeroasă , răspunde-ți singur fără să numeri și invită-l la masa ta.”)

Fiecare familie de Kalcsiri avea propria biserică; astfel, la Sfakion, capitala Sfakiei, existau câteva. Când se celebra o ceremonie religioasă , kalosiri participau în fața bisericii , iar kakosiri în spate.

Administraţia Cg : irunal e

În timpul ocupației venețiene, și apoi după ocupația turcească, ca la începutul anexării la Creta, administrația oficială era reprezentată în satele de munte. Problemele

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

apărute, cum ar fi recuperarea „noților”, au fost rezolvate cu ajutorul emisarilor; o întreagă ceremonie a însoțit aceste vizite, deoarece ambele părți au căutat să se impresioneze reciproc și să își arate sprijinul.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

împotriva puterii și nașterii lor . Astfel în Sfakia, unde Tancoinne descrie trecerea vameșului : „Ofițerul Pașei din Caneo care vine în fiecare an să colecteze kharatch - ul trebuie, mai întâi, să-și depună ar-acii la granițele teritoriului Sfachia . Acolo , este primit de conducătorii națiunii Nui · ” „însoțiți-i până în satul principal, unde Kanétanul (preotul) predă tributul. Misiunea sa fiind îndeplinită, este escortat înapoi la graniță cu formalitățile și precauțiile necesare.” (88)

Însă, chiar dacă relațiile cu autoritățile erau limitate, în viața comunităților sătești apăreau zilnic probleme, care trebuiau rezolvate când era necesar · măsură . O organizare internă era necesară pentru a se ocupa de distribuirea impozitelor , administrarea terenurilor comunale etc.

În capitolele precedente, am putut observa importanța și puterea acestor grupuri familiale foarte numeroase , care se supuneau scrupulos ordinelor șefilor de familie . Această organizare foarte strictă, aproape militară, era dictată de situația constant tulbure a acestor regiuni. Șefii de familie erau adesea în același timp bănetani , adică lideri militari . Autoritatea lor atotputernică era rareori contestată, deoarece se știa că acești oameni își dovediseră calitățile de vitejie și curaj ; altfel, disensiunile interne ar fi pus în pericol puterea grupului .

În timp de pace , însă, problemele care apăreau erau de altă natură. Asociatul „ôg-lioyépGVTeç ” era cel responsabil pentru rezolvarea lor.

Nu erau aleși, ci numiți de alți „ôvpoyépovTeç”• În principiu, oricine putea dobândi acest titlu, dar erau întotdeauna oameni maturi, respectați fie pentru înțelepciunea, averea, apartenența la o mare familie, fie pentru valoarea lor personală. „ôTpxoyepovTià” au dispărut odată cu anexarea Cretei la Iretia, dar este remarcabil de observat că în zilele noastre, în consiliile municipale, anumite familii nu sunt niciodată reprezentate.

Ședințele adunării nu erau formale; puteau avea loc în aer liber sau într-o cafenea; consilierii se întruneau ori de câte ori apărea o PROBLEMĂ anume. Ei erau, într-un fel, reprezentanții satului . Și pon-ul făcea parte din acest consiliu. Ei erau cei care distribuiau taxele, numeau polițistul rural (o aTpp.aô6poç), ofițerul de distribuție a apei și care administrau terenurile comunale. De asemenea, aveau rolul de a judeca prin arbitraj litigiile dintre locuitori și furturile. Când anumite lucrări trebuiau efectuate în cadrul comunei, stabileau rata de muncă obligatorie pentru fiecare persoană.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

În prezent, taxele comune sunt distribuite astfel: taxă pe pășuni, apă și canalizare. În plus, fiecare bărbat adult datorează comunei una sau mai multe zile de muncă în fiecare an. Când lucrarea nu este urgentă, aceasta poate fi plătită prin compensații financiare, dar în cazul lucrărilor majore (de exemplu, asfaltarea străzilor) fiecare este obligat să participe personal.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Când aveau de-a face cu probleme mai mari, toți consilierii satelor în cauză se adunau , în general la munte, pentru a se consulta în pace. Scopul acestor întâlniri era, de fapt, mai mult sau mai puțin secret:

„Cretanii din munți țin adesea adunări sătești și parlamente în aer liber, cu scopul de a scăpa de vameși, de a se opune autorităților sau de a pregăti un raid asupra unui sat vecin pentru a se răzbuna sau pentru a-și face o victimă.” (33)

O altă oportunitate de a reuni consilieri din regiuni îndepărtate a apărut în timpul nunților, care au reunit câteva sute de persoane. Într-adevăr, întrucât adunările mari erau interzise de autorități, nunțile ofereau o scuză perfectă și, din acest motiv, se puteau număra până la cincizeci de sponsori de nunți !

Grigorios Papadopétraki descrie organizarea și desfășurarea acestor adunări sătești din Sfakia astfel:

„Izolați pe munții lor și fără nicio legătură cu lumea exterioară, ei trebuiau să dezvolte resursele regiunii lor pentru a-și asigura subzistența și a se guverna singuri. Această nevoie se exprima spontan în fiecare sat prin arbitrajul unor notabili care își dădeau patriarhal opiniile asupra posibilelor nedreptăți sau asupra treburilor publice. În mod similar, notabilii tuturor satelor constituiau împreună autoritatea superioară a regiunii în toate problemele. Astfel, notabilii fiecărui sat alungau și împuterniceau dreptatea independent de disputele de orice natură dintre concetățenii lor. Ei judecau cu aceeași seriozitate problemele de natură generală sau privată și, ori de câte ori se ivea o problemă dificilă sau o treabă publică într-un sat, notabilii acelui sat se puteau întruni într-o zi și un loc anume.”

o adunare solitară a tuturor nobililor. Aceștia trebuiau să fie prezenți în ziua și la locul stabilit. Indiferent de numărul participanților, adunarea era considerată completă și se pronunța fără ca cei absenți să se poată opune deciziilor luate. Doar o astfel de adunare putea raporta deciziile adoptate. Aceste adunări se țineau în general în aer liber; într-un loc însorit dacă era frig, la umbra unui copac dacă era cald. Toți stăteau simplu, iar pelerinele albe pe care erau obișnuiți să le poarte serveau drept pătură când stăteau pe pământ; sprijinindu-se într-un cot, discutau serios problemele în discuție, care variau în funcție de circumstanțe . Discuțiile erau presărate cu mici glume; dar adesea această simplitate și prietenie se putea transforma în ferocitate, în funcție de natura problemei: acordul se destrăma și se transforma în certuri violente , uneori cu consecințe sângeroase. Dacă o problemă era dificil de rezolvat sau dacă amenința un pericol mare din partea inamicului, cineva tăia o bucată de lemn cu cuțitul său comb-loi, lovea pământul cu bastonul sau făcea o glumă la momentul potrivit pentru a-i face pe toți să izbucnească în râs și a alunga tristețea . Apoi ar putea reveni la subiectul lor, să gândească și să discute într-un mod serios și temeinic ; din partea acestor oameni fără cultură, sagacitatea, judecățile lor și inteligența lor naturală ar fi stârnit entuziasmul celor mai învățați oameni.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Odată rezolvată problema , de obicei apăreau diverse alte probleme, legate nu doar de regiune, ci de întreaga Cretă. Acestea erau discutate spontan și aproape întotdeauna cu succes. Această tradiție a adunărilor în munții albi era sancționată în timp. Tot ce se vota acolo era considerat o instituție sacră și o lege immutabilă a regiunii.

În obicei, această adunare juca rolul unei Camere a Deputaților sau al unei Curți de Casație. Astfel, în ciuda tuturor disputelor posibile, un vot rămânea definitiv și imuabil. Fiecare cetățean trebuia să și-l graveze în memorie și să -l pună în practică în viața sa, sub pedeapsa de a fi considerat un vinovat și lipsit de onoare. Era urât de toți, iar conduita sa greșită era lipsită de încredere. De asemenea, după dizolvarea Adunării, când participanții s-au întors la casele lor...
În sate, concetățenii lor îi interogau cu mare interes pentru a afla ce s-a decis sau s-a votat și pentru a păstra acel lucru întipărit în memoria lor, pentru că nu a fost niciodată scris .

Însă ceea ce privea în mod deosebit regiunea a atras mai puțină atenție decât ceea ce privea Insula Mare. Niciun eveniment, niciun incident de vreo importanță nu le-a scăpat atenției; niciun act de represiune din partea tiranilor nu a trecut neobservat și, pe cât posibil, nu a rămas niciodată fără răspuns. Erau în gardă și lucrau ca și cum singurii de pe insulă ar fi avut întreaga responsabilitate și datorie de a răzbuna pedeapsa fraților lor asupriți. Foarte puțini creștini care trăiau în afara Lefka Ori știau despre precauțiile și eforturile depuse de locuitorii Munților Albi, iar cei care au fost informați despre ele nu și-au putut exprima în niciun fel bucuria sau reacționa în fața represiunilor și pericolelor teribile. Aceste Adunări au fost ținute până în ziua de azi, am văzut și am participat la multe dintre ele, pentru că nimeni nu a fost împiedicat să participe, să asculte și să spună ceea ce i se părea corect și drept. (30)

Următorul text relatează deciziile luate de o astfel de adunare, tot în regiunea Sfakia:

„ 3 august 1830, în satul Skyfou.”
Adunați în mod deliberat în acest loc, locuitorii tuturor satelor eparhiei noastre au considerat că nenumărate și importante calamități aveau loc și se petrec zilnic în jurul nostru. Din acest motiv, conform opiniei generale a tuturor locuitorilor satelor eparhiei noastre, am hotărât să punem capăt acestor calamități după cum urmează, adică crimelor, răpirilor, furturilor, ofenselor aduse onoarei etc.
Oricine acționează așa cum am arătat va fi pedepsit după cum urmează :
-a - Oricine ucide de bunăvoie, să fie ucis și el, iar casa lui să fie arsă; averea lui să fie vândută și distribuită locuitorilor eparhiei noastre, iar celelalte bunuri ale lui să fie confiscate de popor. Dacă însă cineva a fost forțat să ucidă, să fie exilat, iar averea lui să aibă aceeași soartă ca și cei dinaintea lui.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

- h - Dacă un hoț este prins în flagrant sau dacă vinovăția sa este evidentă, acesta trebuie să dea proprietarului casei un sfert din bunurile sale mobile și să acopere toate costurile pe care acesta din urmă le -a suportat pentru a descoperi hoțul. Oamenii vor împărți restul bunurilor sale. Dacă nu deține bunuri mobile, să i se confișteze bunurile imobiliare și casa .
- c - Cel care violează o casă, adică cel care violează o femeie și îi ia onoarea, dacă părinții ei nu-l vor ca ginere , va fi pedepsit ca un criminal.
- d - Oricine l-a ajutat sau l-a protejat pe autorul uneia dintre aceste fapte rele va fi pedepsit la fel ca și vinovatul.
- e - Cât despre tot ce s-a întâmplat până în ziua de azi, lăsăm în seama Guvernatorului Eparhiei noastre sau al patriei noastre Creta să judece dreptul fiecărei părți.
Ceea ce tocmai am scris, semnăm cu toții de bunăvoie , iar cei care nu știu să scrie vor pune semnul Sfintei Cruci.
bR: Cât despre criminal, o parte din bunurile sale mobile și imobile să fie încredințată soției victimei, pentru ca ea să-și poată crește copiii. Astfel, dacă se dovedește că cineva l-a ajutat sau l-a protejat pe făptuitorul acestor rele, să primească blestemul Fecioarei și al tuturor Sfinților și anatema lor. Aplicăm sigiliul coarhiei noastre ca semn al hotărârii noastre..." (91)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

1 - I. ÏOOVÔEpÔç, „Kp^TpHO. p.OLpoXÔYK [7 ' 1]) ÀQfjvctL, 4976, 0,26»

2 - Cantain T.B. Spratt „Călătorii și cercetări în Creta", Londra, 1859, pagina 53.

3 - n, NtHoXaïô^c, '^vvo^ uepC τSv Apex iccvœv waC τwv aXXœv Kp^Ttuv", ρτôν ïvXànn, 'ŒPropCa τ^c ^P^nc-, ^vlcc, l9°9, a. 5*3.

4 - I. Kptapfjc, '^0ipoXcc', ^0pvab, x^P^C niiEpoviniCa,
O. 26 HC.b I [U] 3

5 Ob HaTupEp J τec .

nc.anc'.priTEc, papOaMOHoCXpôEq .

r. - Sissarha este un mic cătun de 4 km care face parte din comună .

7 - STaupaupç, „STaxbOTbHi] zfjç KpfiTnç^, • [i] *0nvab, I89O.

3 - 1 colț este egal cu suprafața, aproximativ 1.000 m2.

9 - KaTavo^^ xfjç cxTAGEtoq xfjç x^PC-C xaxÆ padbHcç HaTTjyopbC'.g Xpvocœç avTfjç tI4.8"5.l974)

10 - Vassilis Fassoulas dit G1igorovassi 1 este .

11 - Titlul de Kapétan este honorifique: personajul din Question a er effet été député et chef de la fraction véni zel i ste .

12 - Elefthern? a fost fondat în perioada geometrică; acest oraș autonom a fost unul dintre cele mai puternice din perioada arhaică; se pare că a fost distrus de sarazini la începutul secolului al IX-lea.

13 - Numele locului satului.

14

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

15

16 - un cuvânt cretan puțin folosit astăzi, care se referă la păr.

17 ani - una dintre cele mai mari familii din sat.

- una dintre cele mai mari familii de Axos de origine venețiană (Da Ferme).

18 ani - FeêpYboç △ axavdXriç, SviiPoX^ oτ^ν tPTopCa τÆν AvureCav, Xe b poypaipo.

- Districtul Anoya.

19 - EJ Hobsbawn, „The Bandits”, laspéro, 1972, pagina 26.

20 - narat de L'ikos Chairctis, cunoscut sub numele de hikakis.

21 de ani - povestită de Samolis Samolomanolis.

- Căpitanul TA, B, Spratt, „Călătorii și cercetări în Creta”, Londra, 1869, paginile 21-22.

22 - Samolomanolis,

23 de ani - țăran.

- Poarta Heraklion prin care se ajunge venind dinspre Anoya.

- pantaloni bufanți purtați odinioară de cretani.

24

- Pe 6 august 1944, guvernatorul german al orașului Yeni Kave a venit la Anoya
25 pentru a încerca să găsească bărbați pentru Serviciul de Muncă Obligatorie, deoarece majoritatea încercau să facă schimb prin clandestinitate. După ce bărbații
26 au părăsit satul, el le-a dus pe femei la Yeni Kave. Un lider al rezistenței , avertizat între timp, a ucis doi germani și i-a condus pe guvernator și restul trupei în munți, unde au fost executați după ce au refuzat să răspundă la interogatoriile la care au
27 fost supuși.

28 de ani - De obicei acordat orașelor mai mari.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

29

- H Qœvf] τÆν Avœyctœv, Icvovapioç 197^»

- Iannis Dramoundanis sau Stefanoyannis plecase în Libia pentru a lua legătura cu contrainformațiile engleze și a organizat rezistența din sat. În februarie 1944, a fost executat de germani.

- Guvernatorul orașului Yeni Bavé.

- povestit de Troulostavroulina .

- H Oœv^i τûν AvœycCœv, îlÆprioç 1974.

- situat în Heraklion.

- Cei doi pași hotărâseră să plece, unul din Voriza și celălalt din Anoya, la ora cântării cocoșilor, în direcția Nidei, ca să vadă de care sat era cel mai aproape platoul 7ida, dar locuitorii din Anoya și-au îmbătat cocoșii, care au râs și au cântat mult înainte de ora obișnuită, iar pașa care rămăsese în sat s-a îndreptat spre Nida cu un bun avans !

-numele locului ...

- nume de loc.

-numele locului.

- r6 Hauoro ; articol vestimentar foarte învăluitor, cu un ca puche, țesută din păr de capră și purtată doar de păstori.

- [f] obert Pashleys, „ [Travels] in Crète", Cambridge, 1837, pagina 246.

- Optpavov , [(i] KpT]TtMà ôniy^p-cTa" Pé6uy,vo, 1967 , a »

- rA pcpavoü, „Hristos în cer ". Ta' [1] , Pé0up.vo, 19Ô7 sau 7.8-9

- reœpyt-oç .AaHavccXnq , üvp.poXp 5rf|v lotopta τον Avœyeiœv, . XCLafter . „ TA Opæavov, „KpnTLxà ô L" pyniiaTcd [1] , PéOv^vç, 1967 , $ • 21.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

46 - Paul Faure, „Calea cotidiană în Creta pe vremea lui •inos", Paris, 1973, pp. 126-127.

47 - Paul Faure, „Viața de zi cu zi în Creta pe vremea lui Inos", Papii 163-164. Vezi și Papii 163 și 168 pentru o descriere deosebit de interesantă și detaliată **a** tehnicilor folosite de metalurgiștii antici .

_ AcXtCov ÈTpoCaç YewPYixfjç OTaTiOTLxfjç èpEvvgç ETOUÇ 1975 xaT^ Ap^iouç xc;(xot vôxpTCtç. .

48 de ani (toate statisticile citate în capitolul despre reproducere provin din) .

- Servitor domestic, lucrător agricol sau păstor în slujba unei familii de țărani sau a unei mănăstiri.

- Mix^X AécpvEp, "OôgncopuxaC ÈvTUTtœOEiç M6 TT) AvTixp Kp^xq", AQfjvai , x^P^C nuepovnvCc., a. I04/l06,

49

- jeu de mot entre " TpCx^ " (poil) et " Tp^g " (marți).

50 - AEXtCov ETpaCaç YcœpYi-xfjç OTaTLOTixfiç EpEuvpç ETOUÇ 1975 xaxà Ar)p.ovç xC xoi V6TT]TO'.Ç» ■

51 (Joutes les statistiques citées dans le chapitre concernant 1 ' aoricul turc en sont issues).

52

- x cb POYP la ? n TO ® rEwpYtov Acxav^Xp«

- mică capelă cu caracter lareligios ...

53 - Axo Tp nopTcc Pou Ttcpvœ, YXUÜTPC xœt 7r£<pw oXopOoç,, av ô£v xpoPaXpç vf pE ôfjç, o^xuvoiiai xat <PE6YW

54 - Patrick Leigh Parmor „ani", New York, 1958.

55 - Il s'agit du livre Otî xpr)TLXoC Y^V- 01 TOÜ ZcqinÉXiov, Xavid, 1913, qui relates a épisode sanglant de l'occupation vénitienne.

de ani

- x c ^ P^YP^W 0 până la $ F» AaxavdXr).

56 - Înțelesul tuturor, există o mulțime de resurse UMANE . v

57

58

59

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

” , AQfjvtxb, I008 , O. 60/62 .

60 „ AnOPaipTLÜT] V τ6 710,1/01 Xl'cyLVT) XpiO0LC:vdX7],
sau τ6 %apovv OL yovéoL TOV XL/T] awoTpocpLc p.aç OVXτ), vc. τ6 x^PP XL'O odvToXoç xcC vd τ6 OTcpcivwoq, VC. TOÜ PafpTLOT] *HaC* TCCLOt.

pi _ Ma τ6v LYL6 p.ov cit^pc.ve T'ojiopwo ixrAXr)xdp L , Ttov τ6v eOTC<pava>Pave ép&op.nvTa 6v6 xoviindpoL, airov ZORC Xiyov xacpov avvopO7iavTpeiJ.É vog, Ml'attSllC. CfTOot MOUILTtàpOUÇ TOV 6cv ffw raûjpcvoç, (To Tpayovôi τSv AavoüChöv p raff XaipcTr.Lvac)

62 - ELVCL VTpoar^ du-te să te naTpong) axta TOV OVVTCXVOV.

63 - r. naTaôoTtETpdxnç : ToTop(a τüv Span 1 Sv", AOfjvab, 1888, a. 76-77. .

64 - A. MovpéXXoç h IaTopCa Tfjç KpfjTrjg", HpdxXetov, 1932 xaC A. Kpiapriç "lüTopCa Tfjç Kp^)TT]ç' s , Xavba,

65 - f, T6v vyi6 p.ov TOVC ÇvyiaPave, τ6VC népaac 13 TOVKOHCA^ an6 eva 7tovxdii L 0'0 irXaTvp.dvi.Mo xai p.ovTce : Tdaove 0d oov ôwow va τ6 „ yopdoœ τ6" TattooC merge p,ov τ6 pXSirebç" EvXXoorj x^P 0- ypdtpœv τoO STrovôaOTfjpLov Aaoypaiptaj FiavcTciOTriui din ^0r)vSv, X. 1063, Avuycua.

66 - G. Perrot, "L'ile de Crete", Paris, 1867, nages 189-190.

67 - AVCPTI MaHpvôdxri "Tovp LOT LXOÇ Oôr)y6ç :i XavLa.

68 - JK Carobeli, „onoare, familie și patronaj”, Oxford, 1964, pagina 199.

69 - 9. „Călătorii și cercetări în Creta” de Pashley, Cambridge, 1337, paginile 250-251 (volumul al 2-lea).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

- poveste de Irini I. Chaireti.

70 -3. Perrot s "Descr i otion de la Grete", Paris, 13G7, pag. 137-159 .

71 - lavvric E, Taovöepoü, "KppTiHa p.obpcXGyba“, AÖfjvat , 1976.

72 - lawnc E. Toou6cpoü „KpT)TbHC , jiobpoXSyba' , Aöfjvcb , 1976, P» 127/9»

73 - Fratele lui Lc de Siphis.

74 - 5 Caron.

75 - Avxpcaq Bovp6oi)p.7raxT]Q, [1i Av6 cvSwöora cyypacpa TWV Eoaxbojv” ETICTT)PCQ ETabpcCaq KpT)TtxßV ETCOWOOV B' cf. 256.

76 - Domnul HapXap.ä, "AvEHÖcra Eyypacpa EH StpaMiöv" EEKE (Z*) 1953, TCGXOQ II, p. 235.

77 - S. Sitavc':HT)q "livniicrc: rfjq xpr)TbHf)q ipropbaq :i , HpaxXEbov, I94G, TCÜXOQ I, Zuanne Mocenigo, Relazione, pag. 12.

78 - Vezi nota 78.

- IA MovpeXXoq "IPTOpCa TfjQ Kp^Tpq* [1] , HpÄxXcbov, 1932.

79 - A. HouXbavov „H Kcraytoy^ rav Kprjwv”, Aöfjvab, 1971.

80 - rcVLEQ, yeVLEQ, T6 uca pvovvc T6 HCX7rCTaVlXCxb .

81 - Ta MOTC^Xta CLVCU CUTUVUK, ÖCV exovp.c XccpTa p,a exovp.c xoTicXta .

82 - „Rpriyopboq HaraxöoTtETpÄHrjq "löTOpta rav Scpaxrav' [1] , Aoffvai , 1388, G. 58.”

83

' XELpoypcapo CÄTRE C T. AaxavaXr).

84 - ZTOV HaxÖGEbpO p.pv EXCbQ E'p.KbCfTOCfVVr] •

- H <-ravp TÖv AVWYECWV, HapTboc 1974.

85

86

87

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

88 - Tancoigne, „Voyage 5 Sryrne, dans 1'ArcMpcl et dans l'ile do Candie”, Paris, 1314, pag. 133.

89 - Spratt, „Călătorii în Creta”, Londra, 1869, paginile 22-23.

-^ „ rorjYOpL^Q ncTta&OTTcrpv.x'nc; "IcrTopCa τS5ν Lcpuxbcov", A0ffvav, 1888, c. 84-86.

51 „ A-.n. Bovp6ovp.naHT] AvSnSoTa uppTtw^ erypacpa," ^.^An Tevyog r'o. 210.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

BIBLIOGRAFIE

1. Călătorii străini care au vizitat Creta între secolele I și II:

. Belon PierrO du 'ans "Lçs_obseryations_de_glus ietirs_si regularities - trôüvôês~ën'~recë n · . âris , 1359 , 7Î1 p.

Tournefort Joseph Pitton din „ 21 £ ția_a_două_înclinații_ale_insulelor ” rcHyel 2 _de_Constantino 210_ lir 2* Paris, 1717, 2 vols.

Olivier, „ O călătorie în Imperiul Otoman ”, Paris, 1794.

, „loyaae către Smv - rne 2 în Episcopul Bomboanelor 147 ”

. 0 o operă, " Description des îles do 1 'Arhipel „, Atena, 1836.”

Robert Pashleys, „Călătorii în Creta”, Cambridge, 1837, 2 vol . urne .

. Perrot Georges, "L^île_dc_Cretz 2 _souyenirs_de_yoyage", Paris s, 1807? "

Paulin Victor , „ Atribuirea fizică a insulei Creta ” - Paris, 13657

Căpitanul Snratt TAP . „Călătorii și cercetări în Creta”, Londra, 1869, 2 vol. 7 ----------

. Bunătatea CH. "0scrierea_Esturilor_Varchi2tl 2 _ver- Si^ -Crearea_Esturilor_Arhi2tl 2 _ver- Si^ - Crearea_Insulelor_Arhi2tl 2 _ver-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

. Combes Paul "LI!li_^2_ïEètG_ : _rheogra2hi guG 2 _hi stgri gut» studiu ,

2 • AytrQS_ouyrages_oubliö$_en_francais_et_un_ar,clais_deguis_le debutul secolului

. Allhaun'* Leland G. "Creta, y_ ca sg_stu'dy_of_an_undcrdeyelogned area", Foundatiôn"^ôc!<fëTTër7"^rTncêtcn7"ÎD537 '

. Braudel Fernand "La 'éditerranée et, le ronde méditerranéen à 12 e nog ue _ ge _ F Fi i î o nê " 2 eme"e i i t i o 7 'rs r î s 7 ~ î 7 7 7 '

. du Boulay Juliette "Port^ait_of_a_grççk_mountain_yiHage" Clarendon Prcss7”x*"rd7”Ï974.

Burgel Guy „Pgbia â ” Stud5_nSoaraphigue_d^un_yi 1 1age_çrétoi s", Center 3es”Sciences'SociâTes”d T ÂtFènês7”Ï9657”

Campb - 11 1 " "Hçaour 2 _family_and_oatronage_ : _a_study of insti tutionô~ân3 ^ôrâT"v âTüës u în~â~greek"nôüntail n ~~ ÇÔmmÔM tÿ Tl 7~~ïxfôr^87

Fauré Paul, „ Viața de zi cu zi în Creta în timpul cine ” , Paris ,

. Friedl Ernestine, „ Vasilica, satul” în Grecia modernă „, Pew York, 1962? ” ” ~

Friedl Ernestine, „ Rolul rudeniei în transmiterea culturii naționale ” (30-35)

Gerland „ Istoria nobilimii create la loyen -Age”, ; 'evuê'Hë"ï T Orient"Î9077~Tomes'X~et~XÎ7

Godard-Gri și Véronique „Mandatul 2, soluția unui cântec primită de la «Paris» (Fesê , ediția a 8-a - a 5-a iulie)”

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

Kayzer Rernard, Thomsen K și alții. „ Atlas economic și social al Greciei”, Atena, 1964 .

. Kolodny Emile Y. „Constituția și evoluția unui izolat de munte : ~Te"bassTn"3ü"Lassithi~en~urèté n 7"Review of"5éô”râühïë~3ê~rÿôn', "'^7Ï~(56) Zê~rÿôn'

Kolodny Emile Y. „Creta: mutații și evoluția unei populații în istoria greacă a orașului Lyo^"^"!^?”.

(Lee Dorothy). „Grecia” în Modele culturale și schimbări tehnice , ed. Mead, UNESCO, 1953.

Peristiany , J. G. „Onoare și rușine : valorile științelor mediteraneene ” 7-15657

Peristiany JG „Sociologie mediteraneană; Comunități rurale mediteraneene și schimbări sociale” , Paris, 1968.

. Pitt-Rivers Julian "Medi terranean_çountrymen â _essays_i n td2_$2Çlal_âOt-bEôłoïôy^ôf ^the^môdïtlrranâân" ,~Pe- rhêrch ” 'Âdîerrannéënnês , Paris 1 , vôï 3 ,

Saunier Guy „ Cântecele de nuntă cu tematică funerară”, Paris, 1967. (teză ~ de „3 B ” nepublicată)

Stahl Paul H. „Cele două comunități ale Europei” în Etnologie (ed . Cresswel Thomas, Paris, 197) .

„... Sweet Louise, Friedl Ernestine etc... „ Există o garanție și un drept la statutul și rolul femeilor în societățile Pământului mediu . ”

Tulard Jean „Istoria Cretei”, Paris

Visvisis Jacques „ Administrația municipală a grecilor ” 7 „ Tîennisme contemporan ” , AtBènezZ"1953" (număr special)

3. 5ib1story în limbajul urechii

- ^<pL sparta Kp-qT-qç, nep166two I©ç, 76-85, AöffvaL, 197^«
- BXaavoç naûXoç, ”ô yap.oç cv Kp^TT]”, ^efjvr.i,, 1893«
- Boupôouiinc'HT)ç Avôpéaç M. "Auo cvcHôoTa eyypaipa CH Span (.Sv“ EXSTT)PLÇ ExaLpefaç KprjTLHtBv MEXCTAV, B'ô. 256 HTX.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

- AaHav«Xr)ç rewpyioç '2up.ßoXri OTT)V LOxopta TWV ^voyctav", XCLpoypcapo.
- Aécpvcp Mbx [a] ^» ”06oLnopLHat c VTÛTOOc Lç au6 rf) OUTLE/) Kprjry' AöfjvaL , ôtyœç nucpo^vCc'
- KaXoHuprjç MavôXqç, "^vœyc La" , HpànXELov, 1970.
- KaXoïiE vonouXoç NLMOüTpaToç, "KpnTLnà î)TOL , TO7roypa<pta Hat OÔOLKOpLHa Tf)Ç VqOOV KpT)TT)Ç [H], AQffvai, 189^.
- KOVHOUXCÇ "SvjißoX^ ELÇ TT)V Hpr)TT)Hrj Xaoypaipta ont BcvETonpaTCaç", AQfjvaL , 19^0. .
- Kovpp,o6XT]C BEÂPYLOÇ "EUL Tpané^La ôiyp.oTLHa TpayoCôLa", KprjTLHat MeXéraL, ^', 1933» 0. 230, HTX. . .'
- KpTjTLHT) IIpwToxpovLa. , 1961-1967, AOfjvaL .
- KpLaprjç ^PELOT/)ÔT)Ç, ”A6r)PoXéç”, ^QfjvaL, ôtxwç iip.epop.i]vta.
- Kpf) ReevacuationBridge, "lOTopta TT)Ç Kpf)TT)ç [!] ' , ^öffvaL, 1930/7, 3 refugiu L . ,
- MoupéXXoç lœàvvriç, „löTopCa TTJÇ Kpr)Tr)Ç”, HpanXeLov, 1937» 3 AL TĂU L ' • • • - ' ;
- Mnap]ia-navTÇeXLOÜ "T6 TpayoOôL TOU AaaHaXoyLàvvr)” , AQfţvaL , I97I. .
- NLÜITÄHTIQ Dacă ”0 L HO VO]JL HT) CpCUVa tf]Ç Kpf)TT)Ç", HpàxXcLOV, 1-958. '
- Eav0ovôt&T)c Erêcpavoc, ”H EveTonparta OT/J KpfjTT) nat OL nara TG5V EVCTSV aywwc TÖV KP^TCDV” , 1939«
- Opcpayoü rA ”KpT)TLHa oniy/jucLTa”, P£öup.vo, 1967»
- naTtaôoKeTpaH-nc rprjyôpLoç "lOTopta Tffiv ScpaHLßv", AQ^VC;L, 1888. '
- HapXajia MT "AvéxôoTa eyypacpa CH ScpaHLßv”, (1799-1832) KpT]TLHa XpOVLHCt, 1953, TCVXOÇ II.
- novXvoice Apnj [!] H xaTaywY^ TWV „Kprjwv”, AOfjvci, 1971”
- ZnavaHT}ç ^Tcpyioç „H KpqrT], xoupicfp.6ç, towpCa, apxavô- XoYCa”, HpaxXetov.
- ALBĂ CA ZĂPADA CU OCHI Stepyi ", HpàxXE L o [V] ,
- ZTivpPrieten rK [şi] Bb ßXi, DYP^LC. KprjTiMfJç ßi, pXtoYpa<?vaç xaC YXwaaoXoYtc-ç avYXP°vc,i YXœo'ôîiç" , MGÖWV» 3, 1934.
- ZTavpàxriç "ZTaTbGTLHT] TOU HXT]0 vu|ioü rf)ç KpfjTTiç' , AQ^VCL, 1890, 2 T6IIOL .
- TpOUÔEp6c IaVVT)Ü Ü. "KpT)TLxà]1OL poXÔYbcJ [1] , Aôffvci , 1976, a. 243.
- XEtpÔYpaqxx nspC Kpr)TT)ç (SVXXOY^ «TC6 T6 oitovôaGTfjp LO Xao- Ypacptcç Tcc:vs7rr)O'T^iiou AQ^vœv)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

- YvXÂHTICH BaaCXrjç loxopCa т*ç Kp^TT]ç [î:], Xavuà, I9C9/IO.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

STUDII ȘI DOCUMENTE BALCANICE

1) Paul Henri Stahl - Societățile tradiționale balcanice. Contribuții la studiul structurilor sociale. Paris, 1979, 258 p.

2) Françoise Saulnier - Anoya, un sat de munte cretan. Paris, 1980, 192 p.

Ilustrații de copertă:

Casă țărănească din secolul al XIX-lea din Sălciua, Transilvania (România)
Cartierul fermierilor de pe insula Skiros (Grecia)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.acadsudest.ro